

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

ΑΡΙΘΜΟΣ 11.

ΤΟΜΟΣ Γ'.

16 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1894.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Τὰ ἑλληνικά πράγματα παραμένουσιν ἐν σταδίῳ τινὶ καταστάσει διὰ τὴν ἀργίαν τῆς Βουλῆς καὶ τὴν ὑπερβολικὴν βραδύτητα, μεθ' ἧς χοροῦσιν αἱ τοῦ κ. Τρικούπη οικονομικαὶ διαπραγματεύσεις. — Ἡ κυβέρνησις ἐλπίζει ὅτι δι' ἐσωτερικοῦ τινος δανείου εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια, τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ὁποίου θὰ ἐξασφάλιζε τὸ ἐν τῷ προϋπολογισμῷ μὴ ἀναγραφόμενον, ἀλλὰ ὑπολαβάνον περιόρισμα, θὰ κατώρθου τὴν ἄρσιν τῆς νομισματικῆς ἀνωμαλίας, ἀνευ τῆς ὁποίας κατὰ τὴν γνώμην τοῦ ἐν Ἀθήναις διατρίβοντος ἀντιπροσώπου τῶν γερμανῶν πιστωτῶν καὶ αὐτὰ τὰ ὑπὸ τοῦ κ. Τρικούπη θεσπισθέντα 30 0/0 δυσχερῶς θὰ ἐπραγματοῦντο· ὑπάρχουσιν ὅμως τοσαῦται ἀμφιβολίαι περὶ τῆς προθυμίας, μεθ' ἧς ἡ πλειονοψηφία θὰ ἔσπειδεν εἰς ἐπιψήφισιν τοῦ προϋπολογισμοῦ καὶ θὰ ἐξηκολούθει παρέχουσα τῇ κυβερνήσει ἀνεπιφύλακτον τὴν ὑποστήριξιν αὐτῆς, ὥστε οὐδὲν δύναται τις νὰ εἴπῃ καὶ περὶ τοῦ προσεχέστατου ἐτι μέλλοντος, γνωστοῦ ὄντος ὅτι ἡ κυβέρνησις αὕτη τὴν ὑπάρξιν αὐτῆς ὀφείλει ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ἐν τῷ κοινοβουλίῳ πλειονοψηφίαν τῆς, ἥτις ἅμα διασκεδασθεῖσα θὰ κατέλειπε τὸ ὑπουργεῖον ὑπὸ τὸ βάρος τῆς βασιλικῆς δυσμενείας, ἥκιστα βεβαίως ἐπιτιθείας εἰς ὑποστήριξιν αὐτοῦ ἐν τῇ ἀρχῇ. — Ὅπως δάποτε ἤρξαντο ἦδη αἱ δημοσιογραφικαὶ συζητήσεις περὶ τῶν διαδεχομένων τὸ ἐνεστὸς ὑπουργεῖον, ἡ περὶ τὸν κ. Ράλλην δὲ ἰσχυρὰ μερίς φαίνεται ἐλπί-

ζουσα ταχεῖαν τὴν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ἐπάνοδον, ἐνῶ παραδόξως ὁ κ. Δηλιγιάννης ἀντιθέτως πρὸς τὰ τέως δογματιζόμενα ὑπ' αὐτοῦ ἀποφαίνεται διὰ τὸ τοῦ ὄργανου αὐτοῦ καὶ διὰ τῶν συλλαλητηρίων τῶν φίλων του ἐναντίον τῆς διαλύσεως. Φαίνεται ὅτι ἐκλονήθη ἡ πεποίθησις τοῦ γηραιοῦ ἐκ Γόρτυνος πολιτευτοῦ περὶ τῆς ἐνδεχομένης ἐτυμνηγορίας τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. — Ἡ ἀλήθεια εἶνε ὅτι ἡ κατάστασις εἶνε ἥκιστα κατάλληλος πρὸς ἐκλογικοὺς ἀγῶνας, ὅτι δὲ ὁ βασιλεὺς θὰ ἐνέμενεν εἰς τὴν συνταγματικὴν πολιτικὴν αὐτοῦ, ἂν ἐν περιπτώσει διασκεδάσεως τῆς τρικουπικῆς πλειονοψηφίας ἐκάλει εἰς τὰ πράγματα τὴν ἰσχυροτάτην τῶν ἄλλων ἐν τῷ κοινοβουλίῳ μερίδων.

Ἡ κρίσις, εἰς ἣν Σερβία εἰσῆλθεν ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Δόκιτς, τοῦ μόνου πολιτευτοῦ, πρὸς ὃν ὁ νεαρὸς βασιλεὺς ἔτρεφεν ἀπόλυτον ἐμπιστοσύνην, καὶ ἀπὸ τῆς ὁποίας δὲν ἴσχυσε ν' ἀπαλλάξῃ τὴν χώραν τὸ ὑπουργεῖον Γροῦιτς, προσέλαβεν ἀπὸ τῆς παρελθούσης τετάρτης νέαν φάσιν, μὴ ἀσφαλῆ ἀγαθὰ ἀτυχῶς ἐπαγγελλομένην. — Τοῦ βασιλέως Ἀλεξάνδρου καὶ πολλαχῶς μὲν ἄλλως, τελευταῖον δὲ καὶ διὰ τῆς παρὰ τὴν γνώμην τῆς κρατούσης μερίδος ἐπάνοδου εἰς Βελιγράδιον τοῦ βασιλοπάτορος ἐκδηλώσαντος τὴν πρὸς τὸ ὀνομασθὲν ὑπουργεῖον δυσμενείαν αὐτοῦ, τοῦτο κατέθηκε τὴν ἀρχὴν· μετὰ ματαιίας δὲ πρὸς τοὺς ἡγέτας καὶ τοὺς ἐξέχοντας τῶν πολιτευτῶν τῶν διαφόρων μερίδων διαπραγματεύσεις κατηρτίσθη ἄχρους μὲν τὸ φαινόμενον, πράγματι δὲ ἀντιρροισοσπαστικὴ τις ὑπὸ τὸν τέως ἐν Βιέννῃ πρεσβευτὴν κ. Σίμιτς κυβέρνησις, ἥτις διὰ τοῦ προγράμματος αὐτῆς ἐπηγγείλατο διαλλακτικὴν μὲν ἐσωτερικὴν πολιτικὴν, φιλίαν δὲ πρὸς πάντα τὰ ξένα

κράτη καὶ εὐλικρινῆ πρὸς τὴν Αὐστροουγγαρίαν συμπεριφορὰν. — Ἡ κυβερνήσις αὕτη, ἥς ὁ μὲν πρόεδρος ἐμφερεῖται ὑπὸ συμπαθειῶν πρὸς τοὺς προοδευτικούς, ἐν τῶν κυριωτέρων δὲ μελῶν, ὁ κ. Νικολάεβιτς, εἶνε ἄσπονδος τῶν ριζοσπαστικῶν ἐχθρός, ἐξ οὐδενὸς κυρίως πολιτικοῦ κόμματος προήλθε, τούτου δὲ ἕνεκα δὲν ἠδύνατο νὰ ζήσει κοινοβουλευτικῶς. Πρῶτον λοιπὸν αὐτῆς ἔργον ἦν ἡ εἰς τὰς πατρίδας αὐτῶν ἀποστολὴ τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ σερβικοῦ ἔθνους, οἵτινες, κατὰ τὰ ἐννεήκοντα ἑκατοστὰ ἀνίκοντες εἰς τὴν μερίδα τῶν ριζοσπαστικῶν, δὲν παρεσκεύαζον βεβαίως εὐμενῆ ὑποδοχὴν εἰς ὑπουργεῖον, ἀποτελοῦν ἄρνησιν τῆς ἐτυμηγορίας τῶν ἐκλογέων. — Ἀλλὰ οὕτως ἡ χώρα παραδίδεται εἰς δικτατορίαν τινά, ἣν ἀπὸ πολλοῦ μὲν εἰσπείτο τῷ ἕνδι ὁ πρῶν βασιλεὺς Μιλάνος, ἀλλ' ἡ ὁποία πιθανώτατα, ἂν μάλιστα ἐπαληθεύωσι δηλώσεις τινὲς ἀποδιδόμεναι τῷ βασιλοπάτορι, ἀντὶ νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἀνόρθωσιν τῆς τάξεως, διὰ τῆς τρομοκρατίας, ἣν θὰ ἐνασκήσῃ, θὰ ἐκτραχύνῃ μᾶλλον τὰ πράγματα καὶ θὰ ταράξῃ κινδυνωδέστερον τὴν ἐσωτερικὴν ἡσυχίαν, ἣν ἀμφίβολον ὅτι θὰ δυνηθῆ νὰ περιφρουρηθῇ ἐπαρκῶς ἡ παρουσία ἀμφοτέρων τῶν γονέων τοῦ βασιλέως, καὶ εἴ ποτε πράγματι κατὰ τὰ ἄδόμενα πρὸς τῷ βασιλεῖ Μιλάνῳ ἀφικνεῖτο καὶ ἡ βασίλισσα Ναθαλία.

Ἐν Ἰταλίᾳ ἡ κατάστασις ὡς πρὸς τὰ οἰκονομικὰ μὲν οὐδὲν ἐνεφάνισε σημεῖον βελτιώσεως, τοῦ ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν ὑπουργοῦ σχέδια μόνον νέας φορολογίας μελετῶντος καὶ οἰκονομίας σχεδιάζοντος, ἥδη δὲ γενομένου σχεδὸν τοῦ πρώτου πρὸς τὴν πτώχευσιν βήματος διὰ τῆς μελετωμένης ἐλαττώσεως τοῦ τόκου ἐνὸς τῶν παγίων τοῦ κράτους χρεωγράφων, ὡς πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν δὲ ἡσυχίαν ἐπαρουσίασε συμπτώματα, δυνάμενα νὰ ἐμβάλωσιν εἰς πολλὴν ἀνησυχίαν τοὺς φίλους τοῦ βασιλείου καὶ τοῦ οἴκου τῆς Σαβοΐας. — Τὰ συμπτώματα ταῦτα εἶνε αἱ ταραχαί, αἱ ἐνσκήψασαι οὐχὶ πλέον ἐν τῇ δεινῶς ὑπὸ τῆς πενίας κατατροχόμενῃ Σικελίᾳ, ἀλλ' ἐν Καραόρα καὶ Μάσση, ἐν τριήματι δηλαδὴ ὁμολογουμένως εὐημεροῦντι καὶ ὑπ' οὐδενὸς οἰκονομικοῦ λόγου ὄθουμένῳ πρὸς τοιαύτας παρεκτροπὰς, μόνον δὲ τῆν δυσρεσκέειαν αὐτοῦ πρὸς τὸ καθεστῶς ἐκδηλώσαντι οὕτω. — Βεβαίως ταῦτα δὲν προαγγέλλουσιν, ὡς τινὰ τῶν ὀργάνων τοῦ εὐρωπαϊκοῦ τύπου ἐφοβήθησαν, εὐρυτέρων διαστάσεων ἀθηνωτικὸν κίνημα· ἔδει ὅμως πάντοτε νὰ παράσχωσιν ἀφορμὴν τοῖς ἀρμοδίοις πρὸς ἐξέτασιν τῶν πηγῶν τοῦ κακοῦ, αἵτινες, μὴ οὐδαὶ οἰκονομικαί, ὡς εἰπομεν, σχετίζονται πρὸς τὸ πολιτικὸν τῆς χώρας καθεστῶς, παρὰ τὰς γενικὰς προσδοκίας μὴ ἐξασφαλίσαν τὴν γαλήνην ἐν τῷ τόπῳ.

Ἐν Βερολίῳ ἡ τοῦ αὐτοκράτορος καὶ τοῦ πρίγκιπος Βίσμαρκ συνδιαλλαγὴ εἶνε πλέον γεγονὸς τετελεσμένον. — Ὁ αὐτοκράτωρ δι' αὐτογράφου αὐτοῦ πρὸς τὸν πρίγκιπα ἐπιστολῆς συνεχάρη αὐτῷ ἐπὶ τῇ ἀναρρώσει, ὃ δὲ πρίγκιψ ἀπαντῶν πύχαριστῆς μὲν θερμῶς ἐπὶ τῷ δείγματι τῆς αὐτοκρατορι-

κῆς εὐμενείας, ἐπέσχετο δὲ καὶ προφορικῶς, μεταβαίνων εἰς Βερολίνον, νὰ ἐκφράσῃ τῷ αὐτοκράτορι τὰ αἰσθήματα τῆς εὐγνωμοσύνης αὐτοῦ, ὅπερ καὶ ἐπραξε πανηγυρικῆς τυχῶν ὑποδοχῆς τῇ παρελθούσῃ παρασκευῇ. — Ἐν τῇ γερμ. πρωτεύουσῃ τὸ πρᾶγμα προσηγορεύθη μετὰ πολλῆς εὐαρεσκείας, ἥτις τόσῳ μείζων ἀποβαίνει, ὅσῳ ἡ ἀρχικὴ τῆς προσεγγίσεως πρωτοβουλία καὶ τὸ πρῶτον εἰς ταύτην βῆμα ὀφείλεται ἀποκλειστικῶς εἰς τὸν αὐτοκράτορα. — Ἀλλὰ τὸ κύριον ἀγαθόν, ὅπερ ἡ Γερμανία δύναται νὰ πορισθῇ ἐκ τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος διαλλαγῆς, μαρτυρούσης ἄλλως τε ὅτι κατενοήθη ἥδη ἐπαρκῶς ὑψ' ὧν ἔδει ἡ ὀλεθρία τροπὴ, ἣν τὰ γερμανικὰ πράγματα, τὰ τε ἐσωτερικὰ καὶ τὰ ἐξωτερικά, ἔλαβον ἀπὸ τῆς ἐπικρατίσεως τοῦ μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τοῦ σιδηροῦ ἀρχιγραμματέως συστήματος, εἶνε ὅτι μειοῦνται αἱ τῆς βιβαρνήσεως δυσχερεῖαι διὰ τῆς ἄρσεως τῶν ἀπὸ τῆς βιβαρνήσεως ἀντιπολιτευσεως, σπουδαιότεραν ἀποφαινούσης τὴν τῶν συντηρητικῶν τοῦ κοινοβουλίου στοιχείων, ἅτινα, ἀπὸ ψυδικῶν τοῦ κράτους συμμάχων εἰς πεισματώδεις ἀντιπάλους μεταβληθέντα, ἀπειλοῦσι τὴν πραγμάτωσιν τῶν μετὰ τοσοῦτων πόνων ἐπιψηφισθεισῶν στρατιωτικῶν μεταρρυθμίσεων διὰ τῆς διασκεδάσεως τῶν φορολογικῶν τοῦ κόμπος Καρλίβη σχεδίων, ἀψ' ὧν ἡ πραγμάτωσις αὕτη ἐξαρτᾶται. — Ἔτερον ἀγαθὸν τῆς διαλλαγῆς τῶν τέως ὡς ἀδιαλλάκτως ἐκπεπολεμημένων πρὸς ἀλλήλους θεωρουμένων αὐτοκράτορος καὶ πρίγκιπος ἔσται ἡ χρησιμοποίησις τῆς μεγάλης καὶ γονιμωτάτης πείρας τοῦ ἐρημίτου τῆς Φρειδριχσρούης, οὗ ἡ ἐπὶ τὴν ἀρχὴν μὲν ἐπάνοδος φαίνεται διὰ πολλοὺς λόγους διςχερῆς, ἀλλὰ τοῦ ὁποίου αἱ συμβουλαί, ἀπαλλασσόμεναι τῆς ἀντιπολιτευτικῆς αὐτῶν χροιάς καὶ τῆς ἐντεῦθεν διςπιστίας, μεθ' ἧς τέως ἐγίνοντο δεκταί, δύνανται ἐν πολλοῖς νὰ χειραγωγήσωσιν ἀκριβέστερον τὴν ἐξωτερικὴν καὶ ἐσωτερικὴν τοῦ κράτους πολιτικὴν.

Ὡς πρὸς αὐτὰ τὰ φορολογικὰ νομοσχέδια τῆς γερμ. κυβερνήσεως, μετὰ σφοδρῶν ἐπ' αὐτῶν προκαταρκτικῶν συζητήσεων καθ' ἣν αὐθις ὁ τῆς Βυρτεμβέργης ἀντιπρόσωπος ἐπετέθη λάβρος κατ' αὐτῶν, μάλιστα δὲ τοῦ περὶ φορολογίας τοῦ οἴνου, ταῦτα περὶ ἐμψῆθησαν εἰς εἰδικὴν ἐπιτροπήν, ὅπερ ἰσοδυναμεῖ σχεδὸν πρὸς τελείαν καταδίκην αὐτῶν. — Καὶ ὡς πρὸς μὲν τὸ περὶ οἴνου, ἡ ἐναντίον τούτου ἐν τῇ προκαταρκτικῇ συζητήσῃ γενομένη ἐπίθεσις ἦν οὕτω σφοδρὰ καὶ πεισματώδης, ὥστε εἶνε πιθανώτατον ὅτι οὐδὲ ἐμφανισθῆσεται ἐφεξῆς πρὸ τοῦ κοινοβουλίου· ὡς πρὸς τὸ περὶ καπνοῦ δὲ καὶ χαρτοσήμου νομοσχέδιον, ταῦτα, καθ' ἃ πιστεύεται, τοιαύτας θὰ ὑποστῶσι τροποποιήσεις, ὥστε καταστῆσονται ἀγνώριστα.

Μ. Ε. ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ.

G. E. LESSING.

ΛΑΟΚΟΩΝ*

*H

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΟΡΙΩΝ ΤΗΣ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΟΙΗΣΕΩΣ

Μοί φαίνεται μάλιστα ὅτι, ἐὰν ὁ Βιργίλιος ὡς πρότυπον αὐτοῦ εἶχε τὸ σύμπλεγμα δυσκόλως θὰ ἠδύνατο νὰ ἐκφρασθῆ μετὰ τοσαύτης μετριότητος, ὥστε νὰ ἐπιτρέψῃ σχεδὸν νὰ ἐξεύρωμεν μόνον τὴν εἰς ἓνα δεσμὸν πλοκὴν καὶ τῶν τριῶν σωμάτων. Τοῦτο ἠθελε τόσον ζωηρῶς προσβάλλει τὸ ὄμμα αὐτοῦ, αὐτὸς δ' οὗτος τοσοῦτον ἐξαιρέτων ἐπενέργειαν ἀπ' αὐτοῦ θὰ ἠσθάνετο, ὥστε δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ μὴ ἐκδηλώσῃ ἔτι τὴν τούτου ἐντύπωσιν καὶ ἐν τῇ περιγραφῇ αὐτοῦ. Εἶπον ὅτι ἡ παρούσα περίστασις δὲν ἦτο ἀρμόδιος πρὸς ἐξεκόνισιν τῆς πλοκῆς ταύτης. Καὶ οὐχὶ τοῦτο μόνον ἀλλὰ καὶ μία ἔτι λέξις θὰ παρεῖχεν ἴσως αὐτῇ ἐν τῇ οἰκῇ, ἐν ἣ ὁ ποιητὴς ἠναγκάσθη νὰ καταλίπῃ αὐτὴν, λίαν διακριτικὸν τύπον. Ἐκεῖνο, ὅπερ ὁ καλλιτέχνης ἀνευ τῆς λέξεως ταύτης ἠδύνατο ν' ἀνακαλύψῃ, τοῦτο ὁ ποιητὴς, ἐὰν παρὰ τῷ καλλιτέχνῃ αὐτὸ καθεῶρα, οὐδαμῶς θὰ κατέλειπεν ἀνέκφραστον. Ὁ καλλιτέχνης εἶχεν ἄγαν ἐπιτακτικὰ αἴτια νὰ μὴ ἐπιτρέψῃ νὰ ἐκραγῆ εἰς φωνὰς τὸ τοῦ Λαοκόοντος πάθημα. Ἄν ὅμως ὁ ποιητὴς εἶχεν ἐν τῷ καλλιτεχνίῳ πρὸ αὐτοῦ τὸν τοσοῦτον συγκινητικὸν σύνδεσμον τῆς καλλονῆς καὶ τοῦ πόνου, τί ἠδύνατο ν' ἀναγκάσῃ αὐτόν, οὕτως ἀναποφεύκτως τὴν ἐκ τοῦ συνδέσμου τούτου τῆς καλλονῆς καὶ τοῦ πόνου πηγάζουσαν ἰδέαν τῆς ἀνδρικῆς ἀξιοπροσέας καὶ μεγαθύμου ὑπομονῆς ἐντελῶς ἀνυπόδεικτον ν' ἀφήσῃ καὶ ἡμᾶς διὰ μιᾶς, διὰ τῆς τρομερᾶς τοῦ Λαοκόοντος φωνῆς νὰ ἐκπλήξῃ; Ὁ Ρίχαρδσον λέγει, ὅτι ὁ τοῦ Βιργιλίου Λαοκόων δέον νὰ κραυγάζῃ, καθόσον ὁ ποιητὴς δὲν ἐπιθυμῆ νὰ διεγείρῃ τόσον συμπάθειαν δι' αὐτόν, ὅσον τρόμον καὶ ἐκπληξιν παρὰ τοῖς Τρωσὶ. Παραδέχομαι τοῦτο, εἰ καὶ ὁ Ρίχαρδσον δὲν φαίνεται νὰ ἐσκέφθη ὅτι τὴν περιγραφὴν ταύτην ὁ ποιητὴς οὐδόλως ποιεῖται ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλὰ διὰ τοῦ Αἰνείου καὶ κατὰ τῆς Διδούς, τὴν συμπάθειαν τῆς ὁποίας ὁ Αἰνεὶας δὲν ἠδύνατο ἐπαρκῶς νὰ κινήσῃ. Ἄλλ' ἐκεῖνο, ὅπερ μὲ ἐκπλήττει, δὲν εἶναι ἡ κραυγὴ, ἀλλ' ἡ ἔλλειψις πάσης βαθμολογικῆς σειρᾶς μέχρι τῆς κραυγῆς ταύτης, εἰς ἣν φυσικῶς τῷ λόγῳ τὸ καλλιτεχνίον θ' ἀνῆγε κατ' ἀνάγκην τὸν ποιητὴν, ἂν οὗτος, ὡς προϋποθέτομεν, ὡς πρότυπον αὐτοῦ τοῦτο ἐκέκτητο. Ὁ Ρίχαρδσον προστίθῃσιν!

*) Ἦε ἀριθ. 10, σελ. 189—192.

1) De la Peinture, Tome III p. 516. C'est l'horreur que les Troïens ont conçus contre Laocoön, qui était nécessaire à Virgile pour la conduite de son Poème; et cela le mène à cette Description pathétique de la destruction de la patrie de son Héros. Aussi Virgile n'avait garde de diviser l'attention sur la dernière nuit, pour une grande ville entière, par la peinture d'un petit malheur d'un Particulier.

ὅτι ἡ ἱστορία τοῦ Λαοκόοντος θὰ καταλήξῃ ἀπλῶς εἰς τὴν παθητικὴν περιγραφὴν τῆς τελειωτικῆς καταστροφῆς Ὁ ποιητὴς δὲν ἠδύνατο λοιπὸν νὰ καταστήσῃ αὐτὴν μᾶλλον ἐνδιαφέρουσαν, ἵνα μὴ διασκεδάσῃ διὰ τοῦ ἀτυχήματος ἐνός καὶ μόνου πολίτου τὴν ἡμετέραν προσοχίαν, ἣν ἀμέριστον ἀπαιτεῖ ἡ τελευταία φρικώδης αὐτῆς νύξ. Τοῦτο ὅμως σημαίνει τὸ νὰ θέλῃ τις νὰ θεωρήσῃ τὸ ζήτημα ἐκ γραφικῆς ἐπόψεως, ἐξ ἧς δὲν εἶναι δυνατόν ποσῶς τοῦτο νὰ θεωρηθῆ. Τὸ τοῦ Λαοκόοντος δυστύχημα καὶ ἡ καταστροφὴ οὐδόλως ἀποτελοῦσι παραλληλοὺς εἰκόνας παρὰ τῷ ποιητῇ ἀμφοτέρα οὐδόλως ἀποτελοῦσι σύνολόν τι, ὅπερ διὰ μιᾶς νὰ ἠδύνατο ἢ νὰ ὄφειλεν ὁ ἡμέτερος ὀφθαλμὸς νὰ ἐπισκοπήσῃ, μόνον δὲ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἀπαιτεῖτο προσοχή, ἵνα τὰ ἡμέτερα βλέμματα ἐπιπέσωσιν ἐπὶ τοῦ Λαοκόοντος μᾶλλον ἢ ἐπὶ τῆς πυρπολουμένης πόλεως.

Ἀμφοτέρων αἱ περιγραφαὶ ἀκολουθοῦσιν ἀλλήλας, ἀδυνατῶ δὲ νὰ κατανοήσω ὅποια ζημία ἠδύνατο νὰ ἐπέλθῃ τῇ ἀκολουθῇ, ὅσονδῆποτε μεγάλως κἂν ἡ προηγούμενη ἡμᾶς συνενίει, τοῦθ' ὅπερ θὰ ἐσήμαινεν ὅτι ἡ ἀκόλουθος δὲν ἦτο καθ' ἑαυτὴν ἰκανῶς συγκινητικὴ.

Πολὺ ὀλιγωτέρους λόγους ἠθελεν ἔχει ὁ ποιητὴς ἵνα τροποποιήσῃ τοὺς ἐλιγμούς τῶν ὄψεων. Οὗτοι ἐν τῷ καλλιτεχνίῳ ἐπασχολοῦσι τὰς χεῖρας καὶ περιπλέκουσι τοὺς πόδας. Ὅσοι περισσότερον τέρπει τὸν ὀφθαλμὸν ἢ διάταξις αὐτῆ, τοσοῦτον ζωηρὰ εἶναι ἡ εἰκὼν, ἥτις ἐκ τούτου ἐν τῇ φαντασίᾳ ἐναπολείπεται. Οὕτω δὲ σαφῆς εἶναι καὶ καθαρὰ, ὥστε ἡ διὰ τῶν λέξεων παράστασις ταύτης εἶναι πολλῶ ἀσθενέστερα τῆς διὰ φυσικῶν σημείων.

— — — micat alter, et ipsum

Laocoonta petit, totumque intraque supraque
Implicat et rapido tandem ferit ilia morsu.At serpens lapsu crebro redeunte subintrat
Lubricus, intortoque ligat genua infirma nodo.

Οὗτοι εἰσὶ στίχοι τοῦ Sadolet, οἵτινες γραφικώτερον ἀναμφιβόλως θὰ παρίσταντο ὑπὸ τοῦ Βιργιλίου ἂν ψιλαφιστὸν πρότυπον ἐθέρμαινε τὴν φαντασίαν αὐτοῦ καὶ οἵτινες τότε βεβαίως αἰρετώτεροι ἦσαν εἶσθαι ἐκείνων, οὐς οὗτος τανῦν παρέχει.

Bis medium amplexi, bis collo squamea circum
Terga dati, superant capite et cervicibus altis.

Οἱ χαρακτηριστοὶ οὗτοι ἐν γένει πληροῦσι τὴν ἡμετέραν φαντασίαν, ἀλλ' οὐκέτι δέον ἵνα ἐν τούτοις αὐτῇ ἐμμένῃ, οὐδ' ὄφειλε νὰ διασαφίσῃ αὐτοὺς, ἀλλὰ νῦν μὲν τοὺς ὄφεις μόνους ὄφειλε νὰ καθορᾷ, νῦν δὲ μόνον τὸν Λαοκόοντα, νὰ μὴ θέλῃ δὲ νὰ παραστήσῃ ἑαυτῇ ὅποιαν εἰκόνα ἀμφοτέρα ὁμοῦ ἀπαρτιζοῦσιν. Εὐθὺς ὡς αὐτῆ εἰς τοῦτο ὑποπέσῃ ἡ τοῦ Βιργιλίου εἰκὼν ἄρχεται αὐτῇ ἀπαρέσκουσα, ἥκιστα δὲ γραφικὴν ταύτην ἀνευρίσκει.

Κἂν ὅμως ἔτι μιᾶς ἀτυχεῖς ἦσαν αἱ μετατροπαί, ἄς ὁ Βιργίλιος διὰ τοῦ αὐτῷ δοθέντος προτύπου ἐποιήσατο, οὐχ ἦττον θὰ ἦσαν ἀπλῶς αὐθαίρετοι. Μιμῆται τις ἵνα ἐπιτύχῃ τῆς ὁμοιότητος; δύναται ὅμως νὰ ἐπιτύχῃ τῆς ὁμοιότητος, ὅταν πέραν τοῦ δέοντος τροποποιῇ τὰ πράγματα; Τούναντίον, ὁσῶς καὶ τοῦτο τις πρῶτη, καταδύλωσ εἶναι ὁ σκοπὸς τοῦ

τουούτου, ὅτι δηλ. δὲν θέλει νὰ ἐπιτύχη τῆς ὁμοιότητος καὶ ἐπομένως ὅτι δὲν ἀπεμιμήθη.

Ἄλλ' ἠδύνατό τις ν' ἀντεῖπῃ ὅτι δὲν πρόκειται περὶ τῆς τοῦ ὅλου ἀπομιμήσεως, ἀλλὰ τῆς ἀπομιμήσεως νῦν μὲν τούτου νῦν δ' ἐκείνου τοῦ τμήματος; Καλῶς· πλὴν τίνα εἶσι τὰ ἰδιαίτερα ταῦτα μέρη, ἅτινα τοσοῦτοι ἀκριβῶς ἐν τῇ περιγραφῇ καὶ τῷ καλλιτεχνίῳ συνταυτίζονται, ὥστε ἐκ τούτου νὰ φαίνηται δανεισθεὶς ταῦτα ὁ ποιητής. Τὸν πατέρα, τοὺς παῖδας, τοὺς ὄφεις, πάντα τοῦτα παρέσχετό τε ποιητῇ καὶ τῷ καλλιτέχνῃ ἡ ἱστορία. Πέραν τοῦ ἱστορικοῦ ἢ συνταυτῆσις οὐδαμῶς ἀλλαχοῦ παρατηρεῖται ἢ ἐν τῷ ἔξῃς, ὅτι τὸν πατέρα καὶ τοὺς παῖδας ἐν ἐνὶ ἔξ ὄψεω συμπλέγματι περιπλέκουσι. Ἡ πρὸς τοῦτο ἄμως ἰδέα ἐπήγαδεν ἐκ τῆς μεταβληθείσης περιστάσεως ὅτι τὸν πατέρα τὸ αὐτὸ ἐπληξεν ἀτύχημα οἶον καὶ τοὺς παῖδας. Τὴν μεταβολὴν ὅμως ταύτην, ὡς ἐβήθην εἰπόντες, φαίνεται νὰ διενήργησεν ὁ Βιργίλιος, καθόσον ἡ ἑλληνικὴ παράδοσις διαφόρως ὅλως λαλεῖ. Ἐπομένως ἐὰν ὑπὸ τὴν ἐποψὴν τῆς κοινῆς ἐκείνης συμπλοκῆς δεόν νὰ ὑπάρχη ἀπομίμησις ἐκ τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ἄλλου μέρους, ταύτην ὀφείλομεν νὰ εἰκάσωμεν πιθανώτερον ὡς τῷ καλλιτέχνῃ ἢ τῷ ποιητῇ ἐνοικοῦσαν. Εἰς πάντα δὲ τὰ λοιπὰ ἀφίστανται ἀλλήλων μετὰ τῆς ἔξῃς μόνον διαφορᾶς, ὅτι, ἐὰν ὁ καλλιτέχνης εἶναι ὁ διενεργήσας τὰς διαφορὰς, δύναται νὰ συνυπάρχη ἔτι ὁ σκοπὸς τοῦ ν' ἀπομιμηθῇ τὸν ποιητὴν, καθόσον ὁ προορισμὸς καὶ τὰ ὅρια τῆς τέχνης αὐτοῦ πρὸς τοῦτο αὐτὸν ἠνάγκαζον: ἐὰν δὲ τούναντίον ὁ ποιητής εἶναι ἐκεῖνος, ὃς τὸν καλλιτέχνην ἀπεμιμήθη, τότε ἀπαδαί αἱ μνημονοθεῖσαι διαφοραὶ ἀποτελοῦσιν ἀπόδειξιν κατὰ τῆς ὑποτιθεμένης μιμήσεως καὶ ἐκεῖνοι, οἵτινες μ' ὅλα ταῦτα βεβαιοῦσιν αὐτήν, οὐδὲν δύναται ἐκ τούτου νὰ ἐβίενται πέρα τῆς ἀξιώσεως ὅτι τὸ καλλιτεχνίον εἶναι ἀρχαιότερον τῆς ποιητικῆς περιγραφῆς.

Z'.

Ὅταν λέγεται ὅτι ὁ καλλιτέχνης μιμεῖται τὸν ποιητὴν ἢ καὶ ὁ ποιητής τὸν καλλιτέχνην, τοῦτο διττὴν δύναται νὰ ἔχῃ σημασίαν. Εἴτε ὁ εἰς τὸν δύο καθίστησι πραγματικὸν ἀντικείμενον τῆς ἀπομιμήσεως αὐτοῦ τὴν ἐργασίαν τοῦ ἄλλου, εἴτε ἀμφότεροι ἑνὸς εἶδους ἀντικείμενα πρὸς ἀπομίμησιν ἔχουσι καὶ μόνον τὸν τρόπον καὶ τὴν τέχνην τῆς ἀπομιμήσεως τούτων παρ' ἀλλήλων δανερίζονται.

Ὅταν ὁ Βιργίλιος περιγράψῃ τὴν ἀσπίδα τοῦ Αἰνείου, ἀπομιμεῖται τὸν τὴν ἀσπίδα ταύτην κατασκευάσαντα καλλιτέχνην κατὰ τὴν πρώτην σημασίαν. Ἀντικείμενον τῆς ἀπομιμήσεως αὐτοῦ εἶναι τὸ καλλιτεχνίον καὶ οὐχὶ τὸ ἐπὶ τοῦ καλλιτεχνήματος ἐξεικονιζόμενον, κἂν δ' ἔτι περιγράψῃ καὶ ἐκεῖνο, ὅπερ ἐπὶ τοῦ καλλιτεχνήματος καθορώμεν, περιγράφει τοῦτο ὡς μέρος τῆς ἀσπίδος μόνον καὶ οὐχὶ ὡς τὴν κυρίαν ὑπόθεσιν. Τούναντίον ἂν ὁ Βιργίλιος ἀπεμιμεῖτο τὸ τοῦ Λαοκόοντος σύμπλεγμα, ἢ ἀπομίμησις αὐτὴ ἠθελεν εἶσθαι τοῦ δευτέρου εἶδους. Καθόσον οὗτος θ' ἀπεμιμεῖτο οὐχὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ σύμπλεγμα, ἀλλὰ τὸ ὑπ' αὐτοῦ παριστανόμενον καὶ μόνον τοῖς χαρακτῆρας τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἀπομιμήσεως

ἠθελεν ἀρυσθῆν ἀπὸ τοῦ συμπλέγματος. Ἐν μὲν τῇ πρώτῃ ἀπομιμήσει ὁ ποιητής ἐργάζεται πρωτοτύπως, παρὰ τῇ ἄλλῃ δὲ ἀποτελεῖ ἀντιγραφή. Ἐκεῖνη μὲν ἀποτελεῖ μέρος τῆς γενικῆς ἀπομιμήσεως, ἵτις τὴν οὐσίαν τῆς τέχνης αὐτοῦ ἀπαρτίζει, ὁ δὲ ποιητής ἐργάζεται ὡς δαιμόνιος νοῦς, ἀδιάφορον ἂν τὸ πρότυπον αὐτοῦ ἦναι ἔργον ἄλλων τεχνῶν ἢ τῆς φύσεως. Αὐτὴ δὲ τούναντιον ὑποδιβάξει αὐτὸν καὶ θ' ὀλοκλήριαν τῆς ἀξίας αὐτοῦ· ἀντὶ ν' ἀπομιμηταὶ αὐτὰ ταῦτα τὰ πράγματα, ἀπομιμεῖται τὰς ἀφομοιώσεις αὐτῶν καὶ παρέχει ἡμῖν ψυχρὰς ὑπομνήσεις χαρακτῆρων ξένης μεγαλοφυΐας ὡς πρωτοτύπους χαρακτῆρας αὐτοῦ τοῦ ἰδίου.

Ὅταν ἐν τούτοις ὁ ποιητής καὶ ὁ καλλιτέχνης οὐχὶ σπανίως ἐκ τῆς αὐτῆς ἀπόψεως ἀναγκάζονται νὰ θεωρῶσι ἢ ἀντικείμενα ἐκεῖνα, ἅτινα κοινὰ πρὸς ἀλλήλους ἔχουσι, τότε δὲν δύναται ἢ ἐν πολλοῖς νὰ συμφωνῶσιν αἱ ἀπομιμήσεις αὐτῶν χωρὶς τῆς ν' ἀπὸ πῶς μεταξὺ τούτων καὶ ἡ ἐλαχίστην μίμησις ἢ καὶ ἄμιλλα. Αἱ συμφωνίαι αὗται δύναται παρὰ καλλιτέχναις καὶ ποιηταῖς συγγενέσι τὴν ἐποχὴν νὰ συνεπάγωσιν ἀμοιβαίως διασαφήσεις περὶ πραγμάτων, μὴ ὑπαρχόντων πλέον. Ἄλλ' ὅμως τὸ νὰ ζητῆ τις νὰ ὑποστηρίξῃ τοιαύτας διασαφήσεις διὰ τοιούτου τινὸς τρόπου ὥστε νὰ ἐξάγῃ σκοπὸν ἐκ τοῦ τυχαίου, ἰδίᾳ δὲ τὸ νὰ θεωρῆ τὸν ποιητὴν ἐν ἐκάστῳ μικρολογίῳ ὡς ῥίψαντα βλέμμα ἐπὶ τούτου τοῦ ἀγάλματος ἢ ἐκείνης τῆς εἰκόνας, ταῦτόν ἐστὶ πρὸς τὸ νὰ παρέχῃ αὐτῷ διψορομένην ὅλως ὑπηρεσίαν. Καὶ οὐχὶ τούτῳ μόνον ἀλλὰ καὶ αὐτῷ ἔτι τῷ ἀναγνώστῃ, εἰς τὸν ὁποῖον διὰ τούτου τὸ ὀραϊότατον χωρίον λίαν ἐναργές, Θεοῦ θέλοντος, ἀλλὰ καὶ κατ' ἐξοχὴν ψυχρὸν καθίστησι.

Τοῦτο ἀποτελεῖ τὸν σκοπὸν καὶ τὸ σφάλμα περιφήμου τινὸς ἀγγλικοῦ ἔργου. Ὁ Σπένσε¹ ἔγραψε τὸν Πολύμητιν² αὐτοῦ μετὰ πολλῆς κλασικῆς μαθήσεως καὶ λίαν οἰκίας γνωριμίας πρὸς τὰ ἐναπολειφθέντα ἔργα τῆς ἀρχαίας τέχνης.

Συχνάκις ἐπέτυχεν οὗτος τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ, τουτέστι τοῦ νὰ ἐρμηνεύσῃ τοὺς ῥωμαίους ποιητὰς καὶ ἐκ τῶν ποιητῶν πάλιν νὰ πορισθῆ ἔρμηνείας δι' ἀρχαία ἀνερμύνενα εἰδέτι καλλιτεχνήματα. Παρὰ ταῦτα ὅμως διαβεβαίω, ὅτι, διὰ πάντα ἀναγνώστην, εὐμοιροῦντα καλαισθησίας τὸ βιβλίον τοῦτο ὅλως ἀνυπόφορον δεόν νὰ ἦναι.

(Ἐκκολοθεῖ).

ΟΛΓΑ ΚΑΖΑΡΙΑΔΟΥ.

1) Spence (Ίωσήφ), ἄγγλος φιλόλογος γενν. 1699, καὶ ἀποθνήσκων τῷ 1768. Ἐγράψε διάφορα ἔργα.

2) Ἡ πρώτη ἐκδοσις χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 1747· ἡ δευτέρα ἀπὸ τοῦ 1755 καὶ φέρει τὸν τίτλον «Πολύμητις ἢ ἐξέτασις περὶ τῆς συμφωνίας τῶν ἔργων τῶν ἀρχαίων ποιητῶν καὶ τῶν λειψάνων τῶν ἔργων τῶν ἀρχαίων καλλιτεχνῶν, ἧτοι ἀπόπειρα ἀμοιβαίας αὐτῶν διασαφήσεως. Εἰς 10 βιβλ. πρὸς τοῦ σέβασμ. Spence Λονδῶνον εἰς φύλ.»

ΕΛΛΑΣ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΕΣ.

Ἐν τῇ ἐπιστήμῃ δὲ καθωρίσθη εἰδέτι σαφῶς ἡ παραγωγὴ καὶ ἡ ἀκριβὴς σημασία τῶν λέξεων «Ἑλλάς» καὶ «Ἕλληνας». Οὐχ ἦπτον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ὑπὸ τῶν φιλολογούντων γίνεται ἀπόπειρα πρὸς ἐπίλυσιν τοῦ ζητήματος τούτου, δύναται δὲ τις εἰκότως νὰ ἐλπίσῃ ποτὲ τὴν ἐξακριβώσιν αὐτοῦ. Τοιαύτη τις σημασιολογία ἀπόπειρα, πολλῆς προσοχῆς ἀξία, τυγχάνει καὶ ἡ παρούσα μελέτη τοῦ κ. Α. Ἐνμάν, οὗτινος τὰς γνώμας¹ μετὰ τῆς δυνατῆς ἀκριβείας μεταδίδομεν ἑλληνιστί, ἕνεκα τοῦ ἐνδιαφέροντος, ὅπερ αὐταὶ παρουσιάζουσι διὰ πάντας τοὺς φίλους τῆς κλαδικῆς ἀρχαιότητος καὶ ἰδίᾳ δι' ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας.

Εἶνε γνωστὸν ὅτι ἐν τοῖς ἀρχαιότατοις μνημείοις τοῦ Ἑλληνος λόγου, ἐν τῇ Ἰλιάδι καὶ Ὀδυσσεΐα, ἡ λέξις «Ἑλλήνες» δὲν ἀπαντᾷ ὑφ' ἡν σημασίαν μεταγενεστέρως, ὑπὸ τὴν σημασίαν δηλονότι τοῦ ὑπονοεῖν ὁλόκληρον λαὸν ὑπὸ τὴν λέξιν ταύτην, τὸν ὅλον Ἑλληνικὸν λαόν. Παρὰ τῷ Ὀμήρῳ ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα ὀνόματα παραπλησίας εὐρείας σημασίας. Τὸ ὅλον τῶν στρατῶν, οἵτινες ἐστράτευσαν πρὸς κατὰκτισιν τῆς Τροίας, καλοῦνται Ἀργεῖοι ἢ Δαναοί, ἢ καὶ συνεχέστερον Ἀχαιοί. Οὐχ ἦπτον δὲν δύναται τις ἐλλόγως νὰ ἰσχυρισθῆ, ὅτι ἐν τῶν ὀνομάτων τούτων εἶχε πηλικαῦτην περιεκτικὴν σημασίαν, ὡς ἀν μετέπειτα ἔσχε τὸ ὄνομα Ἕλληνας. Ἐν τῇ ἀφηγησεί τῆς Ἰλιάδος τοὺς στρατοὺς τῶν Ἀχαιῶν δὲν ἀποτελοῦσιν ἐξαιρετικῶς πάντα τὰ Ἑλληνικὰ φύλα. Ἐν τῷ κυκλικῷ ὅμως ἔπει ἡ τιμὴ τῆς στρατείας ἐπιγράφεται εἰς πάντας τοὺς ἐπιγόνους Ἕλληνας καὶ διὰ τοῦτο ἐν τῷ οὕτω καλουμένῳ «καταλόγῳ τῶν νεῶν» τῆς Ἰλιάδος, ὑπὸ τὴν ἐπίθρασιν ἴσως τοῦ κυκλικοῦ «μικροῦ» ἔπους συντιθέντι, ὁ κύκλος τῶν συμμετασχόντων τῆς στρατείας, ἦτοι τῶν Ἀχαιῶν, Ἀργεῖων καὶ Δαναῶν, ἐξαπλοῦται ἐφ' ὅλης τῆς Ἑλλάδος.

Οἰαδὴποτε γνώμης καὶ ἂν ἐχώμεθα περὶ τῆς προσέλευσεως τῆς νῦν Ἰλιάδος καὶ Ὀδυσσεΐας, ἀμφότεραι αὐταὶ παρίστανται ἡμῖν ὡς ἕτερα ἐκδοσίς ἀρχαιότερων ἀφηγήσεων.

Ὁ συγγραφεὺς ἐδανείσθη παρὰ τῶν προκατόχων του τὰς τρεῖς ὀνομασίας τῶν συμμετασχόντων ἐν τῇ ἐκστρατείᾳ.

Ἡ ἀρχικὴ σημασία τῶν ὄρων, ἕνεκα τοῦ χρόνου πιθανῶς καταστάδα ἀσαφέστερα, παρηρμηνευσθ. Πλὴν τούτου, τὸ γεγονός ὅτι οἱ πρὸ τῆς Τροίας ἐστρατοπεδεύμενοι Ἕλληνας καλοῦνται διὰ τριῶν διαφόρων ὀνομάτων δύναται πρὸς τοῖς ἄλλοις νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἀποδείξις τοῦ μὴ ὑφ' ἑνὸς συγγραφῆως καθορισμοῦ τοῦ ὀνόματος τούτου. Ἐνταῦθα δὲν ἀναλαμβάνομεν νὰ λύσωμεν τὸ ζήτημα: τί ὑπονοεῖται ὑπὸ τὰς λέξεις, Ἀχαιοί, Ἀργεῖοι καὶ Δαναοί, ἰκανὸν μόνον νὰ εἰπώμεν ὅτι εἶνε ἀβάσιμον ὅλως νὰ υποθέσωμεν ὅτι ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ Ὀμήρου ὑπῆρχεν ἕτερα τις γενικὴ ὀνομασία πάντων τῶν Ἑλλήνων, προηγηθεῖσα τῆς ὀνομασίας Ἑλλήνες. Πιθανώ-

τερον ὅτι ἐν τοῖς χρόνοις ἐκείνοις οὐδεμία γενικὴ ὀνομασία ὑπῆρχε πάντων τῶν Ἑλλήνων.

Τοῦτ' αὐτὸ συνέβη καὶ διὰ τοὺς λοιποὺς εὐρωπαϊκοὺς λαούς, οἵτινες μέχρις ὀρισμένου χρόνου οὐδὲν ἴδιον γενικὸν ἔθνικὸν ὄνομα ἔφερον. Ἀναμφίβολον γεγονός τυγχάνει, ὅτι κατὰ τοὺς μετὰ τὸν Ὀμηρον χρόνους ἀποκαθίσταται μικρὸν κατὰ μικρὸν τὸ ὄνομα Ἕλληνας, πρὸ τοῦ ὁποῦ ὅμως ὑπῆρχεν ἐν χρήσει τὸ: Πανέλληνες.

Ἡ ἐκφρασις αὕτη κατὰ πρῶτον ἀπαντᾷ ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν νεῶν, ἔνθα ἀπλῶς Ἑλλήνες καλοῦνται οἱ κάτοικοι ζωρίδος τινος τῆς Θεσσαλίας. Τὴν «καλλιγύναικα» Ἑλλάδα ὁ Ὀμηρος ἀναφέρει ὡς ὑπαγομένην εἰς τὰς κτήσεις τοῦ Πηλέως καὶ Ἀχιλλέως.¹ Εἶτα οἱ Πανέλληνες ἀναφέρονται ὑπὸ τοῦ Ἡσιόδου καὶ τοῦ Ἀρχιλόχου, τοῦ ἀρχαιότερου τῶν Ἴωνων λυρικῶν.

Μετὰ παρελεύσιν δύο αἰῶνων ἐν τῇ περὶ φιλολογία ἀναφανείσῃ περὶ τὸ τέλος τοῦ ΣΤ' αἰῶνος, ἐν τῇ Ἰωνίᾳ τὴν ἐκφρασιν «Πανέλληνες», ἀντικαθίστησιν ἦδη ἡ ἐκφρασις «Ἕλληνας», τελείως ἀποκατασταθεῖσα. Ἐντεῦθεν ἐπιτρέπεται τὸ συμπέρασμα ὅτι τὸ ὄνομα «Ἕλληνας» ἐπὶ πολὺ, τοῦλάχιστον ἐπὶ τινὰς αἰῶνας, μετεχειρίζοντο ὑπὸ δύο σημασίας. Ἐσήμαινε ταύτοχρόνως καὶ ὀρισμένον τμήμα ἢ τμήματα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἐν διακρίσει ἀπὸ τῶν λοιπῶν τμημάτων καὶ ἐν εὐρύτερα σημασίᾳ ἐδύλου ὁλόκληρον τὸν ἑλληνικὸν λαὸν ἐν διακρίσει αὐτοῦ ἀπὸ τῶν λοιπῶν ἐθνῶν. Ἐν τῇ τελευταίᾳ σημασίᾳ ἀκριβέστερον ἐποιοῦντο χρῆσιν τοῦ: Πανέλληνες.

Οὕτω δὲ «Ἕλληνας» κατ' ἀρχὰς ἐκαλοῦντο οἱ Ἕλληνας κατὰ μέρος, μεταγενεστέρως δὲ συνεπείᾳ ἰδιαιτέρων γεωγραφικῶν καὶ ἱστορικῶν ὄρων σὺν τῷ χρόνῳ ἐκλήθησαν οὕτω πάντες οἱ «Ἕλληνας».

Γενικῶς, τῆς γνώμης ταύτης ἔχονται πάντες οἱ περὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἀσχοληθέντες ἐπιστήμονες. Ὑπολείπεται νὰ εὐρεθῆ ὁ τόπος, νὰ διευκρινισθῶσιν οἱ ὅροι τῆς γενικεύσεως τῆς ὀνομασίας ταύτης, ὅπερ καὶ ἔσται ἀντικείμενον τῆς μελέτης ταύτης.

¹Ἦδη ἀνωτέρω ἐμνημονεύσαμεν τῆς θεσσαλικῆς

- 1) B. 681. Νῦν αὖ τοὺς, ὅσοι τὸ Πελασγικὸν Ἄργος ἔναιον οἱ τ' Ἄλων οἱ τ' Ἀλόπην οἱ τε Τρηγῖν' ἐνέμοντο οἱ τ' ἔργον Φθίην ἠδ' Ἑλλάδα καλλιγύναικα, Μυρμιδόνες δὲ καλέοντο καὶ Ἕλληνας καὶ Ἀχαιοὶ τῶν αὖ πεντήκοντα νεῶν ἦν ἄργος Ἀχιλλεύς
- I. 393. Ἦν γὰρ δὴ με σώσει θεοὶ καὶ οἶκαδ' ἴκωμαι. Πηλεὺς θῆν μοι ἔπειτα γυναῖκα μαμέσεται αὐτὸς, πολλὰ Ἀχαιοὺς εἰσι ἂν Ἑλλάδα τε Φθίην τε κοῦρα ἀριστήων οἱ τε πολέεθρα βύονται τῶν ἦν κ' ἐθέλωμι, φίλην ποιήσωμ' ἄκαιν.
- A. 494. Εἰπέ δέ μοι Πηλεὺς ἀμύμονος εἴτι πέπυσσαι ἦ ἔτ' ἔχει τιμὴν πόλεσιν μετὰ Μυρμιδόνεσσιν ἦ μιν ἀτιμᾶζουσιν ἂν Ἑλλάδα τε Φθίην τε
- I. 447. Οἶον ὅτε πρῶτον λίπον Ἑλλάδα καλλιγύναικα, φεύγων νεῖκεα πατρός Ἀμύντορος Ὀρμενίδαο
- I. 478. Φεύγον ἔπειτ' ἀπάνευθε δι' Ἑλλάδος εὐρυχόροιο φθίην δ' ἐξικόμην εἰσβόλακα, μητέρα μήλων ἐς Πηλεῖα ἀναχθ' ὁ δέ με πρόσρον ὑπέδεκτο.
- II. 595. Χάλκωνος φίλον υἱόν, ὅς Ἑλλάδι οἰκία ναίων ὄλω τε πλοῦτω τε μετέτρεπε Μυρμιδόνεσσιν. Περὶ τῶν Πανελλήνων ἴδε B. 530 καὶ Στραβῶν. VIII 370.

1) Περιοδικὸν τοῦ ὑπουργείου τῆς παιδείας. Ἐν Πετροπόλει. Νοέμβριος 1833. Τμήμα κλασσικῆς Φιλολογίας.

Ἑλλάδος. Ἐν τῇ Ἰλιάδι πλὴν ταύτης γίνεται μνεῖα καὶ περὶ τῶν Ἑλλῶν ἢ Σελλῶν, κατοίκων τῆς Δωδώνης μεταγενεστέρως κληθείσης Ἑλλά ἢ Ἑλλοπίη. Τὴν ὀνομασίαν Ἑλλοπίη ἔφερον ἢ πᾶσαι αἱ νῆσοι τῆς Εὐβοίας, ἢ ὀρισμένον τμήμα: Ἑλλοπίη μίση, παρὰ τὴν πόλιν Ἰστυαίαν ἢ Ὠρεόν, προσέτι δὲ καὶ τόπος τις τῶν Θεσσαλικῶν Δολόπων. Τὸ Ἑλλόπιον ἦν πόλις τῆς Αἰτωλίας.¹ Προσθέσωμεν ἔτι: ἢ Μεγάλῃ Ἑλλάς, Ἑλλανοδίαι, καὶ τὴν σκοτεινὴν ὀνομασίαν τοῦ Ἡροδότου (I, 56) περὶ τῆς ταυτότητος τῶν Ἑλλήνων καὶ Δωριέων.

4) Περὶ τῶν Σελλῶν: II. 233:

Ζεῦ ἄνα, Δωδωναῖε, Πελασγικέ, τηλόθι ναίων
Δωδώνης μεδῶν δυσχειμέρου, ἄμυρ δὲ Σελλοί
σοὶ ναίουσ' ὑποφῆται ἀνυπόποδες χαμικιεύνη

Σχολ. Στραβων. VII. 328: πότερον δὲ χρῆ λέγειν Ἑλλούς, ὡς Πίνδαρος ἢ Σελλούς ὡς ὑπονοοῦσι παρ' Ὀμήρῳ κεῖσθαι ἢ γραφῇ ἀμφίβολος οὐκ οὐκ ἐξ διόσφραξεσθαι. Φιλόχορος δὲ φησι καὶ τὸν περὶ Δωδώνην τόπον, ὡς περὶ τὴν Εὐβοίαν, Ἑλλοπίαν κληθῆναι καὶ γὰρ Ἡσίοδον οὕτω λέγειν, «Ἔστι τις Ἑλλοπίη, πλήθους ἢ δ' εὐλείμων, ἐθα δὲ Δωδώνη τις ἐσχατιῇ πεπόλισται», οἶονται δὲ φησὶν ὁ Ἀπολλοδόωρος, ἀπὸ τῶν Ἑλλῶν τῶν περὶ τὸ ἱερόν, οὕτω καλεῖσθαι: τὸν μὲν τοι-ποιητὴν οὐκ οὕτω λέγειν Ἑλλούς ἀλλὰ Σελλούς ὑπολαμβάνει τοὺς περὶ τὸ ἱερόν». Ἐτέρα ὀνομασία τῆς Δωδώνης παρὰ τῷ Ἡσίοδῳ: Ἑλλά = Διὸς ἱερόν ἐν Δωδώνῃ». Οἱ Δωδωναῖοι Ἑλλοὶ ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους (Μετ. 1, 14) συγχωνεύονται μετὰ τῆς ἀρχαιοτάτης Ἑλλάδος «ὁ καλούμενος ἐπὶ Δευκαλίωνος κατακλισμός περὶ τὸν Ἑλληνικὸν ἐγένετο μάλιστα τόπον, καὶ τοῦτον περὶ τὴν Ἑλλάδα τὴν ἀρχαίαν αὕτη δὲ ἐστὶν ἢ περὶ Δωδώνην καὶ τὸν Ἀγελῶν» οὗτος γὰρ πολλαχῶς τὸ βεῖμα μεταβέβηκεν: ἔχουν γὰρ οἱ Σελλοὶ ἐν ταῦθα καὶ οἱ καλούμενοι τότε μὲν Γραικοὶ νῦν δὲ Ἑλληνες: «σχολ. Φ. 194 ἢ ἀρχαιοτάτη Ἑλλάς περὶ Δωδώνην καὶ Σελλούς ἔκειτο». Ἡσίοδος — Ἑλλοί, Ἑλληνες οἱ ἐν Δωδώνῃ καὶ οἱ ἱερεῖς, Περὶ τῆς Ἑλλοπίης ἰδ. Ἡροδ. VIII. 23. Στραβ. VII, 328 καὶ X. 445.

ΕΠΙΦΥΛΛΙΣ.

ΠΟΙΚΙΛΗ ΔΙΑΛΕΞΙΣ.

Τὰ δημόσια ἀκροάματα, ὅσα δύνανται τῷ ἀκρωμένῳ καινόν τι καὶ αὐτῷ τῶς ἀγνωστον νὰ προσκομίσωσιν, εὐχὴ πολλὰ ὡς ἀλλαγῶ τῶν πεπολιτισμένων ἔθνων ὑπάρχωσιν, οὐδὲ τυγχάνουσιν ἀτυχῶς οἷας ἀλλαγῶ προσοχῆς. Ἄλλοτε πλείονα ἦσαν καὶ ἐν πολλοῖς μέρεσι, νῦν, τοῦ κόρου ἐπελθόντος καὶ τῶν κακῶς ἐνοουμένων πρακτικῶν ἰδεῶν καὶ τοῦ ὀλισμοῦ διαδιδόμενων, ταῦτα περιορισθήσαν, ἀπαντᾷ δὲ τις αὐτὰ οὐχὶ ὡς πρότερον ἐν Σταυροδρομίῳ, Φαναρίῳ, Ψαμμάθιαι, Μεγάλῳ Ρεῦματι, Μακροχωρίῳ, Κοντοσκαλίῳ, Διπλοκονίῳ κτλ., ἀλλὰ μόνον ἐν τοῖς δυοῖς πρώτοις, ἤτοι τῷ Σταυροδρομίῳ καὶ τῷ Φαναρίῳ, ἐν τούτῳ μὲν ἐν τῇ Λέσχῃ Μνημοσύνη, ἀναβιούση καὶ ἀρχαίων ἀναμνησκομένη ἡμερῶν, ἐν ἐκείνῳ δὲ ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ, τῷ μόνῳ ἰδρύματι ἐν τῇ βασιλίδι τῆδε τῶν πόλεων, ὑπερ ἐξ οὗ κατέστησε τὰς διαλέξεις αὐτοῦ ἀνευ διακοπῆς ἐτήρησεν αὐτὰς καὶ μόνον τὴν πνευματικὴν κίνησιν παρ' ἡμῶν

Ἡ μεγάλη πλῆθὺς τόπων, εἰς οὓς ἐπιγράφεται τῆς «Ἑλλάδος» τὸ ὄνομα, δεόν νὰ χρησιμεύσῃ ἡμῖν ὡς σπαιδαία προφύλαξις ἀπὸ μονομεροῦς ὀρισμοῦ. Πολλὴ πιθανῶς ἢ ἐξάπλωσις τοῦ ὀνόματος τούτου ἐξ οὐδενὸς προῆλθεν τῶν τόπων τούτων τῆς Ἑλλάδος ὅλης, οὐδὲ ἐκ τῆς κατ' ἐξοχὴν καλουμένης «Ἑλλάδος», περὶ ἧς οὐδὲν ἀναφέρεται ἐν ταῖς περιδωθεῖσι μέχρις ἡμῶν φιλολογικαῖς παραδόσεσιν. Οἱ ἀρχαῖοι ἱστορικοὶ, παρ' οἷς ὁ Ὀμηρὸς εἶχεν ἀπόλυτον κύρος ὡς πηγὴ ἱστορικῶν εἰδήσεων, ἀνευ πολλῆς περιοκείψεως τὴν γενικὴν ὀνομασίαν τῆς Ἑλλάδος ἐκ τῆς μικρᾶς λωριδὸς τῆς Θεσσαλίας, ὡς ἰδίᾳ μνημονευομένης ἐν τῇ Ἰλιάδι, παραδέχονται προσελθούσαν. Τινὲς μάλιστα ἐπὶ τῇ βάσει τῆς Ἰλιάδος καὶ τῶν μνημονευθέντων Σελλῶν ἢ Ἑλλῶν προῦπέθεσαν ὅτι ἢ ἀρχαιτέρα Ἑλλάς ἦν ἢ Δωδώνη.

Περὶ τῆς προελεύσεως τῶν ὀνομάτων λαῶν, ἔθνων, πόλεων κτλ. παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἐπικρατεῖ ἢ ἀφελὴς θεωρία ὅτι ἕκαστον τοιοῦτον ὄνομα προῆλθεν ἐξ ἐπωνύμου προσώπου τινός. Ἄνευ πολλοῦ κόπου οἱ ἐπιστήμονες, μαντεύοντες μόνον, καθώρισαν τὴν ἱστορικὴν αἰτίαν τῆς ἐπαναλήψεως ὁμοίων ὀνομάτων. Συνεχεῶτερον κατέφυγον εἰς τὴν προῦπέθεσαν προϊστορικῶν μετοικεσιῶν, καθ' ἃς οἱ μετοικήσαντες ἔφερον μεθ' ἑαυτῶν τὰ ὀνόματα τῆς χώρας, ἢν πρότερον κατόικουν καὶ ἐδίδον αὐτὰ εἰς τὰς ὑπ' αὐτῶν κατακτηθείσας χώρας. Οὕτως: ἐν τῇ Δωδώνῃ κατοικήσαν ἄνθρωποι τινες Ἑλλοὶ καλούμενοι ἀπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Ἑλλοῦ, οἱ Ἑλλοὶ μετόικησαν εἴτα εἰς Θεσσαλίαν ἢ καὶ ἀλλαγῶ διατηροῦντες τὸ αὐτὸ ὄνομα, ἢ «εἰς τὴν Δευκαλίωνα μετὰ τὸν κατακλισμόν ἐγεννήθη υἱός, Ἑλλῶν καλούμενος, ὅστις ὤκησε τὴν Θεσσαλίαν» ἐκ τούτου δὲ ἡ χώρα ἐκείνη ἐκλήθη Ἑλλάς, καὶ αὐτὸς ἐβασίλευσεν ἐπὶ Ἑλλήνων. Οἱ υἱοὶ δ' αὐτοῦ Ἴων, Δῶρος, καὶ Ἀχαιοὶ μετό-

εἰρήρξαν καὶ ἐκτρέφον, μόνον τὸν λόγον αὐτῆς κατὸν ἀγῶσι πολλοῖς ἀληθῶς, καλυπτομένοις τῇ ἀγνωμοσύνη τῶν ἐπιπολαίων καὶ μὴ πέραν τῆς ρινὸς αὐτῶν ὁρώντων. Ὁ οὐρανοφάντωρ, ὁ μέγας πατὴρ Βασίλειος, ἐκεῖνος οὗ τὴν μνήμην πρὸ δεκαπενθήμερου ἐφορτάσκαμεν λέγει πού περὶ τῶν ἀκροαμάτων τὸν λόγον ποιούμενος, ὅτι κἂν μακρὰν τις πρόκειται νὰ διανύσῃ ὁδὸν ὅπως ἀκροάσῃται ὠφελίμου τινος πρέπει νὰ σπεύσῃ. Ὁ θεοφόρος οὗτος μέγας τῆς Ἐκκλησίας φωστὴρ τῆς τρισηλίου θεότητος ἀπαδείκνυεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος, καθὰ καὶ ὁ Χριστὸς εἶπεν, οὐκ ἐπ' ἄρτω μόνον ζήσεται, ἀλλ' ἐν πνεύματι. Δὲν ἀνῆκεν οὗτος ὡς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἀγωνισάμενοι τῇ τάξει ἐκείνῃ τῶν ἡμετέρων ἱεροκηρύκων, οἵτινες, καλούμενοι νὰ διαφωτίσωσι τὸν λαόν, ἐπιδιώκουσιν οὐχὶ τὴν ὠφέλιαν αὐτῶν, ἀλλὰ τὴν ἐπίδειξιν σοφίας, σοφίας ἀμφιβόλου καὶ ἐντεῦθεν κατατρέχουσι τὸν χρόνον τῆς ἡμιλίας, τῆς πολλάκις δυσχεροῦς τοῖς ὡσὶν, ἐνεκα κακῆς καὶ πλημμελοῦς ἀπαργείας, εἰς τὴν ἀνάπτουζιν ὑψηλῶν δογματικῶν τῆς Ἐκκλησίας θεωριῶν, ἃς οὐδ' αὐτοὶ πολλάκις ἀντελήφθησαν. Τούτου ἐνεκα ἢ πρὸς τὸ κήρυγμα ἀδιαφορία, τούτου ἐνεκα οὐδαμῶς ἐξ αὐτοῦ ἐπίδρασις ἐπὶ τοῦ λαοῦ.

Ἄλλ ὁ λόγος ἐνταῦθα οὐχὶ περὶ τοῦ κηρύγματος, περὶ οὗ πολλὰ ἐπίσης δύνανται τις εἰπεῖν, ἀλλὰ περὶ τῶν ἄλλων ἀκροαμάτων, περὶ τῶν συνήθως διαλέξεων λεγομένων, τῶν ἐν Εὐρώπῃ

κισαν εις άλλους τόπους και διέδωκαν εκεί τὸ ἴδιον ὄνομα και τὸ κοινὸν ἄμα, τοῦ πατρὸς Ἑλλήνων».

Τοιαύτη ἱστορικὴ θεωρία ἐπικρατεῖ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, οἱ δὲ σύγχρονοι δὲν ἀνέλαβον εἰσέτι νὰ ἐρευνησῶσι, πῶς ἦτο δυνατόν ἀπὸ τοῦ Ὁμήρου μέχρι τοῦ Ἡσιόδου, οἱ ἐλάχιστοι Θεσσαλοὶ Ἑλλήνες νὰ ἐξαπλωθῶσι καθ' ὅλον τὸν Ἑλληνικὸν κόσμον, και τὸ ἔτι σπουδαιότερον, τίνες ἱστορικοὶ λόγοι ἠνάγκασαν τοὺς λαοὺς τῆς Ἑλλάδος νὰ δεχθῶσι τὸ ὄνομα ἐνὸς μόνου ἐξ αὐτῶν.

Οὐχ ἦττον τὰ παραδείγματα τῆς ἐπιβολῆς ὑπὸ τινος λαοῦ εἰς ἕτερον τοῦ ἑαυτοῦ ὀνόματος δὲν εἶνε σπάνια, ὑπάρχοντα δὲ εἰς δύο κατηγορίας, ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει, σπουδαιότατος ὅρος τῆς ἐπιβολῆς ἢ παραδοχῆς ξένου ὀνόματος ἀναφαίνεται ἢ πολιτικὴ ἐπικράτησις. Οὕτως οἱ κάτοικοι ὀλοκλήρου κόσμου, ἐθεώρων τιμὴν νὰ φέρωσι τὸ ὄνομα τοῦ πολίτου Ρωμαίου· οἱ Ῥωμαῖοι γάλλοι ἐδέχθησαν τὸ ὄνομα τῶν ὑπεριόχυσάντων Γάλλων· οἱ Πρωσσοὶ δυνάμει κατακτήσεως ἢ ἐνώσεως συνήνουν τὸ ὄνομα αὐτῶν μετὰ τοῦ ὀνόματος τῶν διαφορωτάτων γερμανικῶν φυλῶν. Ἐν τῇ ἑτέρᾳ περιπτώσει ἢ ἐπιβολῆ, ἢ παραδοχῆ ξένου ὀνόματος προέρχεται ἐκ ξένου λαοῦ. Ὁ τελευταῖος μεταφέρει τὸ ὄνομα φυλῆς μεθ' ἧς κατ' ἀρχὰς συσκερούσθη και εἰς τὰς λοιπὰς φυλάς τοῦ λαοῦ τούτου. Οὕτως οἱ Γάλλοι μέχρι τῆς σήμερον τοὺς ἀνατολικούς των γείτονας καλοῦσιν *allemanes*. Οἱ πρόγονοι τῶν Γάλλων ἂν πιστεύσῃ τις τῷ Τακίτῳ, κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον τὸ ὄνομα τῶν «Γερμανῶν», μετέδωκαν εἰς πάσας τὰς πέραν τοῦ Ρήνου φυλάς. Ἰταλία κατ' ἀρχὰς ἐκαλεῖτο δυτικὴ τις ἀκτὴ τῆς ὄλης χερσονήσου παρὰ τὴν Σικελίαν, βραδύτερον δὲ οὕτως ἐκλήθη ἢ ὅλη χερσόνησος. Οἱ Ἑλλήνες παρὰ πᾶσι τοῖς ἀνατολικοῖς λαοῖς μέχρι τῶν Ἰνδιῶν και Αἰγύπτου ἐσημαίνοντο διὰ τοῦ ὀνόματος τῶν Ἰώνων.

conférences. Ἐν Εὐρώπῃ τὴν σημερινὴν τῶν διαλέξεων, ἣν Βασίλειος ὁ μέγας κατέδειξε, κατανοοῦντες, πολλὰς ἔχουσι τοιαύτας καθ' ἑκάστην περὶ διαφόρων θεμάτων, ἀγορηταὶ δὲ (*conférenciers*) ἀπὸ τε τῆς ἑδρας τῆς μεγάλης Σορβόνης ἐν Γαλλίᾳ, ἀπὸ τῆς σκηπῆς τῶν διαφόρων αὐτῆς θεάτρων και ἀπὸ τοῦ βήματος ἄλλων αἰθουσῶν, ἀναπτύσσουσι διάφορα θέματα φιλολογικᾶ. Ὁ ἀκαδημαϊκὸς και νῦν διευθυντὴς τῆς *Revue de des Mondes u. Brunetiere*, ὁ πρόεδρος τῶν κριτικῶν τοῦ θεάτρου *x. Sarcy* και ἄλλοι καθ' ἑκάστην περὶ πυκνοῦ ἀκροατηρίου ἐμβραβεῖς ποιούντες διαλέξεις ἐπὶ τε τῆς δραματικῆς και τῆς καθόλου γαλλικῆς φιλολογίας. Τούτου ἕνεκα και ἀγορηταὶ ὡς οἱ προμνησθέντες διαπρεπεῖς ὑπάρχουσι, τούτου ἕνεκα και ἡ ἀνεπτυγμένη τάξις πᾶσα γινώσκει τὴν φιλολογίαν τοῦ ἔθνους εἰς ὃ ἀνήκει.

Παρ' ἡμῖν νῦν αἱ διαλέξεις ὑπὸ τινων ὡς ἄσκοπὸν τι θεωροῦνται, οἱ δὲ ἀγορηταὶ ὡς σχολαστικοί. Περιέργον! Ἐν ᾧ καυχῶνται οὗτοι ἐπὶ εὐρωπαϊκῇ μαθήσει, ἀγνοοῦσιν ὅτι ἐν Εὐρώπῃ γίγνεται. Μὴ τοῦτο ἀποδείξει ὅτι τὰ πάντα παρ' αὐτοῖς ψευδὴς ἐπίδειξις;

Ποία εὐχάριστος κίνησις, οἷος πνευματικὸς βίος και παρ' ἡμῖν ὅτε διαπρεπεῖς ἐν τοῖς γράμμασι και ταῖς ἐπιστήμασι ἄνδρες ἀπὸ διαφόρων βημάτων ἐν τῇδε τῇ πόλει περὶ διαφόρων ἀντι-

Ἄλλ' ἔχει σχεδὸν τινὰ πρὸς τὸ ἡμέτερον ζήτημα ἐκ τῶν ἀνωτέρω περιπτώσεως τις; Προφανῶς ὄχι. Οὐδέποτε οὐδεμία ἐκ τῶν ἑλληνικῶν φυλῶν, οὔτε οἱ Ἰωνες, οὔτε οἱ Δωριεῖς, οὔτε βεβαίως Δωδωναῖοι τινες ἢ Θεσσαλοὶ Ἑλλήνες ἔσχον ποτε σημαντικὴν ἐπιδρασιν πολιτικὴν ἐπὶ τῶν λοιπῶν ἑλληνικῶν φυλῶν. Ἀφ' ἐτέρου τοῦ ὀνόματος οἱ Ἑλλήνες δὲν ἐκληρονόμησαν ἐκ γειτονικοῦ τινος λαοῦ, αὐτὸ ἐγεννήθη μετὰ αὐτῶν τούτων τῶν Ἑλλήνων. Οὕτω συγκεφαλαιοῦντες τὰς ἡμέτερας σκέψεις συμπεραίνομεν ὅτι πᾶσαι αἱ ἀπόπειραι περὶ τῆς διασαφήσεως τῆς προελεύσεως τοῦ ἑθνικοῦ ὀνόματος τῶν Ἑλλήνων, στεροῦνται τῆς ἀναγκαίας ἱστορικῆς βασιμότητος.

Εἰσερχόμενοι εἰς τὴν ἐπιθεσιν τῶν ἡμετέρων γνωμῶν, θεωροῦμεν ἀναγκαῖον νὰ εἰπωμεν ὀλίγα τινὰ περὶ τῶν κοινῶν ἱστορικῶν ὄρων ὑφ' οὓς παρὰ τοῖς ἄλλοις λαοῖς ἐμορφώθη τὸ ἑθνικὸν ὄνομα. Ὡς οἱ ἀρχαῖοι Ἑλλήνες οὕτω και πάντες οἱ λοιποὶ τῆς Εὐρώπης λαοὶ μέχρις ὀρισμένου χρόνου ἐστεροῦντο ἰδίου ἑθνικοῦ ὀνόματος. Ἀναφαίνεται μόνον τοῦτο ὡς συμπέρασμα σπουδαιότατου τινὸς γεγονότος, ἦτοι τῆς συγκρούσεως πρὸς ἕτερον λαόν, ἦδη συγκεκροτημένον, και κατ' αὐτοσυνειδησιν αἰσθανόμενον τὴν ἑθνικὴν του ἐνότητα ἢ ὀνομασία, ἂν ἦναι ξένη, προέρχεται εἰς τοιοῦτον ξένου λαοῦ. Ἐνεκα τούτου βλέπομεν ὅτι ἐστία τῆς ὀνομασίας χρῆσιμεῖται ἢ ἄρα χώρας τινός. Τὸ ὄνομα τῶν «Τευτόνων» ἔφηγε κατ' ἀρχὰς πλῆθος συγκεκροτηθὲν ἐκ διαφόρων γερμανικῶν λαῶν ἐπὶ σκοπῷ κατακτήσεως, ὤρμησαν εἰς τὸ Ῥωμαϊκὸν Κράτος. Τὸ ὄνομα τῆς Ἰταλίας διεδόθη εἰς τινος ἄκρας ἀντιθέτου τῆς ἑλληνικῆς Σικελίας. Γερμανοὶ ἐκαλοῦντο μεθοριακά τινὰ φυλά διὰ τοῦ Ρήνου εἰσβαλόντα πρὸς τὴν κελτικὴν γῆν.

Λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τοσούτων ἀναλογικῶν παραδειγμάτων, ἀνάγκη νὰ προῦποτεθῇ ὅτι και τὸ ἐλ-

καίμενον ὀμίλον; Πνευματικὸς βίος ὑπῆρχε τότε και οἱ λόγοι και ἐπιστήμονες παρίσταντο πρὸ τῶν ὀμμάτων πάντων ὁποῖοι δέον νὰ ᾧσι, κατεδεικνύετο ἡ ἀξία αὐτῶν. Νῦν κινδυνεύομεν νὰ ἐπανελθῶμεν εἰς τὴν πρὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου, πρὸ τοῦ 1860, κατάστασιν, ἂν μὴ ὑπῆρχε και οὗτος τῆρῶν τὰς παραδόσεις τῆς λαμπρῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Οἱ λόγοι ὁσήμεραι παραγκωνίζονται, ὀμιλοῦσι δὲ μετὰ στόμφου περὶ φιλολογικῶν θεμάτων και περὶ παιδείσεως ἐκείνοι πολλὰκις, ὁτίνες οὐδὲν ἢ πᾶν ὀλίγα, και ταῦτα συγκεχυμένα, περὶ αὐτῶν γινώσκουσιν. Ἐῶς πότε ἡ τοιαύτη κατάστασις;

* *

Κατ' αὐτὰς ἐν Βουδαπέστη ἐωρτάσθη τὸ φιλολογικὸν ἰσβαλεῖον τοῦ ἐξόχου μυθιστοριογράφου, τοῦ Ἀλεξάνδρου Δουμᾶ τῶν Μαγιάρων, ὡς ἀποκαλεῖται παρ' αὐτῶν, *Maurice Jokai*, περὶ τοῦς 300 γράψαντος τόμους. Ὁ συγγραφεὺς οὗτος εἶνε τῶν πολυασχολωτάτων ἀνδρῶν, διότι διευθύνει ἐφημερίδα και μνημαῖον περιοδικὸν σύγγραμμα, παρακᾶθηται ἐν τῷ κοινοβουλίῳ ὡς μέλος αὐτοῦ και ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τῶν ἐπιστημῶν και τῶν γραμμάτων ὡς ἐταῖρος αὐτῆς. Ἐννοεῖται ὅμως ὅτι αἱ πολλὰ αὐτοῦ ἀσχολία δὲν ἐπιτρέπουσιν αὐτῷ τὴν λεπτομερῆ ἐξέτασιν αὐτῶν. Τούτου ἕνεκα ἡμέραν τινα, ἀρ' ὃ εἰρήσειεν ἐν τῷ κοινοβουλίῳ

ἄλνικὸν ὄνομα προσέλαβε τὴν κοινὴν του δημοσίαν, ἐν τοιαύτῃ τινὶ ἄκρᾳ τοῦ ἑλληνικοῦ κόσμου, ἐνθα οὐνὲν δὴ σύγκρουσις τις μεθ' ἑτέρου κράτους. Τοιαύτη ἄκρα τυγχάνει ἡ Μικρὰ Ἀσία, ἡ ἀρχαιότερα καὶ σπουδαιότερα τῶν τμημάτων τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἐκεῖ κατὰ τὸν Θ' αἰῶνα ἐμορφώθη ἰσχυρὸν λυδικὸν κράτος. Μεταξὺ τῶν βαρβάρων Λυδῶν ἡ συγχώνευσις διαφόρων φυλῶν κοινῆς πατρίδος ἠδύνατο νὰ ἀναπτύξη παρὰ τοῖς Ἕλλησι τὴν ἰδέαν τῆς κοινῆς ἐθνικότητος καὶ τὴν αὐτοσυνειδησὶν τῆς ἐνώσεως τῶν ἐν ξένη χώρα. Τέλος, εἶδομεν ὅτι πραγματικῶς ὁ ὄρος «πανἑλληνες», ἡ ἀρχαιότερα ἐκφρασίς τῆς ἑλληνικῆς ὁλομελείας, προέρχεται ἐκ τῆς μικρασιατικῆς ποιήσεως, τὰ δὲ μετὰ τὸν ὄρον τοῦτο ἀναφανέντα Ἐλλὰς καὶ Ἐλλήνες, πληρότερα μεμορφωμένα, κατὰ πρῶτον ἀπαντῶνσι καὶ αὐθις ἐν τῷ ἰωνικῷ πεζῷ λόγῳ. Διὰ τῆς ἐπικρατήσεως καὶ τῆς σπουδαιότητος ἐπιδράσεως τῆς φιλολογίας τῶν μικρασιατῶν Ἑλλήνων ἐπὶ τῶν εὐρωπαϊκῶν Ἑλλήνων κάλλιον παντὸς ἑτέρου θὰ ἐξήγει τις τὴν ταχεῖαν ἐξάπλωσιν τοῦ νέου ὀνόματος ἐφ' ὅλου τοῦ ἑλληνικοῦ κόσμου.

Ἐν τούτοις ἡ προϋπόθεσις αὐτὴ περὶ τῆς προελεύσεως τοῦ ὀνόματος τῶν Ἑλλήνων, ὡς πανθενούσας αὐτῶν ὀνόματος, ἐκ τῆς ἀσιατικῆς Ἑλλάδος, προβάλλει εὐλόγον ἐρώτημα: τὸ ὄνομα τοῦτο ἐχρησίμευσεν ὡς τοπικὴ ὀνομασία τοῦ ἑλληνικοῦ τμήματος τῆς χώρας ἐκείνης, καὶ διατί ὁ Ὀμηρος οὐδὲ κἄν μνησθῆναι αὐτοῦ, καίτοι ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ ἔγραψε τὰ ποιήματά του; Εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο ὑπάρχει ἀπλῆ ἀπάντησις. Ἡ Ἰλιάς δὲν ἠδύνατο νὰ ὀνομάσῃ Ἑλλήνας, τοὺς εἰς τὴν Μικρασίαν μετοικήσαντας Ἑλλήνας διότι ἐν αὐτῇ οὐδαμῶς γίνεται περὶ αὐτῶν λόγος. Τὴν διγῆν τοῦ ποιητοῦ περὶ τῶν ἀποίκων Ἑλλήνων δυνάμεθα νὰ ἐξηγήσωμεν ὡς ἑξῆς: Ὁ ποιητὴς τῆς Ἰλιάδος, ἡ ἔζησε πρὸ τῆς μετοικεσίας

ταύτης, ἡ ἐσίγησε περὶ αὐτῆς, θεωρῶν αὐτὴν ὡς ἄσχετον πρὸς τὴν ὑπόθεσιν ἣν πραγματεύεται, καὶ μάλιστα μὴ ἀναφερομένην εἰς τοὺς χρόνους, οὗς ψάλλει. Ἄλλως τε δὲν εἶνε δύσκολον νὰ πεισθῆ τις ὅτι ὁ Ὀμηρος λαλεῖ πάντοτε περὶ προσώπων ἀρχαίων, ἀρχαιότερων αὐτοῦ χρόνων. Οὐδεὶς ἄλλως ἀμφιβάλει ἐκ τῶν συγχρόνων ἐπιστημόνων ὅτι ὁ ποιητὴς ἔζησεν ἐν τῇ Μικρασίᾳ. Ἐνὶ λόγῳ ἡ διγῆν τοῦ Ὀμήρου περὶ τῶν Μικρασιατῶν Ἑλλήνων δὲν δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἀπόδειξις περὶ τῆς μὴ ὑπάρξεως Ἑλλήνων ἐν τῇ Μικρασίᾳ κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους. Ἐὰν τούναντιον προϋποθεθῆ ὅτι καὶ πρὸ τοῦ Ὀμήρου καὶ μετ' αὐτὸν ἐπὶ μακρὸν χρόνον ὑπὸ τοὺς Ἑλλήνας ὑπενοοῦντο κατ' ἐξοχὴν οἱ καταλιπόντες τὴν Ἑλλάδα καὶ εἰς Μικρασίαν μετοικήσαντες Ἑλλήνες, καθόλου, τ. ἔ. Αἰολεῖς, Δωριεῖς καὶ Ἴωνες, δύναται νὰ ἐπιχυθῆ ἰκανὸν φῶς ἐπὶ τοῦ ἀπασχολοῦντος ἡμᾶς ζητήματος: ἐντεῦθεν δὲ καθίσταται εὐνόητον, διατί οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἑλλάδος ἐκστρατεύσαντες εἰς Τροίαν ἐκλήθησαν οὐχὶ Ἑλλήνες, ἀλλὰ δι' ἑτέρων ὀνομάτων.

Ἐὰν «Ἑλλήνες» ἐκαλοῦντο κατ' ἀρχὰς πάντες οἱ ἄποικοι τῆς Μικρασίας Ἑλλήνες ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς μείναντας ἐν τῇ πατρίδι, τότε τὸ γενικὸν τοῦτο ὄνομα τῶν ἀποίκων Ἑλλήνων ἐδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ ὡς γενικὸν διακριτικὸν ὄνομα, ἀπὸ τῶν περικυκλοῦντων αὐτοὺς βαρβάρων λαῶν. Παρ' αὐτοῖς ἀνεπτύχθη ἐθνικὴ αὐτοσυνειδησίς καὶ σὺν τῷ χρόνῳ τοῖς ὁμοφύλοις ἐν τῇ πατρίδι μετεδωκαν τὸ κοινὸν ὄνομα, πρὸς ὃ πιθανῶς πολὺ συνέτεινεν ἡ μέχρι τοῦ Γ' αἰῶνος ἐπικρατήσις τος μικρασιατικῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας.

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ.

(Ἀκολουθεῖ).

στραφεῖς πρὸς τὸν παρακαθήμενον αὐτῷ ἠρώτησεν αὐτόν: Περὶ τίνος προῦκειτο. Ἄλλοτε ποτε προσκληθεὶς εἰς μονομαχίαν διὰ τι ἄρθρον δημοσιεῦσεν ἐν τῇ ἐφημερίδι αὐτοῦ καὶ μονομαχήσας, ἠρώτησε μετὰ τὸ πέρας τῆς μάχης τοὺς μάρτυρας αὐτοῦ: «Τώρα εἶπατε μοι παρακαλῶ τί ὑπῆρχεν ἐν τῇ διατριβῇ περὶ ἧς προῦκειτο, διότι οὐδέποτε ἀνέγνω αὐτήν».

Φαντασθῆτε νὰ ἐφρονέυετο μὴ γνώσκων τὸ διατί!

* *

Ἐν τῇ τελευταίᾳ συνεδρίᾳ τῆς ἐν Ἀθήναις Γαλλικῆς ἀρχαιολογικῆς σχολῆς ὁ ἐκ τῶν ἐταίρων αὐτῆς κ. Willot ἐμίλησε περὶ τῶν μουσικῶν τῆς ἐνταῦθα Μονῆς τῆς Χώρας (Καρχιέσσαμισι). Ταῦτα δὲ ἐθεώρησεν ἐν πολλοῖς ἀνώτερα τῶν τῆς μονῆς τοῦ Δαφνίου καὶ τοῦ ὁσίου Λουκᾶ (11ον αἰῶνα).

* *

Γνωρίζετε τί συμμὸς ἐπικρατεῖ ἐν τε τῇ Βορείῳ καὶ τῇ Νοτίῳ Ἀμερικῇ παρὰ τὰς γυναῖξιν;

Ἐν Ριοανείρῳ, Buenos-Aires καὶ ἐν αὐτῷ τῷ Μεξικῷ αἱ ὠραῖαι κοιμυόμεναι φέρουσι μικροὺς ζῶντας κληθῆναι, κρατουμένους ἀπὸ τοῦ ποδὸς διὰ μικρὰς χροστῆς ἀλύσεως, καταλλήλως περιελισσομένης. Ἐν δὲ τῷ ἀγίῳ Φραγκίσκῳ γίνονται

χρῆσις μικρῶν Καμακλιόντων, πάντοτε ζώντων. Φέρονται ἐπὶ τοῦ ἐπιστηθίου διὰ τινος περιλαμίου καὶ χροστῆς ἀλύσεως ἐπίσης.

Διὰ τῆς χρήσεως τῶν ζῶων τούτων ἀγνωεῖται βεβαίως τί θέλουσιν νὰ σημάνωσιν αἱ χροστῆσαι ἀμερικανίδες, αἵτινες τῇ πρωτοτυπῇ τοῦ ἑτέρου φύλου προστιθέασιν καὶ τὴν τοῦ ἐκυτῶν.

* *

Ὁ πάπας Λέων Η' παρασκευάζει ἐγκύκλιον περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς. Ἡ ἐγκύκλιος αὕτη θὰ θέσῃ τέρατα εἰς πολλὰς καταρχήσεις ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ μουσικῇ ἰδίᾳ ἐν Ἰταλίᾳ. Ὁ πάπας καταδικάζει τὴν εἰσαγωγὴν τῆς κοσμικῆς μουσικῆς καὶ μάλιστα τῆς τοῦ θεάτρου εἰς τὴν Ἐκκλησίαν.

* *

Ὁ Wilhem Fischer διὰ σειρᾶς μελετῶν ἐπέισθη, λέγει, ὅτι κάλλιον κοιμᾶται τις ἔχων τὴν κεφαλὴν εἰς τὴν αὐτὴν γραμμὴν, ἢ μὴ κατωτέραν, τῆς τῶν ποδῶν. Ἡ ἰδέα αὕτη ὁμοιολογουμένως εἶνε πρωτότυπος, δὲν ἐπιχειροῦμεν ὁμῶς νὰ τὴν δοκιμάσωμεν, μάλιστα ὡς προβάλλει αὐτὸς τὴν δοκιμὴν.

O. A.

σκάφος θά παρέμενεν αιώρουμένον ἐπὶ μακρὰς ὥρας ὑπὸ τοῦ ὕδατος.

— Τί θά ἐκέρδιζον ἐκ τούτου ; ἐσκέφατο ὁ τεθλιμμένος ἐραστής. Ἄς στρέφῃται μᾶλλον ἢ ἐλιξ, ἄς στρέφῃται ἀδιαλείπτως ὅπως συντηθῶσι τῆς παραφροσύνης αἱ ὥραι !

Δύο ἄλλαι ἡμέραι παρῆλθον κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. Εὐθύς ὡς ἐπέτρεπεν ἡ ὥρα, ὁ Κιλλιαν ἐποιεῖτο νεῦμα, λέμβος τοῦ δρόμωνος ἤρχετο καὶ παρελάμβανεν αὐτόν, ἐπανάφερε δ' αὐτόν κατὰ λύχνων ἀφάς. Ἐξήτει πως συγγνώμην παρὰ τῶν ξενιζόντων, λέγων πρὸς αὐτούς :

— Μοῦ σώζετε τὴν ζωὴν. Μεταξὺ τοῦ κομβολογίου τῆς ἀδελφῆς μου καὶ τοῦ σιωπηλοῦ καπνίσματος τοῦ συντρόφου μας θά κατέπινον τὴν γλῶσσάν μου. Ἴδου δύο ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι δὲν εἶναι διόλου διασκεδαστικοὶ εἰς τὸ ταξίδιον !

Ἐδεξιούντο αὐτὸν φιλοφρόνως μετὰ τινος εὐμενοῦς ἐνδιαφέροντος, ὅπερ ἀποτελεῖ τὸ μέγιστον δείγμα τῆς τοῦ ὑψηλοῦ κόσμου συμπαθείας πρὸς ὅσους θεωρεῖ καταδικασμένους. Αἱ γυναῖκες εὗρισκον αὐτὸν ἐκπρεπέστατον, καὶ ἡ μὲν ἐνεκαλλωπιζέτο ἐπ' αὐτῷ πρὸς τὴν ψιλὴν ὡς ἐπὶ κατακτῆσει, ἡ δὲ ἐθεώρει αὐτὸν ὡς διαχτυκώτατον θάμα. Ἀκούσασαι ὅτι ὁ ὠραῖος Κιλλιαν ἤρατο ἀναριθμήτους θριάμβους, ἐσπουδάζον αὐτὸν μετὰ περιεργίας προσπαθεῦσαι νὰ ὑφαρπάσωσιν ἀναλαμπὴν τινὰ τῶν παρελθόντων ἐρώτων καὶ τῶν ἀριστοκρατικῶν ἐρωμένων.

Ὅσον διὰ τοὺς συζύγους, οὗτοι ἀπεκάλουν αὐτόν, ἀπόντα, ἐννοεῖται, «δυστυχισμένον Κιλλιαν» οὐδεμίαν ὑποψίαν κατ' αὐτοῦ ἔχοντες, ὡς πρὸς τὸ ὅποῖον ὁ ἕτερος τουλάχιστον αὐτῶν δὲν ἠπατάτο. Ὁμοφώνουν ὡς πρὸς τὸν Σενάκ, ὃν ἐχαρὰκτῆριζον ὡς ἐπιδεικτιῶντα, ὁ δὲ μαρκήσιος, ζηλοτυπῶν ἐνδομύχως κατὰ τοῦ φίλου, λίαν ἀσθενῶς ὑπερησιζέτο αὐτόν. Τέλος ἡ Θηρεσία ἐτάσσετο εἰς τὴν τάξιν τῶν φαινομένων, περὶ ὧν, καθὸ ἀκατανοήτων, περιττὸς ἀποδαίνει πᾶς λόγος.

Τὴν τετάρτην ἡμέραν περὶ μεσημβρίαν ὁ δρόμων καὶ ἡ Δαχαβία ἀπεδίβαζον τοὺς ἐπιβάτας αὐτῶν εἰς τὴν κρηπίδα τοῦ Βουλᾶκ. Μάτην ὁ Ἀλδέρτος προσεπάθησε ν' ἀνακαλύψῃ τὰ σχέδια τοῦ μαρκησίου ἢ καὶ νὰ κατανοήσῃ ἀκριβῶς τὴν ὑγεινὴν αὐτοῦ κατάστασιν. Βεβαίως ὁ ἀσθενὴς εἶχε κάλλιον· ἀλλὰ φόβος πάντοτε ὑπῆρχε μὴ ἡ βελτιώσις αὐτῆν ἐφήμερος ἦν καὶ ἀπατηλὴ, ὡς συμβαίνει συνήθως εἰς τοὺς ἐκ φθινάδος νόσου πάσχοντας κατόπιν αἰθνιδίου ἀλλαγῆς κλίματος. Προδήλως ὁ Κιλλιαν ὤφειλε νὰ παρατεῖν τὴν ἐν Καίρῳ διαμονὴν αὐτοῦ δύο ἔτι μῖνας. Ἄλλ' αὐτὸς ἠδύνατο νὰ παραμείνῃ ἐν Αἰγύπτῳ ; Κατενόει ὅτι ἡ κατάστασις τῶν πραγμάτων δὲν ἦτο πλέον οἷα ἡ πρὸ τῆς εἰς Ἄνω Νεῖλον ἐκδρομῆς. Ὁ Χριστιανὸς ἤρχισε ν' ἀντιπαθῆναι πρὸς αὐτόν καὶ μόλις ἠνείχετο ὡς ὀχληρὰν ὑποχρέωσιν τὴν οἰκειότητα, ἣς ἄνευ ἐκήρυττεν ἄλλοτε ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ ζήσῃ. Τέλος ἡ Θηρεσία, ἐπανακάμπουσα οἶκοι καὶ μὴ οὔσα πλέον ὑποβεβλημένη εἰς τὴν καταναγκαστικὴν συνεπαφὴν τῆς ἐν τῷ ταξιδίῳ συνδιαιτήσεως, δὲν θά ἐξεδήλου ἄρα γε τὸν πόθον ὅπως αἱ μετὰ τοῦ Ἀλδέρτου σχέσεις αὐτῆς ἀποβῶσιν ἀραιότεραι ; Ἀλλὰ τὸ μάλιστα ἐνδιαφέρον ἐν τῇ προκειμένῃ περιστάσει

ἦν νὰ μάθῃ ποῖα ἦσαν τὰ σχέδια τῆς Κλοτιλδῆς καὶ τὼν μετ' αὐτῆς.

Ἡ ἀβεβαιότης ταχέως διεσκεδάσθη. Τὴν τρίτην ἡμέραν μετὰ τὴν ἐπάνοδον τοῦ Κιλλιαν εἰς τὸν ἐν Ἰουμανλιῆ οἰκίσκον αὐτῶν, ἐνῶ οἱ δύο φίλοι ἐγεροθέντες τῆς τραπέζης ἐκάπνιζον, ὁ Χριστιανὸς εἶπε πρὸς τὸν Ἀλδέρτον :

— Σοὶ ἀναγγέλλω ὅτι ὁ Λασσαβιέλ μοι προτείνει νὰ μᾶς ἐπαναφέρῃ εἰς Γαλλίαν ἐπὶ τοῦ δρόμωνός του, τὴν Θηρεσίαν, τὴν μίστρες Κράου καὶ ἐμέ. Ἐννοεῖς ὅτι ἀπεδέχθην· σπανίως εὗρισκει τις τὴν εὐκαιρίαν ταξιδίου ὑπὸ τόσον λαμπροῦς ὄρους.

— Καὶ ἐπιστρέφεις εἰς Γαλλίαν πρὸ τοῦ τέλους φεβρουαρίου ; ἀνέκραξεν ὁ Σενάκ. Τῇ ἀληθείᾳ εἶσαι τρελλός !

Ὁ μαρκήσιος ἐφάνη ἀμυχανῶν μᾶλλον ἢ ὠργισμέ-
νος ἐκ τῆς ἀποστροφῆς ταύτης.

— Ἀλλὰ θά διέλθωμεν τὸν χειμῶνα ἐν Κάνναις, εἶπε δικαιολογούμενος.

— Ποίους ἐννοεῖς λέγων «θά διέλθωμεν» ;

— Τοὺς . . . φίλους μου καὶ ἐμέ.

— Καὶ τὴν ἀδελφὴν σου, ὑποθέτω.

— Ὡ ! ἐὰν νομίζῃς ὅτι ἡ ἀδελφὴ μου τόσον εὐκόλως ὑποκύπτει εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ὑγείας μου ! Ὁμιλήσαμεν σήμερον τὸ πρωί. Ἄμα πατήσῃ τὸν πόδα εἰς Γαλλίαν, θά λάβῃ εὐθύς μετὰ τῆς μίστρες Κράου τὸν σιδηρόδρομον καὶ κατ' εὐθείαν εἰς τὸ μοναστήριον.

— Ἀλλ' εἶσαι σὺ ὁ λέγων μοι ταῦτα ; εἶπεν ὁ Ἀλδέρτος. Σὺ, τὸν ὅποῖον εἶδον κλαίοντα ἐξ ἀπελπισίας ἐπὶ τῇ ιδεᾷ ὅτι ἡ δεσποινὴς Κιλλιαν θέλει ν' ἀποχωρήσῃ τοῦ κόσμου καὶ νὰ σε ἐγκαταλίπῃ.

— Γνωρίζεις πλέον παντὸς ἄλλου ποῖον ἀποτελεσμα ἔσχεν ἐπ' αὐτῆς ἡ ἀπελπισία μου. Εἶναι ἐνῆλιξ, φίλε μου, δὲν δύναμαι νὰ τὴν ἐμποδίσω νὰ πράξῃ ὅ,τι θέλει.

— Ὅχι· ἀλλὰ μένων ἤδη θά τὴν εἶχες ἐπὶ τινα ἔτι καιρὸν. Ἀναχωρῶν, ἐπισπεύσεις τὴν ἐκτέλεσιν τῶν σχεδίων της. Ποτὲ μὴ μοι εἶπῃς πλέον ὅτι τὴν λυπεῖσαι !

Ὁ Σενάκ περιεπάτει μεγάλως βήμασιν ἐν τῷ καπνιστηρίῳ. Ἐφαίνετο ὑπὸ σφοδροτάτης κατεχόμενος ἀγανακτήσεως, ἥτις δὲν ἐστρέφετο τόσον κατὰ τοῦ Χριστιανοῦ· ἐγγιχθεὶς ὁ τελευταῖος οὗτος ἐκ τῆς τοῦ φίλου ἀγανακτήσεως ἀνταπίννυσε δι' ἀμέσου ἐπιθέσεως :

— Φίλε μου, σὲ βλέπω λίαν κακῶς διατεθειμένον ἐναντίον μου, ἀλλὰ δὲν πταῖω ἐγὼ ἂν ἡ Θηρεσία προτιμᾷ τοὺς μύστακας τῆς θείας της Σαβορναί ἀπὸ τοὺς ἰδικούς σου. Δὲν εἶναι μὲγάλη μου ἀρετὴ ἂν σοὶ εἶπω ὅτι μετὰ χαρᾶς θά σε ἐδεχόμην ὡς γαμβρόν μου· νομίζω μάλιστα ὅτι δικαιούμαι νὰ προσθέσω ὅτι εἶχες ὄλον τὸν καιρὸν καὶ ὄλην τὴν ἐλευθερίαν νὰ κερδίσῃς τὴν ὑπόθεσίν σου. Ἐπίτρεψόν μοι τώρα νὰ σε ἐρωτήσω ἐὰν ἀρμόζῃ . . . εἰς ἄνθρωπον τῆς ἀγωγῆς καὶ τῶν ιδεῶν σου νὰ προωθήσῃ περαιτέρω τὰ πράγματα.

— Ἐχει καλῶς, εἶπεν ὁ Ἀλδέρτος, διακόψας αἰφνης τὸν περίπατον. Ἐννοῶ ὅτι μὲ ὑποχρεοῖς νὰ μὴ ἐκθέτω πλέον τὴν ὑπόληψιν τῆς ἀδελφῆς σου. Ἡ ιδέα

δὲν εἶναι ἰδική σου . . . ἀλλ' οὔτε τῆς δεσποινίδος δὲ Κιλλιάν.

— Δὲν γνωρίζω ποῦ εὐρίσκεις εὐθύς τὰς χειροτέρας λέξεις. Οὐδεμίαν σοὶ ἀποτεινῶ μομφήν. Ἄλλα δὲν δύνασαι νὰ θεωρήσῃς περιεργον ὅτι οἱ βλέποντές σε ἐπιδεικνύοντα πρὸς τὴν ἀδελφήν μου προσοχὴν . . . κἀπως ἀποκλειστικῶν, ἠδύναντο νὰ ὑποθέσωσι . . .

— Νὰ ὑποθέσωσιν ὅτι τὴν ἀγαπῶ ἐξ ὅλης καρδίας, ὅτι δὲν θὰ ἀντῆλλασον πάσας τὰς ἄλλας γυναῖκας ἀντὶ μιᾶς τριχὸς τῆς κεφαλῆς αὐτῆς; Ἄλλα, φίλε μου, τοῦτο εἶναι πλέον ἢ ὑπόθεσις, εἶναι ἡ καθαρὰ ἀλήθεια, καὶ καυχῶμαι ἐπὶ τούτῳ, καὶ γνωρίζω ἕνα τοῦλάχιστον ἄνθρωπον, ὅστις θὰ χύσῃ πύρινα δάκρυα τὴν ἡμέραν τῆς θυσίας.

— Ἐντὸς ἐξ ἐβδομάδων μετεβλήθης πολὺ, εἶπεν ὁ Κιλλιάν εἰρωνικῶς.

— Ἄλλα καὶ σὺ μετεβλήθης, ἀτυχῶς δὲ πολὺ ὀλιγότερον σωτηρίως. Ἄκουσόν με, Χριστιανέ, εἴμεθα ἀρχαῖοι φίλοι, ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ σοὶ εἶπω τὴν ἀλήθειαν. Μία γυνὴ δὲ κατεκυριεύσεν· ἔγειναι παίγνιον τῆς· δὲν ἐννοεῖς τί ζητεῖ δελεάζουσά σε. Τί σοὶ ἔδωκε; Τί σοὶ ὑπεσχέθη; Δὲν θέλω νὰ τὸ μάθω. Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι παίζει μετὰ τὴν ζωὴν σου. Μείνον ἐδῶ· περιποιήθητι τὴν ὑγίειάν σου, φύλαξον τὴν ἀδελφήν σου. Ἐγὼ ἀναχωρῶ, ἀφοῦ ἡ γυνὴ ἐκείνη τὸ ἀπαιτεῖ, διότι τὸ ἀπαιτεῖ, μὴ εἴπῃς τούναντιον. Ἀκολουθῶν αὐτὴν τρέχεις εἰς τὸν θάνατόν σου. Δὲν τὸ ἐννοεῖς; Ναί, γνωρίζω ὅτι ἡ ἀποπλάνησίς σου βαίνει μέχρι παροξυσμοῦ. Ποτὲ κατὰ τὰς λαμπρότερας ἡμέρας τοῦ περιπετειώδους βίου σου δὲν ἐπόθησας γυναῖκα ὅσον ποθεῖς αὐτήν. Ἄλλ' ἐρώτησον τὸν ἰατρόν σου τί σημαίνει ἡ ἠδυπαθὴς αὐτῆ παραφορά. Ἐρώτησον αὐτὸν ποῦ σὲ φέρει . . .

Ὁ Κιλλιάν διέκοψε τὴν ἀποστροφὴν ταύτην χωρῶν πρὸς τὸν φίλον αὐτοῦ μετὰ συνεσπασμένων πυγμῶν καὶ μετὰ στυγνάζοντος ἐξ ἀγρίας ἀπεφάσεως προσώπου. Εἶπε δὲ ἀναπνέων μετὰ δυσκολίας, ὡσεὶ διήνυσε κοπιῶδη δρόμον·

— Γνωρίζω πάντα ταῦτα. Γνωρίζω ὅτι εἶμαι ἀπολεσμένος. Ἄφες με νὰ σκάσω ἐν εἰρήνῃ, ὅπως ἐγὼ θέλω. Ἀγαπῶ τὴν γυναῖκα αὐτήν! . . . Ἐ' ἀποθάνω ἐκ τούτου, ἀποθνήσκω· τί σ' ἐνδιαφέρει. Προτιμᾷς λοιπὸν τὸν διὰ πιστολίου ἢ δηλητηρίου θάνατόν μου; Νομίζεις ὅτι εἶμαι ἄνθρωπος ν' ἀποθάνω ὡς πειναλὲς ποιητῆς, ἐξερῶν κατὰ τμήματα τοὺς πνεύμονάς μου;

Ὁ Ἀλβέρτος κατενόησεν ὅτι ὁ ἀτυχὴς ἦν ὄντως ἀπολωλώς. Ἐν μέσῳ τῶ ἔμενε, μικροῦ δὲ δεῖν ἐποιεῖτο χρῆσιν αὐτοῦ, τὸ νὰ γνωστοποιήσῃ εἰς τὸν Χριστιανὸν ποία τις ἦν ἡ γυνὴ ἐκείνη. Βλέπων ὅμως τὸν φίλον αὐτοῦ, οὗ ἡ ἐξαιρὶς εἶχε τὴν τρομακτικὴν, ἐνόησεν ὅτι τὸ φάρμακον θὰ ἦτο ἀνοφελὲς ἅμα καὶ κινδυνωδέστατον. Ἐν τούτοις δὲν ἠδύνατο ν' ἀπέλθῃ πρὶν ἢ πᾶσαν ἐξαντλήσῃ προσπάθειαν πρὸς παρακόλυσιν τῆς ἐσχάτης ταύτης ἀφροσύνης. Ἐπέστρεψεν οἴκαδε καὶ ἀπέστειλεν εἰς τὸ ταχυδρομεῖον τὸ ἐπόμενον ἐπιστόλιον ἀπευθυνόμενον εἰς τὴν Κλοτίλδην·

«Θὰ σὰς περιμένω αὔριον τὸ πρωτὶ ἀπὸ τῆς 10ης μέχρι τῆς 11ης ὥρας εἰς τὸ ἄκρον τῆς νήσου Γεζι-

ρῆχ πρὸς τὰς Πυραμίδας. Σὰς παρακαλῶ ἐπιμόνως νὰ ἐέλθῃτε».

Κατὰ τὴν ὀριζομένην ὥραν ὁ Ἀλβέρτος εἶδεν ἀγοραῖαν ἄμαξαν ἐρχομένην ἐκ τῆς γεφύρας καὶ ἀπὸ τῆς μεγάλης ὁδοῦ διευθυνομένην εἰς τὸ ἔσθιον μέρος, ὅπερ ἐξέλεξεν διὰ τὴν συνέντευξιν. Δύο γυναῖκες ἐκάθηντο ἐν τῇ ἀμάξῃ· καὶ ἡ μὲν ἐξ αὐτῶν κατέβη, ἦν δ' αὕτη ἡ Κλοτίλδη, ἡ δὲ συνοδεύουσα αὐτὴν κυρία Λασσαβιέλ ἐποίησατο διὰ τοῦ ἄκρου τοῦ ἀλεξιλιου αὐτῆς σήμερον εἰς τὸν ἀμαξηνάτην, ὅστις ἐγράπη βραδέως παρακειμένην λεωφόρον. Ὑπάρχουσιν ὑπεργραδαί, ὧν ἡ ἀποποίησις δὲν ἐπιτρέπεται εἰς τὰς φίλας· ἡ ἡρώς τοῦ δράματος εἶχεν ἀνάγκην μιᾶς συνοδοῦ, ἐκτὸς τοῦ ὅτι οὐδόλως ἦν δυσηρεστημένη νὰ ἐπιδείξῃ τὸ θῦμα αὐτῆς δεδεμένον χεῖρας καὶ πόδας. Ὁ Σενάκ ἐνόησε τοῦτο, καὶ ἡ κακὴ διάθεσις, ἐν ἣ ἦδη διετέλει ὢν, οὐδόλως ἐκ τούτου ἐμειώθη· μετὰ ταχὺν χαιρετισμὸν ἐπελήθη ἀμέσως τῆς οὐσίας τοῦ ζητήματος.

— Γνωρίζετε, εἶπεν, ὅτι ὁ Χριστιανὸς εἶναι καταδικασμένος εἰς θάνατον ἐὰν ἐπιστρέψῃ εἰς Εὐρώπην πρὸ τῆς παραλεύσεως δύο μινῶν;

Ἡ κυρία Κεστεμβέρτ ἀπέβη ἀληθῶς ἐξαιρία τὸ κάλλος ἐκ τοῦ θράσους καὶ τῆς θριαμβευτικῆς μοχθηρίας· ἀπάντησε δὲ ἀτενῶς προσβλέπουσα τὸν Ἀλβέρτον·

— Καὶ λοιπὸν με ἐκαλέσατε διὰ νὰ με κάμψτε διδασχὴν; καλὰ τὸ ἐνόησα. Ἄλλ' ἔχω εὐχαριστήσιν νὰ σὰς βλέπω, ἔστω καὶ ὑπὸ τὸ αὐστηρὸν αὐτὸ προσωπεῖον. Κωὶ ἔπειτα δὲν με ἀφήνετε ἐλευθέραν εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν εὐκαιριῶν. Μεταξὺ μας σὰς λέγω ὅτι τὴν εὐκαιρίαν αὐτὴν κἀπως τὴν περιέμενα . . .

Ἐλαβεν ἀφελέστατα τὸν βραχίονα τοῦ Ἀλβέρτου καὶ συμπεριεπάτου ἐν λήθῃ, οὗ αἱ καλάμαι ἀπέκρυπτον αὐτοὺς ἀπὸ πάντων ὡς λόχημ δάσους. Ὁ Σενάκ ἀψίετο ἄνευ διαμαρτυρίας εἰς τὴν ὁδηγίαν αὐτῆς, τοσοῦτον ἐννεὸς ἦν ἐκ τοῦ θράσους ἐκείνου· ἐσιώπα, ἀναζητῶν τὰς λέξεις αὐτοῦ, ἐννοῶν ὅτι εἶχε πρὸ αὐτοῦ δυσμενῆ ἀκροατήν. Πρώτη ἡ γυνὴ ἔλυσε τὴν δωπῆν.

— Λοιπὸν δὲν λέγετε τίποτε; Ἐπιπλήξατε, καταράσθητε, ἀπειλήσατε. Σὰς προειδοποιῶ ὅτι θ' ἀκούω τὴν φωνὴν σας χωρὶς ν' ἀκούω τοὺς λόγους. Εἶναι καὶ τοῦτο ἐν ἐκ τῶν προσόντων μου· ἔχω τὴν δύναμιν νὰ προσέχω μόνον εἰς ὅ,τι μοὶ ἀρέσκει. Ὅλαι αἱ διδασχᾶι καὶ ὅλαι αἱ ἀλήθειαι τῆς γῆς δὲν θὰ ἐμποδίσωσιν οὔτε τὸν καιρὸν νὰ ἴναι λαμπρός, οὔτε τὴν θέαν νὰ ἴναι ἐξαιρία, οὔτε νὰ ἴμαι πλῆσιόν σας καὶ νὰ αἰσθάνωμαι ἐμαυτὴν εὐδαίμονα.

— Ἐχετε λοιπὸν καὶ τὸ προσὸν τοῦ νὰ μὴ σκέπτησθε;

— Τὸ προσὸν τοῦτο, φίλε μου, εἶναι τὸ χρησιμώτατον ἐξ ὅσων δύναται ν' ἀποκτήσῃ γυνὴ ὡς ἐγὼ, κατόπιν, ἐννοεῖται, τοῦ προσόντος τοῦ ἀπομυμῆσθαι τὸν πῖλον ἢ τὴν ἐσθῆτα φίλης συγκαρούσης εἰς τὰ ἐπιφανέστατα ἡαπτρεῖα. Ἄλλως δὲν θὰ κατέφερον νὰ ζῶ· καὶ θέλω νὰ ζῶ καὶ ἔχω ἀπόφασιν νὰ πράξω ὅ,τι εἰς ἐμὲ δυνατόν διὰ νὰ ἔχω τέρψεις ἐν τῇ ζωῇ μου.

— Ἐχει καλῶς· ἀλλ' ἄφετε καὶ τοὺς ἄλλους νὰ ζῶσι. Σὰς ἐπαναλαμβάνω ὅτι διαπράττετε ἄνθρωπο-

κτονίαν, πειθούσα τὸν ἀτυχῆ Κιλλιάν νὰ δᾶς παρακολουθήσῃ.

— Πᾶ ! ἐπεφώνησε μετ' ἐπαγωγότητος μορφασμοῦ, τὸ πολὺ ἀνθρωποκτονίαν ἐξ ἀπροσεξίας. Καὶ πάλιν τὴν συνειδησίην σας θὰ ἐπιβαρύνῃ ἡ ἀνθρωποκτονία αὐτή. Εὐδοκίσατε νὰ ἐνθυμηθῆτε τὴν ἐν Λουξὸρ μίαν τινὰ ἐσπέραν συνδιάλεξίν μας. Οὐδὲν παρ' ὑμῶν ἠδυνήθη νὰ ἐπιτύχω. Ἀλλὰ δὲν ἔχουσιν ὅλοι, χάριτι θεῖα, τόσον σκληρὰν τὴν καρδίαν.

Ὁ Σενάκ προσεπάθησε νὰ μεταχειρισθῆ τὴν κολακίαν, εἰπὼν διὰ φωνῆς ὀλιγώτερον τραχείας·

— Ἔστω, ἀντεκδικήθητε. Κατεστήσατε ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν ἓνα ἀνθρωπον παράφρονα. Ἐγὼ δὲν σᾶς εἶχα προκαλέσει· δὲν δυσχυρίσθην ποτὲ ὅτι δὲν εἴσθε ἐπικινδύνως ὠραία.

— Ὁραϊότερα τῆς δεσποινίδος δὲ Κιλλιάν ; ἠρώτησε προσηλωδῶσα τὸ βλέμμα εἰς τὸν Ἀλδέρτον.

Ὁ Ἀλδέρτος εἶχεν ἀπόφασιν νὰ μείνῃ κύριος ἑαυτοῦ καὶ ἀπῆντησεν·

— Ὁραία . . . ἄλλως πως. Ἀλλὰ δὲν πρόκειται περὶ τῆς νεανίδος ἐκείνης, ἥτις οὐδὲν κακὸν ἐπραξε πρὸς ὑμᾶς. Μὴ τῆ ἀρπάσῃτε τὸν ἀδελφὸν της, τοῦ ὁποίου ἡ ζωὴ εἶναι εἰς χεῖρας σας. Ἐὰν φύγῃ ἐξ Αἰγύπτου τὴν ὥραν ταύτην, τοῦτο σημαίνει θάνατον δι' αὐτόν, σᾶς τὸ ἐπαναλαμβάνω.

— Καὶ ἐὰν ἀναχωρήσω μόνη, ποίαν ἀμοιβὴν θὰ ἔχω παρ' ὑμῶν ;

— Ἐὰν πράξῃτε τοῦτο, λησμονῶ τὰ πάντα.

— Ὡ ! ἀπῆντησεν ἐκείνη, δὲν ζητῶ τὴν λήθην ἐγὼ, διότι τοῦναντίον ἀναμνησκόμαι ἀφότου σᾶς ἐπαυεῖσθον. Ἐὰν τόσον πολὺ τρέμῃτε διὰ τὸν φίλον σας, θυσιάσητε ἀντ' αὐτοῦ. Δέχομαι ἐγὼ τὴν ἀνταλλαγὴν αἰχμαλώτων.

— Τότε, εἶπεν ὁ Σενάκ βιαίως αὐτῆς ἀποχωριζόμενος, τὸ ἐγκλημα σας ἔστω ἐπὶ τῆς κεφαλῆς σας !

Ἀπεμακρύνετο ἀδυνατῶν πλέον νὰ συγκρατηθῆ· ἀλλ' ἐκείνη ἀνεκάλεσεν αὐτὸν ἐπιτακτικῶς·

— Κύριε δὲ Σενάκ, ἀνθρωπος καλῶς ἀνατετραμμένος δὲν πράττει ὅτι, πρόκειται νὰ πράξῃτε. ἤλθον ἐδῶ διότι μ' ἐκαλέσατε. Ὀδηγήσατέ με, παρακαλῶ, εἰς τὴν ἄμαξάν μου.

Ὁ ἀνὴρ ὑπήκουσεν, ὑποταγεῖς εἰς τὴν ἀδιατάρακτον ἐκείνην, ἀπάθειαν. Περιπατῶν δὲ παρὰ τὴν ἐχθρὰν ἐκείνην τὴν ἐπιτηδείως ἐπωφελομένην τὴν ὑπεροχὴν αὐτῆς, ἐπιηρώτησε·

— Δὲν φοβεῖσθε ὅτι θὰ προσπαθίσω νὰ θεραπεύσω τὸν Κιλλιάν διηγούμενος εἰς αὐτὸν ὅσα ἄλλοτε συνέβησαν μεταξὺ μας ;

— Θεέ μου ! εἶπεν αὐτῇ, δὲν βλέπω κατὰ τι τῷ ἐνδιαφέρεῖ ἡ ἰστορία αὐτῆ. Δὲν πρόκειται νὰ με νυμφευθῆ, καὶ γνωρίζω ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ὅτι τὸ παράδολον μίᾳς γυναίκος εἶναι δι' αὐτὸν ὀρεκτικὸν καρύκευμα. Ἀλλως, οὐδέποτε θὰ προβῆτε εἰς τὴν ἀτιμωτικὴν ταύτην πράξιν, εἶμαι βεβαία περὶ τούτου.

— Κατὰ τοῦτο ἀκριβῶς, ἐπιθύρησεν ὁ Σενάκ, ἡ γυνὴ ὑπολείπεται ἡμῶν. Ἡ τιμὴ εἶναι δι' αὐτὴν στενὴ τάφρος, βαθεῖα μόνον κατὰ τὸ ἐν μέρος. Δι' ἡμᾶς εἶναι ἀνυπερβλητὸν τεῖχος, ὅπερ ἀναχαιτίζει ἡμᾶς καθ' ἑκάστον βῆμα.

— Ναί, ὑπέλαβεν ἡ Κλοτίλδη, ἥτις εὗρισκεν ἀπάντησιν εἰς πάντα. Ἀλλ' ἡ τιμὴ, ἥτις σᾶς ἀπαγο-

ρεῖτε τόσα πράγματα, σᾶς ἐπιτρέπει ν' ἀγαπᾶτε ὁσάκις θέλετε, ὁποῖαν θέλετε καὶ ὅπως θέλετε. Εἰς τὴν γυναῖκα ἡ τιμὴ μίαν μόνην ὁδὸν ἀποκλείει, τὴν τοῦ ἔρωτος. Καὶ οὕτως εἰς τὴν ἑκατόμυλλον φυλακὴν μας εἴμεθα δέσμιαι ἡμεῖς, ἐνῶ εἰς τὴν ἰδικὴν σας μὲ μίαν μόνην ἔξοδον εἴσθε εὐτυχεῖς, ἐλεύθεροι καὶ αὐστηροὶ πολλακίς. Ὁμολογήσατε ὅτι δίκαιον εἶναι νὰ ὑποφέρητε καὶ σεῖς ἐνίοτε.

Καὶ ἐπὶ ταῖς λέξεσι ταύταις ἡ Κλοτίλδη ἀπεχαιρέτησε τὸν νέον καὶ ἐπέδη τῆς εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀναμενούσης ἁμάξης, Κύριος δὲ εἶδε τί ἀφηγήθη ἢ τί ὑπηνίξατο εἰς τὴν φίλην αὐτῆς. Μετ' ὀλίγον ἡ ἁμαξα ἐγένετο ἄφαντος ὑπὸ τὰς μεγάλας ἀκακίας τῆς λεωφόρου τοῦ Κάσο-ἐλ-Νιλ.

Μετὰ μεσημβρίαν τῆς αὐτῆς ἡμέρας ὁ Σενάκ ἐπεσκέφατο τοὺς Κιλλιάν ὅπως ἀποχαιρετήσῃ τὴν Θηρεσίαν, διότι ἀπεφάσισε ν' ἀπέλθῃ αὐθημερὸν τὸ ἐσπέρας εἰς Ἀλεξάνδρειαν καὶ ἐκεῖθεν εἰς Γαλλιάν. Ἠλπίζεν ὅτι ἡ ἀποχώρησις αὐτοῦ θὰ ἐτίθη τέρας εἰς τὰς ἐχθροπραξίας, ὅτι ἡ κυρία Κεστεμβέρτ, γινώσκουσα ὅτι ἦν μακρὰν τῆς Θηρεσίας, θὰ παρητεῖτο νὰ μεταχειρισθῆ τὸν μαρκήσιον ὡς δημῶν.

Ἡ νεανίς ἦν μόνη μετὰ τῆς μιστρῆς Κράου, ἐφαίνετο δὲ κατελιημμένη ὑπὸ ἀθυμίας, ἦν ὁ Ἀλδέρτος ἀπέδωκεν εἰς τὰ ἄφρονα σχέδια τοῦ ἀδελφοῦ.

— Δὲν δύναμαι πλέον νὰ σᾶς κρατήσω πλησίον μας, εἶπεν ἡ κόρη. Ἀναχωροῦμεν μετὰ δύο ἡμέρας, μόλις δὲ ἔχομεν τὸν κοῖρον διὰ νὰ λάβωμεν τὰ δέοντα μέτρα. Ποτὲ δὲν θὰ γνωρίσητε πόσον σᾶς εἶμαι εὐγνώμων δι' ὅσα ἐπράξατε ὑπὲρ τοῦ ἀδελφοῦ μου. Ὁ ἀτυχὴς Χριστιανός ! Ποῦ θὰ τὸν φέρῃ, ποῦ θὰ μᾶς φέρῃ ὅλους ἡ ἀσθενικὴ του αὐτῆ ἰδιοτροπία ! . . .

— Ἐπραξα ὅτι δυνατόν διὰ τὸν ἐμποδίσω, ἀπῆντησεν ὁ Ἀλδέρτος. Ἐπραξα ὅτι δυνατόν πρὸς ἐπίτευξιν σκοποῦ ἐτι δυσχερεστέρου. Πανταχοῦ ναυαγῶ, τὰ πάντα συνώμοσαν ὅπως ζόφου καὶ θλίψεως πληρώσωσι τὴν ζωὴν μου ἀφότου ἐπάτησα τὸν πόδα εἰς τὴν χώραν ταύτην. Ἀπέρχομαι αὐτῆς μυριάκις ἀθλιώτερος ἢ ὅτε ἐφθάσα. Εἶδον τόσον παραδόξους συγκυρίας, ὥστε ἐνόμιζον ἐκ τούτου ὅτι τὰ πάντα εἶναι δυνατὰ. Ναί, τὰ πάντα ἐκτός ἐνός μόνου. Ἐνώπιόν μου ἐκτείνεται τὸ ἄγνωστον. Δυνατὸν νὰ φαντασθῆ τις ὅτι θ' ἀποθάνω ἐπὶ θρόνου, ἀλλ' ὄχι ποτὲ ὅτι θὰ γνωρίσω ἐν τῷ βίῳ μου τὴν εὐτυχίαν. Διὰ νὰ γείνη τοῦτο, πρέπει ὁ Θεὸς νὰ κάμῃ θαῦμα καὶ νὰ μεταβάλῃ τὴν καρδίαν σας. Ἀλλ' ὁ Θεὸς δὲν θὰ κάμῃ τὸ θαῦμα τοῦτο ἐναντίον ἑαυτοῦ . . . Ὑγιαίνετε διὰ παντός ! σᾶς ἀφίνω τὸν ἔρωτά μου· εἶναι εὐγενὴς καὶ ἅγιος· δύνασθε νὰ τὸν καταθέσητε ἐπὶ τοῦ ῥομοῦ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ἀδαμάντων τοῦ νυμφικοῦ σας στεφάνου. Εἶναι καὶ τοῦτο ἀνθρωποθυσία ἥττον μὲν αἱματηρά, ἀλλ' οὐχ ἥττον ἀλγεινὴ τῶν τοῦ Καρνάκ ἀνθρωποθυσιῶν. Ἄ ! φιλάττη ἡμέρα ! τὴν ἐνθυμεῖσθε :

— Τὴν ἐνθυμοῦμαι, ἀπῆντησε, καὶ θὰ τὴν ἐνθυμῶμαι αἰωνίως. Καθ' ὅλην μου τὴν ζωὴν θὰ προσεύχωμαι ὑπὲρ ὑμῶν. Ὑγιαίνετε ! Ἐὰν τὸ ὄνομά μου μὲν ἐν τῇ μνήμῃ σας, μὴ λησμονεῖτε ὅτι ὑπάρχει μέρος ἐν ᾧ ἀνευρίσκονται οἱ ἄνθρωποι !

Ὁ νέος, ὑπὸ τῆς συγκινηθείσας φερόμενος, τὸ δεύτερον ἐπὶ ζωῆς αὐτοῦ ἐγονυπέτησε πρὸ τῆς Θηρε-

σίας δὲ Κιλλιαν καὶ λαβὼν ἠθέλησε ν' ἀσπασθῆ τὴν χεῖρα αὐτῆς· ἀλλὰ δι' ἐπαγωγότητος ἐν τῇ αὐστηρότητι αὐτῆς κινήσεως ἢ κόρη ἀπέσυρεν αὐτὴν ἡρέμα καὶ ἤγγισε τὴν κόμην τοῦ Ἀλδέρτου λέγουσα·

— Ἰδοὺ ὁ τελευταῖός μου λόγος! Ὁ Θεός, φίλε, νὰ σὰς εὐλογῇ!

Μετ' ὀλίγα λεπτά ἡ μίστρας Κράου εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον τῆς δεσποινίδος δὲ Κιλλιαν ὅπως ἐρωτήσῃ αὐτὴν περὶ τινῶν λεπτείων μέτρων· ἡ νεάνις γονυπετῆς πρὸ τοῦ εἰκονοστασίου καὶ τὴν κεφαλὴν ἐντὸς τῶν χειρῶν κρατοῦσα ἐκλαίε πύρινα δάκρυα. Ἄθουρῶδες ἢ Ἰσλανθὴ ἀπεσύρθη καὶ φορέσασα τὸν πῖλον αὐτῆς ἐξῆλθε τοῦ οἴκου· ἀφίκετο δὲ εἰς τὸ ξενοδοχεῖον Shepherd ἀκριβῶς ἐν καιρῷ ὅπως ἀναβῆ τὰς βαθμίδας τοῦ ἀνδῆρου ταυτοχρόνως τῷ κόμντι δὲ Σενάκ.

— Κύριε, εἰσθῆρσον ἢ χρηστὴ γυνὴ φρικωδῶς ἀσθμαίνουσα, μὴ τ' ἦν παραιτήσητε, μὴ τ' ἦν ἐγκαταλείψητε.

Ὁ Ἀλδέρτος ἀνεσκίρτησεν ἐξ ἐκπλήξεως.

— Πῶς; Διατί μοι λέγετε τοῦτο; Τί γνωρίζετε;

— Τίποτε, Θεέ μου, τίποτε! Ἀλλὰ τὴν κλαίω καὶ ἐγώ. Θὰ ἦμιν τόσον, τόσον εὐτυχῆς! . . .

— Τέλος πάντων τί πρέπει νὰ πράξω; Νὰ μείνω;

Ἡ μίστρας Κράου ἐσκέθη μικρόν, εἶτα, προσηλοῦσα ἐπὶ τοῦ νέου τοὺς λάμποντας ἐκ ζωηροτάτης συμπαιθείας ὀφθαλμοὺς αὐτῆς, ἀπάντησεν·

— Ἐάν ἦμιν εἰς τὴν θέσιν σὰς, κύριε, θὰ μετέβαινον εἰς Παρίσιος καὶ ἐστὺς θὰ ἐπισκεπτόμην τὴν θείαν τῆς δεσποινίδος. Ἐάν θέλτε τὴν συμβουλὴν μου, αὐτὴν ἔχω νὰ σὰς δώσω.

— Θὰ ὑπακούσω, εἶπεν ὁ Σενάκ μετὰ βραχὺν δισταγμὸν. Ἀφοδιώσεις ὡς ἡ ὑμετέρα ἐμπνέονται ὑπὸ ἀσφαλοῦς ἐνστικτοῦ. Θὰ μεταβῶ κατ' εὐθείαν παρὰ τῇ κυρίᾳ Σαβορναί. Δότε μοι τὴν διεύθυνσίν της.

Ἐγραψεν ἐπὶ τοῦ σημειωματαρίου του ὁδηγίας τινάς, μεθ' ὃ ἐσφίγηε τὰς χεῖρας τῆς Κάθλειν, ἥτις ἀπῆλθε τόσον ταχέως ὅσον καὶ ἦλθεν, ἐπιθυμοῦσα νὰ μείνῃ ἄγνωστον τὸ διάδημα αὐτῆς. Τὴν ἐπιούσαν κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν τὸ ἀτμόπλοον, οὗ ἐπέβαιναν ὁ Ἀλδέρτος, ἐξέπλεε τοῦ λιμένος τῆς Ἀλεξανδρείας κατευθυνόμενον εἰς Μασσαλίον.

ΙΔ'.

Τὸ τάγμα τῶν καλογοραίων τοῦ ἁγίου Βερνάρδου τῆς Μεγθόν, ἰδρυθὲν ἐν Σαβοῖα κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ αἰῶνος, γνωστὸν ἐν Γαλλίᾳ ἐγένετο μόνον μετὰ τὴν προσάρτησιν τοῦ ἀρχαίου τούτου δουκάτου. Λέγεται ὅτι πλουσία καὶ εὐγενὴς χθρὰ τῆς χώρας τῆς Ἀόστης, καταληφθεῖσα ἐνῶ διήρχετο τὰ ὄρη ὑπὸ τῶν χιόνων, ἔταξε ν' ἀφιερῶσθ ἑαυτὴν τῷ Θεῷ ἐάν ἐσώζετο τοῦ θανάτου. Σωθεῖσα πράγματι παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα ὑπὸ τῶν μοναχῶν τοῦ ξενῶνος τοῦ ἁγίου Βερνάρδου, ἔδωκε, πρὸς ἔνδειξιν εὐγνωμοσύνης εἰς τὸν ἰδρυτὴν αὐτῶν, τὸ ὄνομα αὐτοῦ εἰς τὸ ἰδρυθὲν ὑπ' αὐτῆς νέον τάγμα, ὅπερ σήμερον κέκτηται ἰδρύματα πανταχοῦ τῆς γῆς.

Ἐννοεῖται ὅτι ἡ ἀποστολὴ τῶν ἁγίων τούτων γυναικῶν οὐδὲν τὸ κοινὸν ἔχει πρὸς τὴν τῶν τραχέων ὄρειων μοναχῶν. Αἱ βερναρδῖναι εἰσὶ καθω-

σιωμένα εἰς τὴν ἀγωγὴν τῶν κορασίδων, καὶ οἱ μόνοι ὄροι, οἵτινες παρὰ τῶν δοκίμων ἀπαιτοῦνται, εἰσὶν ἡ ἄθικτος ἀγνότης τῆς νεότητος καὶ ἡ αὐστηρὰ αὐταπαρνησία. Ἀλλ' ὡς καὶ ἐν ταῖς κοσμικαῖς οικογενεῖαις συμβαίνει, ἡ μοναχικὴ ἐπιμονὴ τῶν Βερναρδῖνων διατηρεῖ τὴν σφραγίδα τῶν πρώτων ἰδρυτριῶν. αἵτινες πᾶσαι σχεδὸν ἦσαν ἐξ εὐγενεστάτων οικογενειῶν.

Τὸ ἴδρυμα δὲν εἶναι μὲν κοσμικόν, ἀλλὰ πάντα ἐν αὐτῷ εἰσὶ σκοπίμως διακεκαλονισμένα πρὸς ἀγωγὴν τῆς νεανίδος, ἥτις πρόκειται νὰ ζήσῃ ἐν τῷ κόσμῳ. Αἱ μοναχαὶ δὲν προσπαθοῦσι νὰ καταλάβωσι τὴν θέσιν τῆς οικογενείας ἐν τῇ καρδίᾳ τῶν μαθητριῶν, ἀλλ' ἀντικαθιστῶσιν ἀπλῶς αὐτὴν ἐπὶ τινὰ χρόνον. Καὶ αὐταὶ δ' αὐταὶ διατηροῦσι τὰ οικογενειακὰ αὐτῶν ὀνόματα καὶ ἐντὸς συντετῶν ὁρίων ἐργάζονται ὅπως ἐμφυτεύσωσιν εἰς τὰς τρυφεράς ἐκεῖνας ψυχὰς οὐχὶ τὸ πρὸς τὸν κόσμον μῖσος, ἀλλὰ τὴν εἰς τὸ καθῆκον καὶ τὴν ἀρετὴν ἀνωτέρω τῶν ἀποπλανήσεων τῆς ζωῆς ἀφοσίωσιν.

Ἡ Ἐσθῆρ δὲ Σαβορναί, πρεσβυτέρα ἀδελφῆ τῆς μοκαριτίδος μαρκισσίας δὲ Κιλλιαν καὶ ἐπομένως θεία τῆς Θερεσίας καὶ τοῦ Χριστιανοῦ, ἐξελέγη ἐπιτηδειῶς διὰ τὴν λεπτὴν ἀποστολὴν τοῦ νὰ ἰδρῦσῃ τῷ 1862 τὸν σήμερον περίφημον οἶκον, οὗ ὁ ναὸς καὶ οἱ κῆποι κατέχουσι κατὰ μέγα μῆκος τὴν ἑτέραν πλευρὰν τῆς λεωφόρου Κλέδερ. Ἡ γυνὴ αὕτη, ἡ ἐξ εὐγενεστάτου οἴκου, ἡ ἐξοχος τὴν διάνοιαν, ἡ κάτοχος παιδείας, ἴσης τῇ αὐστηρότητι αὐτῆς, ἦν ὅμως ἐπιμελῶς συνέκρουτε, περιεβλήθη εἰκοσιπενταετίς τὴν μοναχικὴν στολὴν, ἀφοῦ μέχρι τῆς ἡλικίας ἐκείνης ζῶν αἰνίγμα ὑπῆρξε διὰ πάντας. Διέπρεψεν ἐν τῷ κόσμῳ ὡς μία τῶν μάλιστα ἐπιζητούμενων νυμφῶν τοῦ προαστείου Ἁγίου Γερμανοῦ, καὶ τὸ πατρικὸν μέγαρον, οὗ μετὰ θάνατον τῆς μητρὸς ἦν ἡ ἐπὶ ἄριστος δέσποινα, ἐγνώσθη ταχέως ὑπὸ τὸ χαρακτηριστικώτατον ὄνομα «αἰθουσα τῶν ἀποπεμπόμενων».

Αἰφνης, ληγοῦσης χειμερινῆς ὥρας, καθ' ἣν ἡ ἀδυσώπητος Ἐσθῆρ ὑπῆρξεν ἐκ τῶν βασιλίδων τοῦ κόσμου, ἐγνώσθη μετὰ θαμβοῦς ὅτι εἰσῆρχετο εἰς τὸ τάγμα τῶν Βερναρδῖνων. Ὁ βαρβαλγῆς πατὴρ ἀνεκοίνωσε τότε εἰς τοὺς φίλους, οἵτινες μάτην ἐπεδαψίλευον αὐτῷ παραμυθίας, ὅτι ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ ἀπὸ δεκαοκταετοῦς ἦδη ἡλικίας ἀπόφασιν εἶχε ν' ἀποχωρήσῃ τοῦ κόσμου· ὁ πατὴρ ἀπήτησεν ὅπως ἀναβάλλῃ τὴν ἀπόφασιν μέχρι τῆς πλήρους αὐτῆς ἐνηλικιότητος, ἐκείνη δ' ἀσυζητῆται ὑπετάγη εἰς τὴν δοκιμασίαν ταύτην, ἦν ἐφαίνετο προβλεπούσα. Ἡ νεωτέρα αὐτῆς ἀδελφῆ, ἡ κόρη, ἥτις ἐγένετο ἔπειτα ἡ μήτηρ τῆς Θερεσίας, ἠκολούθησεν αὐτῇ ἐν Σαμβερῷ ὡς μαθήτρια καὶ παρέμεινε μετὰ τῆς ἀδελφῆς μέχρι τοῦ γάμου αὐτῆς. Κατόπιν ἡ Ἐσθῆρ ἐχρημάτισε δευτέρα μήτηρ εἰς τὴν ἀνεψιάν, ἥτις ἀνετράφη ὑπὸ τὰς ὄψεις αὐτῆς ἐν τῷ μοναστηρίῳ τῆς λεωφόρου Κλέδερ. Ἄνευ τῆς ἀδελφείας τοῦ Χριστιανοῦ, ἡ δεσποινὶς δὲ Κιλλιαν θὰ ἦτο, καθ' ἣν ἐποχὴν συνήντησεν αὐτὴν ἐν Καίρῳ ὁ Σενάκ, ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῆς θείας οὐχὶ πλέον ὡς μαθήτρια, ἀλλ' ὡς δόκιμος.

Ὁ Ἀλδέρτος, ὡς ἐκ τῆς τελευταίας αὐτοῦ οικειότητος μετὰ τῆς νεανίδος, ἔμαθε τὰς λεπτομερείας ταύτας ἐν ταῖς μακραῖς αὐτῶν ἐπὶ τῆς Νέφθο υ ο ς

ΙΣΤΟΡΙΚΑ

ΤΟ ΟΦΦΙΚΙΟΝ ΤΟΥ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΟΣ.

Ο J. Nicole ἐδημοσίευσεν ἐν τῇ Byzantische Zeitschrift (τόμ. γ', τεύχ. α', σ. 17 — 20) τὸ ἐξῆς ἀνάκδοτον πρόσταγμα Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ περὶ τῆς ὁροθεσίας τοῦ χαρτοφύλακος ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ὀφφικίαις καὶ τῶν φιλοτιμιῶν αὐτοῦ, εὐρὼν αὐτὸ ἐν σ. 367 τοῦ 23 Κώδικος τῆς βιβλιοθήκης τῆς Γενεύης.

Πρόσταγμα τοῦ αὐδιῖμου βασιλέως κυροῦ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ.

Θεῖα καὶ ἱερὰ συνοδική ὁροθεσία ἐνεχειρίσθη τῇ βασιλείᾳ μου περὶ τῶν πέντε ἐξωκατακόλων¹⁾ ὀφφικίων τῆς ἀγιωτάτης μεγάλης τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας, ὅπως διεμερίσθησαν πρὸς πέντε εὐαγῆ λογοθέσια καὶ ἐτυπώθησαν παρὰ τῶν πρὸ ἡμῶν ὀρθοδόξων αὐτοκρατόρων, ἐφ' οἷς μέλλει ἕκαστον τῶν τοιούτων ὀφφικίων ἀσχολεῖσθαι τε καὶ ἐπιμελεῖσθαι. Καὶ τοῖς μὲν τέσσαρσιν, ἦγουν τῷ μεγάλῳ οἰκονόμῳ, τῷ μεγάλῳ σακελλαρίῳ, τῷ μεγάλῳ σκευοφύλακι καὶ τῷ σακελλίῳ, ἀνετέθησαν τὰ διαφέροντα πολυειδῶς τῇ ἀγιωτάτῃ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ κυβερνᾶσθαι καὶ διεξάγεσθαι, μεθ' ὧν ἐτάχθησαν διακονητῶν, τῷ δὲ χαρτοφύλακι μονομερῶς ὠρίσθη κατευθύνειν τὰ πατριαρχικά, δικαίῳ τῆς ἀρχιερωσύνης ἀνήκοντα, ὡς ἀντιπροσωπεύοντι τὸν κατὰ καιροὺς ἀγιώτατον πατριάρχην καὶ σεμνολογούμενον πανευκλεῶς πατριαρχικὸν στόμα καὶ χεῖρ. Τοῦτο οὖν ἡ βασιλεία μου δίκαιον ἠγήσαμένη, ἐπικυροῦσα τὰ ὁροθετηθέντα παρὰ τῶν πρὸ ἡμῶν βεβασιλευκότων ὀρθοδόξων αὐτοκρατόρων, διορίζεται διὰ τῆς παρούσης προστάξεως βεβαίαν καὶ ἀπαραθραυστον φυλάττεσθαι τὴν τοιαύτην συνοδικὴν τιμίαν ὁροθεσίαν κατὰ πᾶσαν τὴν τοιαύτην περιήψην. Ὡς γὰρ ἄλλον Ἀσάρων μετὰ Μωσέως λογιζέσθαι τὸν χαρτοφύλακα ἡ βασιλεία μου διορίζεται, ὡς ἀξιόμαχον φροντιστὴν εἰς τοὺς κατὰ καιροὺς ἀγιωτάτους πατριάρχας, καὶ πάντα τὰ ἀνήκοντα τῇ ἀρχιερωσύνῃ ἐπιμελεῖσθαι καὶ διευθύνειν, καθὼς τετύπεται καὶ ἡ παλαιὰ ἐκκλησιαστικὴ συνήθεια ἐπεκράτησεν, ἅτε δὴ στόμα καὶ χεῖλος καὶ χεῖρ ὑπάρχει πατριαρχικόν. Ἐπεὶ δὲ καὶ περὶ τοῦ προκαθῆσθαι τῶν ἀρχιερέων ὁ χαρτοφύλαξ ἐν ταῖς ψήφοις καὶ ταῖς κοιναῖς συνελεύσεσιν ἐκτὸς τοῦ πατριαρχικοῦ βήματος ἐν ταῖς πανδήμοις τελεταῖς καὶ ἑορτασίμοις καὶ ἐν παντὶ τόπῳ ἀννηχθή, καὶ περὶ τούτου τῇ βασιλείᾳ μου οὐδ' αὐτὸ τοῦτο ἐξω δικαίου νενομοθέτηται, κἂν ἐν τοῖς κανόσιν εὐρίσκηται μὴ προκαθῆσθαι διάκονον πρεσβυτέρου. Ἀλλὰ διὰ τὸ, ὡς εἴρηται, στόμα καὶ γλῶσσα καὶ χεῖλος καὶ χεῖρ πατριαρχικόν τοῦτον λογιζέσθαι, τούτου χάριν αὐτῷ καὶ μόνῳ περιλοτίμηται καὶ οὐκ ἄλλῳ τινὶ διακόνῳ, ὡς ἀντιπροσωπεύοντι ἐπὶ πᾶσι τοῖς πατριαρχικοῖς δικαίοις ἡ γὰρ τιμὴ τῆς εἰκόνης, ὡς γέγραπται,

ἐπὶ τὸ πρωτότυπον διαβαίνει, καὶ πᾶσαν ἦν ἂν τις εἰς αὐτὸν τὸν χαρτοφύλακα τιμὴν ἀπονέμηται, εἰς τὸν πνευματικὸν νυμφίον, τὸν περιφανῶς νυμφοστολούμενον πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως καὶ οἰκουμενικόν, ταύτην ἐνδείκνυται. Διὰ τοι τοῦτο ἡ βασιλεία μου νομοθετοῦσα καὶ ἐπιβραβεύουσα τὴν ἐγχειρισθεῖσαν αὐτῷ συνοδικὴν ὁροθεσίαν, τὴν παρούσαν πρόσταξιν ἐξέθετο εἰς βεβαίωσιν τῶν ἐνταῦθα δηλουμένων, καταστρωθῆναι ὀφείλουσαν ἐν τοῖς προσφόροις σεκρέτοις καὶ ἀποτεθῆναι ἐν τῷ ἱερῷ χαρτοφυλακείῳ τῆς ἀγιωτάτης μεγάλης τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας εἰς ἀσφάλειαν αἰωνίζουσαν.

Εἶχε τῷ «μηνὶ Αὐγούστῳ ἐπινεμήσεως β'» δι' ἐρυθρῶν γραμμάτων τῆς βασιλικῆς θείας χειρὸς καὶ κανίκλωμα διὰ κιννάβαρος, κάτωθεν δὲ ἀπηρωρημένην βούλλαν βασιλικήν, καὶ ὅπισθεν τὸ «κατεστρωθῆ ἐν τῷ σεκρέτῳ τοῦ μεγάλου λογαριαστοῦ κατὰ μῆνα Αὐγούστον ἐπινεμήσεως β' ἔτους 576'» διὰ τοῦ Στυπειώτου Δημητρίου. Κατεστρωθῆ ἐν τῷ σεκρέτῳ τοῦ δικαιοδότη μηνὶ Αὐγούστῳ ἐπινεμήσεως β' ἔτους 576'. Κατεστρωθῆ ἐν τῷ σεκρέτῳ τοῦ φύλακος μηνὶ Αὐγούστῳ ἐπινεμήσεως β' ἔτους 576'».

M. Γ.

ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑ

Δειλὸς ἀχτίδες ἐστελνε στοὺς δρόμους τὸ φεγγάρι,
μεσ' ἀπ' τ' ἀστέρια τρεμουλά ὅπου τὸ τριγυρίζουν.
καὶ χλωμοκατρεφτίζωταν, στὰ χιόνια ὅσα φανάρι,
ποῦ φέγγει πέτρες νεκρικές, στὴ νύχτα ποῦ ἀσπρίζουν.

Ἄπ' τὸν ἀγίερα εὐύνουνε, τὰ φῶσια ἀγρυπνισμένα.
στὴν ἐκκλησιὰ βαρεῖα βαρεῖα, μεσάνυχτα κτυποῦνε,
ὦρα κρυφὴ τῆς μοναξιάς ποῦ ὄλ' ἀγριεμένα,
ἴσκη κατάμαυρο στὴ γῆς ὡσάν στοιχειὸ διορποῦνε.

Οἱ δρόμοι ἐκοιμότανε στὰ χιόνια βουτηγμένοι,
ἔρημα μέσα στὴ νυχτιὰ, σὺν ἄσπρα περιστέρια,
παραμονὴ πρωτοχρονιάς, ἡμέρα φτυχισμένη,
ἦταν, ποῦ ὅλοι ἀπὸ χαρὰ λάμπουνε σὺν ξεφτέρια.

Ἐνα παιδάκι μοναχά, μεσ' στὸ σκοτάδι γύρνα,
κουρέλια ἐκρεμότανε τὰ ρούχ' ἀπ' τὸ κορμί του,
ἦταν γλυκό, σὺν τροπαλί, τοῦ φεγγαριοῦ ἀχτίνα,
προσπάθαγε νὰ ζεσταθῆ μὲ τὴ μικρὴ πνοή του.

Τρέχει παντοῦ, παντοῦ, θωρᾶ, τὰ σπῆττα φωτισμένα
τραπέζια μὲ γλυκύσματα, μ' ἀμέτρητα παιχνίδια
βλέπει παιδιὰ καλότυχα, νὰ παίζουν φτυχισμένα,
νὰ λάμπουνε ἀπὸ μορφιά ἀπὸ χροσᾶ στολιδία.

1) Χειρογρ. ἐξωκατακόλων.

Κτυπᾶ σταῖς πόρτες σιγαλά, κτυπᾶ στὰ παραθύρια,
μὰ δὲν τ' ἀκούνε τ' ὄμοιρο, λέξι δὲν τοῦ μιλοῦνε,
γιατί μεσ' τὴν πολλὴν χαρά, μεσ' τὰ γλυκὰ παν' γήρια,
δὲν τὸν θυμοῦνται τὸ φτωχό, ὅλοι τότε ξεχνοῦνε.

Καὶ πάντα τρέχει τὸ ἔρμημο, στὸ ξαπλωμένο χιόνι·
τὰ πόδια του φαγώθηκαν, τοῦ κόβονται τὰ γόνα·
μόλις ἐβγῆ ἀπ' τὸ στόμα του, ἡ ἀνάσα του παγώνει,
καὶ σέρνεται κατὰ τὴ γῆς ὡσάν δροσιᾶς σταγόνα.

Μὲ λὺπ' ὕστερα κάθισε, σ' ἐνοῦς σπιτιοῦ τὸ πλαί,
θωρᾶ τ' ἀστέρι ἀψηλά, κρυφὰ ποῦ τρεμοδύνει,
καὶ σὺν φωτιά νὰ δάκρυο, ὅτ' ἀμάτιά του κυλάει
ποῦ πέφτει μέσα στὴ χιονιά παγόνεται καὶ σβύνει

• Χριστέ μου, λέει, μόνο ἔγω, ἀχ μόνο ἔγω δὲ θάχω,
» καμμιά γλυκιά παρηγοριά,
» νὰ μοῦ ζεσταίνει τὴν καρδιά,
» Πάντα θάμαι μονάχο;

» Παίζουν τὰ ἄλλα τὰ παιδιὰ, καὶ χαρωπὰ γελοῦνε,
» ἐγὼ μον τὸ ἔρμημο γυρνῶ
» μέσα σὲ δρόμο σκοτεινὸ
» ποῦ χιόνια τὸν σκεποῦνε

» Ρούχα καλὰ ὅλα φοροῦν, μονάχα ἔγω δὲν ἔχω,
» Οὔτε παικνίδι ἓνα μικρό·
» καὶ σὺν παράπονο πικρό.
» μεσ' τὸ σκοτάδι τρέχω.

» Θε' μου γιατί δὲ μ' ἔβαλες καὶ μένα ὅσ' ἀστέρι
» νὰ λάμπω μεσ' τὸν οὐρανὸ
» μαζὺ μὲ τὸν αὐγερινὸ
» νάμαι γλυκὴ τοῦ ταῖρι;

• Γιατί ἡ μάνα μοῦχει πῆ προτοῦ νὰ ἀπεθάνη
» πῶς τὰ παιδάκια τὰ καλὰ,
» ἄστρα τὰ κάνεις ντροπαλά,
» τ' αὐγερινοῦ στεφάνι.

» Ἀχ! πάρε μὲ μ' αὐτὸν μαζὺ, ἀπάνω στὰ οὐράνια.
» Ἀστέρι κάνε μὲ δειλὸ,
» τὴν νύχτα νὰ φεγγοβολῶ,
» μὴ μ' ἔχεις στὴν ἀρσφάνια.

Καὶ τὸ ἀστέρι ἐτρέμε ὅσ' ἡ νὰ χαμογελοῦσε,
ἐκεῖνο τότε ἀνοίξε τὴν κρύα ἀγκαλιά του,
σὺν ζέστη τοῦ ἐφάνηκε, πῶς τὸ ἐπεριχοῦσε
« Κι' ἔρχου' ἀστέρια » φώναζε, καὶ σβύσθηκ' ἡ λα-
λιὰ του.

Τὴν ἄλλη ἡμέρα τὸ πρωὶ ὅτ' ἀ χιόνια παγωμένο
βρῆκαν κορμὶ μικροῦ παιδιοῦ, σ' ἐνοῦς σπιτιοῦ τὸ
[τὸ πλαί
μὰ σὺν αὐγερινὸ κοντά, γιὰ πάντα φτωχισμένο
μικρὸ ἀστέρι φαίνεται, ὅπου φωτοδολάει.

ΓΙΑΝΝΟΣ ΕΡΜΑΝΗΣ.

ΛΙΝΑ.*

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Ἐκεῖνο ὅπερ παρόροχεται.

I X.

— Ἰδόμεν! μὴ θέλῃς παρακλήσεις· ἀναμφιβόλως
θὰ σὲ θαυμάσωμεν.

Τότε ἡ Ἰωάννα, ἥτις παρετήρει σιγηλῶς, διείδε πα-
ραδόξως λάμπον τὸ βλέμμα τοῦ Ἰωάννου.

— Ἀγαπητέ, δὲν κάμνω τοὺς στίχους μου πρὸς
χάριν τῶν φίλων μου, ἀπεκρίνατο οὗτος ξηρῶς.

Ἀποτυχὼν ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ ὁ Ἀλβερικ
δὲν ἀπεθαρρύνθη, ἀλλ' ἐπειράθη καὶ πάλιν μετὰ πύ-
ροδο δέκα λεπτῶν, προκειμένου περὶ τίνος ἐκ τῶν
παρόντων, ἐκκαιδεκαετοῦς μείρακος, ὃν οἱ γονεῖς
αὐτοῦ προώριζον διὰ τὸ στρατιωτικὸν στάδιον.

— Ὁραῖον στάδιον, νεανία μου, ἀνέκραξεν ὁ υἱὸς
τῶν βουλευτῶν· σὰς συγχαίρω δι' αὐτό· ἀλη-
θῶς ὅταν ἦναι τις νέος καὶ εὐρωστος, τὸ καλλίτε-
ρον, ὅπερ ἔχει νὰ πράξῃ εἶναι ν' ἀφοσιωθῇ εἰς τὴν ὑ-
περάσπισιν τῆς πατρίδος· ὅσον τὸ κατ' ἐμέ, δὲν
ἐννοῶ πῶς δύναται κανεὶς...

Τότε ὁ Ἰωάννης ὑπέλαβεν ἀρκεύτως τραχέως:

— Ναί, γνωρίζω τὴν φράσιν· δὲν ἐννοεῖς πῶς δύ-
ναται τις νὰ γείνη. . . καθηγητῆς, παραδείγματος
χάριν, ἐν ἡδύνατο νὰ γείνη στρατιώτης ἢ ναυτικός.

Ἡ Λίνα κατηρυσθρίασεν, ἡ Ἰωάννα ἀνεσκήρτησεν,
ἀλλ' ὁ Ἀλβερικ κατέπεινε τὴν ὀργὴν του· καὶ οἱ
τρεις ἀνεμιμνήσκοντο τῆς τρομερᾶς φράσεως!

Πῶς λοιπὸν ἐγνωρίζεν αὐτὴν ὁ Ἰωάννης;

Ἡ ταραχὴ τῆς δεσποινίδος δὲ Μαλφρά ἐγένετο
τοσοῦτο καταφανής, ὥστε ὁ Ἀλβερικ ἀνησύχησε
περὶ αὐτῆς. Ἀλλ' ὁ Ἰωάννης προσποιούμενος ὅτι δὲν
παρετήρησεν αὐτὴν, ἐξηκολούθησεν:

— Ἄλλως τε, καὶ σύ, ἀγαπητέ, δὲν ὑπῆρξας
στρατιώτης;

Ὁ υποκόμης, ὅστις εἶχεν ὑπηρετήσει ὡς ἐθελον-
τῆς τῷ 1873, ἐφέλλισεν ἐρυθρίων:

— Ὁ, ναί, ὑπῆρξα, ὅπως ὅλοι οἱ νέοι.

Καὶ ἐπέμεινε ποθῶν νὰ νύξῃ τὸν Ἰωάννην.

*) Ἰδε ἀριθ. 10, σελ. 197—200.

— Ὅπως καὶ σύ, φίλτατέ μου· ἀλήθεια, ποῦ ὑ-
πηρέτησες;

— Εἰς Μάν, εἰς τοὺς ζουάβους;

ἀπήντησεν ἡσύχως ὁ Δαήλ.

— Εἰς τοὺς ζουάβους; εἰς Μάν; ἀνέκραξεν ὁ κ.
δὲ Μαλφάρ, τοῦ ὁποίου ἡ φυσιογνωμία ἐξέφρασεν
αἰφνιδίως ζωηρὰν συμπάθειαν· ἐν καιρῷ τοῦ πο-
λέμου, ναί, κύριε;

— Ναί, κύριε, ἐν καιρῷ τοῦ πολέμου.

— Μοὶ ἐπιτρέπετε νὰ σᾶς ἐρωτήσω κάτι τι.

Ἐναντίας ὑπεκλίνατο μειδιῶν μελαγχολικῶς.

— Κύριε, ἐπανελάθεν ὁ γέρον διὰ τρεμούσης καὶ
θρηνώδους φωνῆς, εἶχετε ὡς σύντροφον νέον τινὰ ὀνο-
μαζόμενον Παῦλον Ζουγάν.

— Παῦλος Ζουγάν, ἀπεκρίνατο ὁ Ἰωάννης συγχε-
κινημένος μετὰ τινα δισταγμὸν, ναί, ἀπέθανεν εἰς
τὸ πλευρὸν μου· ἐπέσαμεν ὁμοῦ.

Ἐκ τούτου Μαλφάρ ἐσπόγγισε τοὺς ὀφθαλμούς.

— Ἦτον ὁ ἕγγονός μου· εἶχεν ἐξέλθει τοῦ ἐκκλη-
σιαστικοῦ φροντιστηρίου καὶ ἔμελλε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς
αὐτὸ διὰ νὰ χειροτονηθῇ ὑποδιάκονος. Λοιπὸν τὸν
ἐγνωρίσατε, κύριε; . . . Καὶ πῶς ἀπέθανε;

— Γενναίως, ἀπεκρίθη ἀπλῶς ὁ Δαήλ· ἐφονεύθη
πληγείς ὑπὸ σφαίρας εἰς τὸ μέσον τοῦ μετώπου.

Ἐπὶ μικρὸν ἐγένετο σιωπὴ, ἀλλὰ πάλιν ἡ συνδιά-
λεξις ἐπανελήθη εἰς τρόπον ὀχληρὸν διὰ τὸν Ἀλ-
βερικ.

— Καὶ σεις λοιπὸν ἐπληρώθητε; ἐπανελάθεν ὁ
γέρον.

— Ναί, κύριε, εἰς τὸν ὄμιον· ἐπὶ τρεῖς μῆνας ἤμην
ἐξηπλωμένος ἐκτάδην· ἡ μήτηρ μου μὲ περιεποιήθη
καὶ μὲ ἔσωσεν· ἄλλως ὁ υἱὸς θὰ ἔσπευδεν εἰς συνάν-
τησιν τοῦ πατρὸς του.

Καὶ ἔνα πύση ὀμιλῶν περὶ ἑαυτοῦ, ἠγέρθη καὶ
ἐξηρανίσθη βραδέως ὑπὸ τὴν πρόφασιν τοῦ νὰ καπνίσῃ
μακρὰν τῶν κυριῶν.

Ἐκ τούτου Μαλφάρ μετ' ἐνδιαφέροντος ἠκολούθησεν
αὐτὸν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν.

— Ἀλλὰ ποῖος εἶναι λοιπὸν αὐτός ὁ κ. Δαήλ;
ἠρώτησε.

Τότε ἡ Λευκὴ δὲ Ραμβέρ ἐπληροφόρησεν αὐτὸν
ὡς ἐξῆς:

— Εἶναι υἱὸς πλοίαρχου φρεγάτας, ὅστις ἀπέθα-
νεν εἰς Κουλιμέ· εἶναι εἰκοσιεξ' ἐτῶν· ἐκκαίδεκαετῆς
ἀντικατέστησε τὸν πατέρα του ἐναντίον τῶν Πρώσ-
σων, ἕκτοτε δὲ ἐσπούδασε καὶ ἔλαβε δίπλωμα φιλο-
λογίας καὶ νομικῆς· μετ' ὀλίγον θὰ ἦναι διδάκτωρ
καὶ τῆς ἰατρικῆς· πρὸς τὸ παρὸν εἶναι καθηγητῆς καὶ
δημοσιογράφος.

Ἄ, μίαν λεπτομέρειαν· διδάσκει προσωρινῶς μόνον
διὰ νὰ ἀντακουσίῃ τὴν ἀδελφὴν του.

Καὶ ἐνῶ ἔλεγεν ἔτι προσεῖδεν ἀτενῶς τὸν Ἀλβε-
ρικ, ὅστις δὲν ὑπέμεινε τὸ βλέμμα τοῦ.

Ἐπεὶ ὅλοι εἰσῆλθον εἰς τὸν πύργον, ἡ Λίνα μετὰ κε-
κλιμένου μετώπου καὶ πυρετώδους ὄψεως ἀπεσύρθη
εἰς τὸ δωμάτιον αὐτῆς, δηλώσασα πρὸς τὴν θεῖαν τῆς

ὅτι ἠσθάνετο μεγάλην κόπωσιν καὶ σφοδρὰν κεφα-
λαλγίαν.

Ἡ Ἰωάννα ἠκολούθησεν αὐτὴν μέχρι τῆς θύρας.

— Θέλεις νὰ σὲ συντροφεύσω; ἠρώτησεν.

— Εὐχαριστῶ, δὲν ἔχω ἀνάγκην οὐδενός.

Ἡ δεσποινὴς Δερουζὴ ἀναχοροῦσα ἤκουσε μακρὸν
στεναγμὸν ἐξερχόμενον τοῦ ἐξωγυμνασίου στήθους τῆς
φίλης αὐτῆς.

X.

Ἐκ τούτου Ἀλβερικ, δὲν ἦτο οὔτε κακός, οὔτε ἀνάνδρος·
ἦτο ζηλότυπος.

Τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ ἐζήτηε ἀφορμὴν ἐρίδος πρὸς τὸν
Ἰωάννην.

— Ἐμπρός! εἶχεν εἶπει· πρέπει νὰ τὸ κατορθώ-
σω· τόσῳ χειρότερα! τὸ ζήτημα θὰ λυθῇ διὰ τῆς αἰ-
χμῆς τοῦ ξίφους, ἢ διὰ τῆς σφαίρας τοῦ πυροβόλου.

Τῇ ἐπαύριον ὅλοι οἱ ξένοι τῆς ἐπαύλειος συνηθροί-
σθησαν ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς ὀπλοθήκης. Εὐνόητον ὅτι
αἱ κυρίαι προσεκλήθησαν εἰς τοὺς παιδιὰς χάριν γινο-
μένων ἀγωνῶν τούτους, διότι δὲν ἦτο βεβαίως δυνα-
τὸν νὰ παρίδωσιν αὐτάς. Ἄλλως τε οἱ ὠραῖοι ὀφθαλ-
μοὶ ἐπενεργούσιν ἀείποτε ζωπυροῦντες τὸ θάρρος καὶ
καθιστῶντες ὀξυδερκεῖ τὴν σύνεσιν.

Τέσσαρες ἢ πέντε ἐρασταὶ τῶν ὀπλων, ἐν οἷς συγ-
κατηριθμεῖτο καὶ ὁ Φήλιξ, ἐνεδύθησαν τὸν θώρακα.
Οὗτος ἰκανώτατος ὢν ἐν τῇ ὀπλαστικῇ ἐξήσκει αὐτὴν
ἐνεκα λόγων ὑγιεινῶν.

— Ἡ περίστασις μὲ ἀναγκάζει, ἀνέκραξε· παχύνω
πολύ, ὅπως λέγει αὐτὴ ἡ σύζυγός μου καὶ θέλω νὰ
γείνω ἰσχυρότερος.

Καὶ ἐνῶ ἡ ὀμῆγυρις ἐγέλα διὰ τὴν ἀστειοτήτά του,
ἀντέστη νικηφόρος κατὰ δύο ἐφόδων.

Ἐκ τούτου Ἀλβερικ ἀπεζημιώθη ἐν τῇ ξιφομαχίᾳ.

Οὗτος ἦτο γνωστός ἐν Παρισίους λέων τῶν ὀπλα-
σικῶν. Εἶχεν ἐπιχειρήσει μέχρι τοῦδε τρεῖς μονομα-
χίας, ὅλας ἐπιτυχεῖς.

Ἐκ τούτου Βιζάν εἶπε περὶ αὐτοῦ ὅτι ἐν ἡλικίᾳ τριάκοντα
ἐτῶν θὰ ἦναι ὁ πρῶτος τῶν ξιφομάχων, τὸ δὲ Φι-
γάρῳ ἀνέγραψεν, ὅτι ἀντιμετρηθεὶς πρὸς βιενναίας
κυρίας ἔσχε τὸν ἵπποτισμὸν νὰ πληγῇ ἐκουσίως τρίς.

Προὔχρησε λοιπὸν εἰς τὴν παλαιστρὰν καταλλή-
λως κεκυρωμένος, μετὰ τεταμένων γονάτων καὶ
προβαλὼν ἑαυτὸν στερεῶν ὡς τοῖχον κατὰ τῆς ἐφό-
δου, ἀντέκρουε παιγνιωδῶς δύο ἐκ τῶν ἀντιπάλων
τοῦ Ραμβέρ, ὅστις ἀπαυδήσας ἤδη ἐδήλωσεν ὅτι κο-
λυμβᾷ ἐν τῷ ἰδρωτί καὶ ὅτι ἀρκεῖ αὐτῷ διὰ σήμερον
ἡ ἀπάλειξ δύο λιτρῶν ἐκ τοῦ βήρους του.

— Τί δυστυχία! ἀνέκραξεν ὁ γηραιὸς στρατηγός·
τί δυστυχία, νὰ πάσχω τὰς κνήμας! ἄλλως θ' ἀν-
τεμετρούμην πρὸς ὑμᾶς, κύριε.

Αἱ κυρίαι ἠτοιμάζοντο ἤδη νὰ στεφανώσωσι τὸν
Ἀλβερικ θριαμβεύοντα· ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἰκανοποιεῖ
αὐτὸν, ὅστις ἄλλα ἐσχεδιάζε καὶ στραφεὶς πρὸς
τὸν Ἰωάννην, ὅστις ἴσατο σιωπηλῶς ἐπὶ βαθμίδος,
τῷ εἶπε.

— Καὶ σύ, Δαήλ, δὲν λαμβάνεις μέρος;

Ὁ καθηγητὴς ἀνηγέρθη νοχελῶς πως.

— Ὁχ λάβω, εἶπεν, ἂν τὸ ἐπιθυμῆς.

Καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν ἱματισθῆκην ἐξῆλθε μετὰ στιγμὴν ἐνδεδυμένος διὰ δερμάτων δορκάδος. Καὶ πρὶν ἢ λάβῃ τὴν προσωπίδα ἐχαιρέτισε τὸν Ἀλβερικὸν καὶ τῷ εἶπε μειδιῶν.

— Γνωρίζεις, ἐλησμόνησα τὸν τρόπον τῆς ἀντικρούσεως, διότι ἀπὸ ἐξ τοῦλάχιστον ἐτῶν δὲν ἔσυρα τὸ ξίφος· φείσθητί μου, σὲ παρακαλῶ.

Τότε ἡ κ. δὲ Ραμβέρ κλίνασα πρὸς τὸ οὖς τῆς Ἰωάννης, ἐψιθύρισε.

— Τοῦτο εἶναι καλὸς οἰωνός! . . Ὁχ ἔχωμεν λοιπὸν ἐκπλήξεις.

Ἡ μαντεία ἐπληθύνθη. Δι' ἐνὸς μόνου βλέμματος οἱ ἐμπειροτέχναι τῆς ὀμηγύρεως κατείδον ὅτι ὁ ὑποκόμης εὐρίσκειτο ἀπέναντι ξιφομάχου ἀσυγκρίτως ἀνωτέρου αὐτοῦ.

Ὁ Ἰωάννης δὲν ἔσυρε τὸ ξίφος κομψῶς, κατὰ τὴν καθιερωμένην ἔκφρασιν, ἀλλ' ἐπληττε μετὰ θαυμασίας ἐπιτυχίας· τὴν κεφαλὴν ἔχων εὐθείαν καὶ ἀκλόνητον, προεφύλλαττεν ἐπιδεξίως τὸ σῶμα, καλυπτόμενος δι' εὐθείας χειρονομίας ὑπὸ τοῦ ξίφους αὐτοῦ. Ἡ δεξιὰ κνήμη ἀνυψούτο, ἐνῶ ἡ ἀριστερὰ ἦν τεταμένη ὡς χορδὴ τόξου, καὶ τὸ μεταξὺ αὐτῶν ἀνοιγμὰ μετριώτατον τὸ πλάτος, δὲν ἐπέτρεπε μὲν βολὰς εὐθείας καὶ ἀχαλινώτως ὀρμητικὰς, ἀλλὰ διηκόλυε τὴν ἀμυντικὴν στάσιν· τούναντίον δὲ ἡ σταθερῶς τεταμένη χεὶρ κατέφερε κανονικῶς καὶ σφοδρῶς ἅμα τὸ ξίφος, οὗ ἡ πληγὴ θὰ ἦτο κεραυνοβόλος, ἂν ἦτον ἀληθὴς καὶ σκόπιμος ἢ ἐπίθεσις. Ξιφομαχῶν ἐν ἀκλόνητῳ στάσει, ἀπέφευγε τὰς ὑπολανθανούσας προσβολὰς, ἐντὸς δέκα δὲ δευτερολέπτων ὁ Ἀλβερικὸς ἀπεκρούσθη δεκάκις. Οὗτος κατὰ τὴν ἐβδόμην ἐπίθεσιν, ἐνῶ ἐπεδίωκε πλῆξιν διὰ πλαγίας χειρονομίας, ἠσθάνθη τὴν ἀκωπὴν τοῦ ξίφους τοῦ ἀντιπάλου αὐτοῦ θίγον αὐτὸν κατὰ μέσον στῆθος.

— Πλῆξον! ἀνέκραξεν ὁ ὑποκόμης φρυάττων.

Καὶ συσφίγγας τὴν πυγμὴν διεκύβευσε τετάρτην θέσιν προσπαθῶν συγχρόνως νὰ πλῆξῃ κρυφίως. Ἡ ἀκωπὴ τοῦ ξίφους αὐτοῦ ἤγγισε τὸν Ἰωάννην κατὰ τὸ δεξιὸν ἰσχίον, εἶτα δὲ ὀλισθήσασα καὶ καταβίβασθεῖσα ἀφῆκε τὸν πλῆξαντα ἀπροφύλακτον κατ' ἐνδεχομένης προσβολῆς ὑπὸ τοῦ ἀντιπάλου αὐτοῦ.

Ἄλλ' ἐκεῖνος τῷ παρεχώρησεν ἐπιεικῶς τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον ἵν' ἀνεγερθῆ, ἀνέλαβε τὴν ἀμυντικὴν αὐτοῦ στάσιν καὶ φαινόμενος ὅτι λαμβάνει ὑπ' ὄψει τὴν ψευδῆ βολήν.

— Πλῆξον ἐπίσης, τῷ εἶπε μετὰ συγκαταβάσεως.

Ὁ Ἀλβερικὸς ἐρρίγησε καὶ πάλιν ἐκ λύσεως, αἰσχυνόμενος ἐπὶ τῇ τυχαίᾳ μόνον ἐπιτυχίᾳ αὐτοῦ.

Ἄλλ' ἐὰν ὑπάρχη πάλῃ τις, ἐν ἣ ἡ ὀργὴ παραβλάπτει ἀμέσως τὴν νίκην, αὕτη εἶναι ἀναμφιβόλως ἡ ξιφομαχία. Ὁ ὑποκόμης, ἐκτὸς ἑαυτοῦ, ἀποτετυφλωμένος καὶ ἀπολέσας πᾶσαν ἐτοιμότητα, ἔπληξε πρῶτον μκνιωδῶς, εἶτα δ' ἔλαβεν ἐξ ὄλας βολὰς,

χωρὶς οὐδεμίαν ν' ἀποδώσῃ. Ἀλλὰ καίπερ ἀπειρηκῶς καὶ ἀσθμαίνων ἔσχε συνείδησιν τῆς ἥττης αὐτοῦ καὶ διέλυσε τὴν συμπλοκὴν ἀποτόμως.

— Ἀναμφιβόλως, ἀγαπητέ μοι, ἀνέκραξε δι' ὕψους μὴ ἀπηλλαγμένου ὀργίλου τόνου, εἶσαι ἄνθρωπος παρυσιάζων φαινόμενα ἀπροσδόκητα.

Τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ ὁ Ἰωάννης ἐλυπήθη διὰ τὸν θρίαμβον αὐτοῦ, καθ' ὅτι δι' αὐτοῦ ἐπλήγησε θανάσιμως ἀρχαῖον φίλον, ὅστις οὐδέποτε θὰ συνεχώρει αὐτῷ.

— Τί σᾶς ἔλεγον πρὸ ὀλίγου; εἶπεν ἡ κ. δὲ Ραμβέρ πρὸς τὰς φίλας αὐτῆς· ὁ κ. Δαήλ μᾶς ἐπιφυλάττει ἀκόμη ἀνελπίστους ἐκπλήξεις.

Ὑπὸ ταύτην τὴν ἐντύπωσιν ἡ ὀμηγύρις κατέλιπε τὴν αἴθουσαν τῆς ξιφομαχίας· τότε ἡ Λευκὴ δραμούσα ἔλαβε τὸν βραχίονα τοῦ Ἰωάννου, ὃν ἔσυρε μετὰ πολλῆς οἰκειότητος· ὅτε δ' εὐρέθησαν μόνον, τῷ εἶπε.

— Ἄ! κύριε Δαήλ, διακινδυνεύετε ἑαυτὸν· ἐν ὑμῖν ὁ διδάσκαλος ὠχριζ, ἐπισκιαζόμενος ζωηρῶς ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου τοῦ κόσμου.

— Διατί λοιπὸν, κυρία;

— Ὅποια ἐρώτησις! ἀπλούστατα, διότι εἴσοθε ὁ μόνος, ὅστις δὲν παρατηρεῖτε τὰς μεταμορφώσεις σας· ποία λοιπὸν μάγισσα σᾶς ἤγγισε διὰ τῆς γοητικῆς αὐτῆς ῥάβδου;

Ὁ Ἰωάννης οὐδὲν ἀπεκρίνατο . . . Ἐνόησεν ἄρα τὸν ὑπαινιγμὸν;

Ἄλλως τε ἡ νεαρὰ γυνὴ προσεπάθει νὰ παρωθήσῃ τὸν Ἰωάννην εἰς ἐξομολόγησιν τοῦ ἔρωτος αὐτοῦ, τῶν ἀρίστων ἐμφορουμένη διαθέσεων. Οὕσα ἤκιστα ῥωμαντικὴ ἐν τῇ πρακτικῇ αὐτῆς ἀγαθότητι, δὲν ἀπέφευγε νὰ συναρμόσῃ διὰ τῶν προσπαθειῶν αὐτῆς συνοικέσιον, ὅπερ πᾶς ἄλλος θὰ ἔκρινε ἀδύνατον.

XI.

Ἐν τούτοις ἡ κακὴ πρόθεσις τοῦ Ἀλβερικὸς δὲν ἀφωπλίζετο. Πρῶδηλον ἀπέβαινε ὅτι ἐπέζητει αἰτίαν ῥήξεως πρὸς τὸν Ἰωάννην, ὅπερ ἐνόησασα ἡ κ. δὲ Ραμβέρ εἰδοποίησε τὸν σύζυγον αὐτῆς. Ὁ Φήλιξ ὠμοσεν ὅτι οὐδὲν τοιοῦτο θὰ ἐπιτρέψῃ νὰ συμβῆ, ἀλλ' ἡ Λευκὴ δυσπιστοῦσα κατεσκόπευεν ὁσημέραι πᾶν διάβημα τοῦ ὑποκόμης.

Τὴν μετεπιούσαν τῆς ξιφομαχίας ἡμέραν ἡ κ. δὲ Ραμβέρ, ἡ κ. Βέρλεϋ, ἡ Ἰωάννα καὶ ἡ Λίνα ἐπωφελούμεναι στιγμὰς ἀνέσεως, ὡς μόνον παρεχώρησεν αὐταῖς ὁ πρὸς αὐτὰς ἐνθουσιασμός τῶν ξένων τῆς ἐπαύλεως, ἀπεχώρησαν εὐφροσύνης, πλέγμα ἢ ποικιλμὰ ἀνὰ χεῖρας ἔχουσαι, ὑπὸ τινὰ τῶν εὐσκιωτῶν τοῦ περιβόλου ζυγίων.

Τότε ἀνειλίχθη μετὰξὺ αὐτῶν ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς κ. Βέρλεϋ συνδιάλεξις οὐσιαστικῶς γυναικεῖα καὶ συρμολογικὴ, ἐν ἣ ἐν τούτοις συνετώταται ἰδέαι περὶ κομψότητος ἀντηλλάγησαν καὶ οὐδὲ λόγος ἐγένετο περὶ τῶν ἐπικρατούντων ἐν τῷ συρμῷ εἰδῶν καὶ χρωμάτων, ὡς σπανίως, ἀληθῶς, συμβαίνει. Ἄλλ' ἐνῶ

εὐρίσκοντο ἐν τῇ πυρωδεστάτῃ τοῦ διαιολόγου ζωηρό-
τητι, ὁ ἦχος δύο φωνῶν ἔξωθεν προερχομένων κατε-
σίγασεν αὐτὰς καὶ ἔτρεψεν εἰς προσοχὴν.

— Λοιπὸν μ' ἐζήτησας συνέντευξιν ἰδιαιτέραν,
ἰδοῦ με, εἶπεν ἡ φωνὴ τοῦ Ἰωάννου.

Καὶ ἡ φωνὴ τοῦ υποκόμητος ἀπεκρίνατο.

— Σὺς εὐχαριστῶ· ὑπομείνατε, παρακαλῶ, νὰ
ὀμιλήσωμεν ἀπροκαλύπτως, διὰ τὴν σοβαρότητα τῶν
περιστάσεων.

— Τὴν σοβαρότητα τῶν περιστάσεων; . . . Τί θέ-
λεις νὰ εἶπῃς;

— Συγγνώμην, κύριε Δαήλ, σὺς ὀμίλησα πληθυ-
τικῶς, νομίζω.

— ὦ! κύριε υποκόμη, μοὶ φαίνεσθε κακῶς δια-
θεθειμένος σήμερον, ἀνέκραξεν ὁ καθηγητὴς μετὰ
σφοδρότητος· καὶ γελῶν προσέθηκε.

— Ἰδόμεν, ἀγαπητέ· τοῦτο εἶναι πολὺ γελοῖον.
οὐδὲν ἐπραῖα δυνάμενον νὰ σὲ δυσαρεστήσῃ· ποῦ θέ-
λεις νὰ καταλήξῃς;

Ἄλλ' ὁ Ἀλβερικ, ὅστις δυσκώλως συνεκρατεῖτο,
ἐξήφθη πάραυτα,

— Κύριε, σὺς συμβουλεύω νὰ μὴ ἐπωφελῆσθε τοῦ
λοιποῦ τὸν τίτλον ἀρχαίου συμμαθητοῦ μου· οὐδέποτε
προβαίνω εἰς διαβήματα γελοῖα, ὡς λέγετε, ἐκεῖνο
δὲ ὑπερ τῶρα ἐπιχειρῶ ἔχει τὸν λόγον του.

Ἦδη ὁ Ἰωάννης ἤλλαξε τόνον.

— Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐξηγήθητε εὐθύς, πα-
ρακαλῶ.

— Ἐξηγοῦμαι, ἀλλὰ πρῶτον θὰ προβάλλω μερικὰς
ἐρωτήσεις.

— Ἐρωτήσεις; . . . ἀλλ' ἀδιάφορον! ἐρωτήσατε,

— Σκοπεύετε νὰ μηκύνετε ἐπὶ πολὺ ἀκόμη τὴν
ἐδῶ διαμονὴν σας;

— Κύριε πρῶην συμμαθητά μου, ἡδυνάμην νὰ σὺς
ἀπαντήσω ὅτι τοῦτο δὲν ἀποβλέπει σὺς· ἀλλ' οὐχ
ἦττον προτιμῶ νὰ σὺς γνωρίσω ὅτι μετὰ τέσσαρας
ἡμέρας τὸ πολὺ ἀπέρχομαι.

— ὦ! τέσσαρες ἡμέραι ἀποτελοῦσιν, ἐν συνόλῳ
μετὰ τῶν δεκαπέντε ἡμερῶν τοῦ Αὐγούστου, τρεῖς
ὅλας ἐβδομάδας οἰκονομιῶν . . .

— Τί σημαίνει τοῦτο;

— ὦ! οὐδὲν τὸ παράδοξον· ἔχετε ὅλως ἰδιαιτε-
ρον τρόπον τοῦ ἀποδέχεσθαι τὴν φιλοξενίαν.

Αἱ τέσσαρες γυναῖκες, ἀκούσιναι μάρτυρες τοῦ δια-
λόγου τούτου, ὠχρόταται, συγκρατοῦσαι τὴν πνοήν,
παρετήρουν λαθραίως διὰ τῶν λεπτῶν τῶν φυλλωμά-
των ῥωγμῶν.

Ὁ Ἰωάννης ἐγερθεὶς κατεμέτρησε διὰ τοῦ βλέμμα-
τος τὸν υποκόμητα.

— Μίαν στιγμὴν, κύριε, εἶπεν· ὅταν προσβλή-
λητε τοὺς ἀνθρώπους, ἀξιοῦτε νὰ σὺς ἀκούσῃ μεθ' ὑ-
πομονῆς;

— Διατί ὄχι; ὑπέλαβεν ὁ Ἀλβερικ μεθ' ὕψους ὑ-
περτάτης αὐθαδειας.

— Διότι ὀφείλω νὰ σὺς ὑπομνήσω ὅτι ἡ ὑπομο-
νή μου εἶναι πολὺ βραχεῖα· συντόμως, λοιπὸν, σὺς

παρακαλῶ. Ὑποθέτω ὅτι δὲν μ' ἐφέρατε ἐδῶ μόνον
διὰ νὰ μοὶ ἀνακοινώσῃτε σκέψεις, τῶν ὁποίων διερ-
μηνέα βεβαίως δὲν σὺς κατέστησεν ὁ κ. δὲ Ραμβέρ.

— Δὲν ἀπατᾶσθε· ἔχω νὰ σὺς ἀνακοινώσω τοὺς
λόγους τῆς ἀτομικῆς δυσαρεσκείας μου.

— Ἄς ἴδωμεν αὐτοὺς τοὺς λόγους.

— Κύριε Δαήλ, συγκαταριθμεῖτε μεταξὺ τῶν ἰδιο-
τήτων σας, ὡς παρασίτου, τὸ νὰ θηρεύητε, ἀποτυ-
χῶν τοῦ νὰ νυμφευθῆτε πλουσίαν τινὰ κληρονόμον,
ἄλλας τοιαύτας ἐπὶ τῶ αὐτῶ σκοπῶ;

Ὁ Ἰωάννης, ὅστις ἔτρεμεν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι
ποδῶν, ἐξαναγκάζων ἑαυτὸν ἀπεκρίνατο.

— Κύριε, ἔχω πᾶν διδόμενον νὰ πιστεύσω ὅτι οἱ
λόγοί σας ἐμφοροῦνται δηκτικῆς προθέσεως· ἐν τού-
τοις πρέπει νὰ ἐννοήσω τὴν σημασίαν των.

Ὁ Ἀλβερικ εἶπε τότε σαρκαστικῶς.

— Ἄ! ἐπιθυμεῖτε λεπτομερείας· καλὰ, ἀκριβο-
λογῶ λοιπὸν. Εἰπῆτε μοὶ ποῖος ἐκ τῶν ὑπηρετῶν τοῦ
πατρός της εἶναι ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον ἡ δεσποινὶς Βή-
κλειῦ ἐπεφόρτισε διὰ τῆς φροντίδος τοῦ νὰ σὺς ἐπι-
δώσῃ ἐκ μέρους της. . .

Δὲν ἐτελείωσε τὴν φράσιν· ἡ χεὶρ τοῦ Ἰωάννου ἐπι-
πεσοῦσα σφοδρῶς τοῦ ὤμου αὐτοῦ, ἐλύγισεν αὐτόν,
ὡσεὶ ἦτον ἀπλοῦν σχοινίον, καὶ εἶτα ἀνορθοῦσα αὐ-
τὸν κατέρριψεν ἐπὶ τῆς χλόης, ὡς ὄγκον ἄψυχον.

Ὁ Δαήλ δὲν ἐλάλει· ῥόγγος ἐξέφευγε τῶν χει-
λέων αὐτοῦ.

Ἄλλ' ὅτε ἀνεῦρε τὴν χρῆσιν τῆς λαλιᾶς;

— Λοιπὸν! εἶπε μετὰ χλευασμοῦ ἀγρίου· ἀνεγέρ-
θητι! πρέπει ἡ ἄνανδρος μορφὴ σου νὰ τεθῆ εἰς τὴν
διάκρισιν τῆς παλάμης μου· διότι ὑπάρχει τι, τὸ
ὁποῖον ὀφείλεις νὰ μάθῃς, Ἀλβερικ δὲς Ἄυρες· ὅτι
δηλαδὴ, ἀπὸ ἐξ αἰῶνων οἱ ἀγενεῖς τοῦ εἴδους μου
ῥαπίζουσι τοὺς κομφοὺς νέους τοῦ ἰδικοῦ σου.

— Κύριε! . . . ἀνέκραξεν ὁ υποκόμητος ἀφρίζων.

— Ἡ σειρὰ σου εἶναι νὰ μὲ ἀκούσῃς, ἑταῖρε, δὲν
εἶμαι φλύαρος καὶ θὰ τελειώσω ταχέως· καὶ τότε θὰ
ἦσαι ἐλεύθερος νὰ μὲ ζητήσῃς δεῦτερον μάθημα ξιφο-
μαχίας μὲ ἀκωκὴν ἄνευ προβολίου, ἂν θέλῃς.

Πρὸ ὀλίγου διέπραξας ἀνανδρίαν, ἀκούεις; ἐὰν ὤ-
φειλον νὰ σοὶ δώσω λόγον τῆς διαγωγῆς μου, θὰ πε-
ριωριζόμην εἰς τὸ νὰ σὲ διαψεύσω· ἀλλ' ἡσύχασε, σέ-
βομαι ἀκούοντως τὸν οἶκον, ὅστις μὲ ξενίζει, ὥστε νὰ
προκαλέσω ἐν αὐτῷ ἔστω καὶ τὸ ἐλάχιστον σκάνδα-
λον· ἐν μόνον μὲ προσέβαλεν ἐξ ὧσων μοὶ εἶπες: ἀφ' οὗ
μοὶ ὀμίλησας περὶ τῆς δεσποινίδος Βαίκλαιῦ, τῆς
ὁποίας ὀφείλεις νὰ σεβασθῆς τὸ ὄνομα, βεβαίως ἤκου-
σας ἐμπιστευτικὰς ἀφηγήσεις παρὰ προσώπου τινός·
τὰς ἐμπιστευτικὰς δὲ ἀφηγήσεις ταύτας οὐδεὶς ἄλ-
λος ἠδυνήθη βεβαίως νὰ σοὶ ἐκμυστηρευθῆ ἢ ἡ
δεσποινὶς δὲ Μαλφάρ.

Καὶ ἐπειδὴ ὁ Ἀλβερικ ἐμόρφασεν ἐμφαντικῶς.

— Ἄφες με νὰ τελειώσω! ἀνέκραξεν ὁ Ἰωάννης
τραχέως· μ' ἐννοεῖς ἐπίσης καλῶς ὡς κ' ἐγὼ σὲ ἐνόη-
σα· ἀφ' οὗ τόσῳ μεγάλῃ εὐνοίᾳ σὲ ἀξιοὶ ἡ δεσποι-
νὶς δὲ Μαλφάρ, μάθε ὅτι παρακατατιθεῖσά σοι ἦδη

τὸ ψεῦδος τοῦτο, — λέγω ψεῦδος, — ἐδικαίωσεν ὅπως τὴν περὶ τοῦ ἀτόμου τῆς ἐκτίμησίν μου, ἥτις δὲν εἶναι λίαν εὐνοϊκή.

Ἐραία κόρη, ματαιόφρων καὶ ἄκαρδος, εἶναι ἀληθῶς ἀξία νὰ γείνη σύζυγός σου.

Καὶ προχωρῶν, ἐνῶ ἡ περιφρόνησις διεγράφετα ἐπὶ τῶν χειλέων καὶ ἡ εἰρωνία ἔλαμπε ἐν τῷ βλέμματι αὐτοῦ, ἐπανελάβε.

— Σὲ ἐνόησα καλῶς, κύριε ὑποκόμη;

Ὁ Ἄλβερτ ἐδάκεν ἐκ λύσσης τὰς πυγμὰς αὐτοῦ.

— Μετὰ ταῦτα πάντα, ἀνέκραξεν, ὑποθέτω ὅτι θὰ μὲ δώσης τὴν πρέπουσαν ἰκανοποίησιν.

Ὁ δὲ Ἰωάννης ὑψώσας τοὺς ὤμους, ἀπάντησεν ἡσύχως.

— Ὑπάρχω εἰς τὸ δωμάτιόν μου, ἵνα ἐτοιμάσω τὸν ταξιδιωτικὸν σάκκον μου· θὰ ἐπινοήσω πρόφασιν τινα, καὶ θὰ ἦμαι εἰς Παρισίους τὴν πρωίαν τῆς μεθαύριον.

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἀπεμακρύνθη.

Ἐνδοθεν τοῦ βαθυσαίου ἄλλοις τῶν ζυγίων αἱ γυναῖκες, ἄφρονι ἐκ φόβου, δὲν ἐτόλμων νὰ ἀτενίσωσι πρὸς ἀλλήλας, αἴφνης ἡ Ἰωάννα ἔρρηξε κραυγὴν.

— Λίνα, Λίνα! τί ἔχεις; . . .

Ἡ Εὐλίνα ἀνορθωθείσα αἰφνιδίως, ἔφερε τὴν χεῖρα εἰς τὸ στῆθος καὶ τὸ μέτωπον, εἶτα δὲ ἀφείσα ἔλαφρὸν τόνον, ἔπεσε λιπόθυμος, λευκὴ ὡς τὸ περιτραχήλιον αὐτῆς, εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς κ. Βέρλεϋ.

Ἡ κ. δὲ Ραμγέρ ἐμειδίασε νευρικὸν καὶ πλήρες περιφρονησεως μειδίαμα.

(Μετάφρασις Κ. Α. Η.).

(Ἀκολουθεῖ).

ΤΡΩΪΚΑ.

Δημοσιεύσαντες ἐν ἡγουμένοις φύλλοις τῆς «Ἐπιθεωρήσεως» ἐπιστολάς τινας τοῦ λοχαγοῦ Μπαίτιχερ, καταχωρηθείσας ἐν τῇ ἐνταῦθα ἐκδιδομένῃ γερμανικῇ ἔφημερίδι «Ὀθωμανικῷ Ταχυδρομῷ» καὶ ἐλεγχούσας τὴν πολιτείαν τοῦ κ. Σραΐδερ, ὡς ἀπαρνησαμένου προτέραν περὶ τῆς ἀποκαλυφθείσης Ἰλίου γνώμην αὐτοῦ, φηροῦμεν ὅτι ὠφείλομεν, ἀμεροληψίας χάριν, νὰ παραθῶμεν καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ τελευταίου τούτου εἰς ἀπάντησιν ἐν τῇ αὐτῇ γερμανικῇ ἔφημερίδι δημοσιευόμενα, καθόσον μάλιστα τὸ ἐκ τῆς τοιαύτης δημοσίου συζητήσεως ἐπὶ θέματος τοδοῦτον ἐνδιαφέροντος τὴν ἑλληνικὴν ἀρχαιολογίαν προκύπτον ἀποτέλεσμα δὲν θὰ ἦναι ἄμοιρον σπουδαίουτος.

Ἐνεκα τοῦ σκιοινοτενοῦς ὅμως τῆς ἀπαντήσεως ταύτης τοῦ κ. Σραΐδερ, θὰ προσπαθῶμεν νὰ δώσωμεν μόνον τὴν οὐσιαστικωτέραν ταύτης περίληψιν.

Ἐν πρώτοις ὁ ταγματάρχης Σραΐδερ, ἀνακεφαλαιῶν τὰς ἐναντίον αὐτοῦ διατυπωθείσας κατηγορίας, περιστρεφόμενας, ὡς γνωστὸν, κυρίως εἰς τὸ

ὅτι, ἄλλα προηγουμένως περὶ Τροίας προσθεῶν καὶ συμφάσκων τρόπον τινὰ τῷ Μπαίτιχερ, μετέλλαξε κατόπιν γνώμην, συνεπεῖα μάλιστα τῆς ἐν Βερολίῳ παρουσίας τοῦ Δαῖρπφελδ, παραπονεῖται ἐπὶ τισὶν ἥκιστα κοινοβουλευτικαῖς, ὡς λέγει, ἐκφράσεσιν αὐτοῦ, μεθ' ὧν ἀναφῆρων δηλώσεις τινὰς τοῦ Μπαίτιχερ περὶ τοῦ διδάκτορος Χριστιανοῦ Μπέλγκερ, ὅστις ἐφρόνει κατ' ἀρχὰς ὅτι ἡ ἀνακαλυφθεῖσα Ἰλίου (Ἰσαρλί) ἀπετέλει νεκρόπολιν, ἐνῶ κατόπιν καθηγητῆς γυμνασίου ἐν Βερολίῳ διατελῶν, ἐξέφρασε τὴν λύπην αὐτοῦ ἐπὶ τῷ ὅτι καὶ ἐπὶ στιγμὴν ὡς νεκρόπολιν τὸ Ἰσαρλί ἐξέλαβε, προστίθησι: «Τοῦτο σημαίνει — ὡς πᾶς θνητὸς τοῦλάχιστον θὰ ἐσκέπτετο — ὅτι ἐν τῇ ἐξακολουθήσει τῶν περὶ τοῦ ζητήματος τῆς Ἰλίου μελετῶν αὐτοῦ (ὁ Μπέλγκερ) ἐσημάτισε νέαν γνώμην, ὅτι δὲ εἶναι ἰκανῶς εἰλικρινῆς νὰ κηρύξῃ τοῦτο δημοσίᾳ. Κατὰ τὴν γνώμην ὅμως τοῦ Μπαίτιχερ ὁ Μπέλγκερ, οὕτω φερόμενος, ἀξιεπαίνως ὑπετάγη, ὡς συνήθως ἐν τῇ τῶν ἱεραρχῶν γλώσσῃ λέγεται, ὅταν ἐπίσκοπος τις ἢ καθηγητῆς πανεπιστημίου ἀπαρνήται κατόπιν ἀνεγνωρισμένην ὑπ' αὐτοῦ πρότερον καὶ διὰ τολμηρᾶς ἀντιστάσεως ἐκ δηλωθεῖσαν ἀλήθειαν, ἵνα μὴ ὑποστῇ τὸν διὰ πυρὸς θάνατον ἢ τοῦλάχιστον μὴ διαβληθῇ».

Οὕτω, λέγει, ὁ ἀναγνώστης διὰ τοῦ κατὰ τοῦ Μπέλγκερ κεραυνοῦ προπαρασκευάζεται εἰς τὰ κατόπιν περὶ τῆς ἀποστασίας τοῦ Σραΐδερ φερόμενα, μεθ' ὧν ἀρχεται τῆς ἀπολογίας, ἐκτιθέμενος, ὅτι τῷ 1888 διὰ πρώτην φοράν ἐπραγματεύθη ἐν τοῖς ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἄλλων συναδέλφων αὐτῷ ἐκδιδομένοις Ἀρχεῖοις τὴν Τίρυνθα, τὰς Μυκίνας καὶ τὴν Τροίαν ὡς ἀρχαιότατα μνημεῖα τῆς ὀχυρωματικῆς τέχνης ἐκ τῆς ἠρωϊκῆς ἐποχῆς. Αὐτόθι οὐδεμίαν ἐποιεῖτο μνεῖαν τοῦ Μπαίτιχερ, ὅστις μόνον ἀπὸ τοῦ 1889 τοδοῦτον ἤρξατο ποιοῦμενος θόρυβον κατὰ τοῦ Σλήμαν, Βίρχωφ καὶ Δαῖρπφελδ, ὥστε ὑποδείξει τοῦ φίλου αὐτοῦ, Στέφφεν, ἐκινήθη ἡ περιέργεια τοῦ Σραΐδερ καὶ νὰ ἰντλῆσε γνώμας τινὰς ἐκ τῶν ἔργων τοῦ Μπαίτιχερ. Ὁ κ. Σραΐδερ, ἀπαντῶν εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ Μπαίτιχερ γραφέντα ὅτι τῷ 1892 ἀπῆλυθεν τὴν Ἰσαρλί-Τροίαν ἀπὸ τοῦ καταλόγου τῶν τοιοῦτων μνημείων καὶ ὅτι συνεπῶς μετέβαλε γνώμην, ὁμολογεῖ τὴν τοιαύτην μεταβολὴν, ἀλλὰ μετέβαλον, λέγει, τὴν περὶ τοῦ Μπαίτιχερ γνώμην μου· τὸ ἐπ' ἐμοὶ οὐδεμίαν ἐκφέρω κρίσιν περὶ τοῦ κυρίου ζητήματος (ἀνδρ. ἢ ἀνακαλυφθεῖσα Ἰλίου ἀπετέλει κατοικίαν ἀνθρώπων, ἢ ἦτο νεκρόπολις), διότι δὲν εἶμαι γνώστης τῆς προϊστορικῆς ἀρχαιολογίας, ἢ ἀρχαιολόγος ἢ ἄλλο τι τοιοῦτο. Μόνον δὲ ὡς μηχανικὸς φηρῶ ὅτι δύναμαι νὰ ἐκφράζω γνώμην τινά. Ὁ Μπαίτιχερ δὲν ἐπιτίθεται, λέγει μόνον ἐναντίον τοῦ Σλήμαν καὶ τῶν ὁπαδῶν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ καθ' ὅλοκλήρου τῆς νεωτέρας ἀρχαιολογικῆς ἐπιστήμης, ἀποκαλῶν καὶ τὰ ἐν Τροίᾳ «μικρὰ εὐρήματα» τὰ ἐκ λίθου, τὰ ἐξ ὀπτῆς ἢ μὴ ὀπτῆς κεραμιτίδος, ἐκ χρυσοῦ, ἀργύρου, ὀρειχάλκου κλπ. ἀντικείμενα, ἅτινα ἀνθρώπινοι εἰργάσθησαν χεῖρες, οὐχὶ κρείων σκευὴ διὰ ζῶντας ἀλλὰ ἀντικείμενα, ἅτινα συνεθάπτοντο μετὰ τῶν νεκρῶν. Πολλὰ τὰ εὐφυᾶ ἀπὸ τὴν ἐποψὴν ταύτην λέγει ὁ Μπαίτιχερ· ἐν ζητήμασιν ὅμως ἐπιστημο-

νικοῖς ὁ ἀδάης ὀφείλει, λέγει ὁ κ. Σραΐδερ, νὰ διγῆ. Ἄπ' ἀρχῆς δ' ἐγὼ ἐδήλωσα ὅτι τοιαύτην ἠθελὼν νὰ τηρήσω διγῆν.

Προκειμένου περὶ τῶν ἐν Τροίᾳ οἰκοδομῶν καὶ τοῦ περιβάλλοντος τείχους ὁ κ. Σραΐδερ, λέγει ὅτι παρέθηκε μόνον τὰς τοῦ Μπαϊττιχερ ἐπὶ τούτων κρίσεις καὶ ἀπεδοκίμασεν αὐτάς, ὡς πραγματογνώμων δὲ ἐστάθμισε καὶ ἀνέπτυξε ταύτας. Καθόσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὸ ζήτημα τῶν πύργων, σχετικῶς πρὸς τοὺς ὁποίους διεμαρτυρήθη ὁ κ. Σραΐδεφ κατὰ τῆς ὑπὸ τοῦ Δαϊρπφελδ ὀνομασίας αὐτῶν, τὴν δὲ διεμαρτυρίαν ταύτην ἐχρησιμοποίησε κατ' αὐτοῦ ὁ ταγματάρχης Μπαϊττιχερ, ὁ κ. Σραΐδεφ ἀναγκάζεται νὰ προβῆ εἰς ἐρμηνείαν τινά, ἣν καὶ κρίνομεν καλὸν ᾧδε ἐν τοῖς πλείστοις καὶ παραθέσωμεν Ἰδοὺ τί λέγει :

« Διὰ τῶν ἐν Ἐλευσίνι ἀνασκαφῶν ἀπεκαλύφθη μέρος τοῦ ἱεροῦ τῆς Δήμητρος (ὁ χώρος, ἐν ᾧ ἐτελοῦντο τὰ περίπυστα ἔλευσῖνια μυστήρια) ἥτοι τείχους φέρον ἀκριβῶς τὸ σχῆμα τοῦ « Τρωϊκοῦ » τοιοῦτου, τοῦτέστι μετὰ τῶν αὐτῶν ὑποστηρικμάτων, προσχόντων ἔξωθεν, ὄντων ὀγκωδῶν καὶ μὴ περιλειπόντων κοιλότητα, τοῦλάχιστον ἐν τῇ καταστάσει, ἐν ἣ περιεσώθησαν ἡμῖν. Ἐπίσης εὐρέθη καὶ ἐπιγραφή, σχετιζομένη πρὸς τὴν ἀνεγερσὶν τῶν τειχῶν τούτων καὶ ἀποτελοῦσα ξηρὰν τεχνικὴν ἐκθεσίν. Ὁ Χρ. Τσούντας ὅστις ἐν τῇ « Ἀρχαιολογικῇ Ἐφημερίδι » (1883 σ. 108) ἐδημοσίωσεν τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην, ἐπέγραψεν αὐτὴν λογοδοσίαν. Τὴν ἐπιγραφὴν ἀνέγνω, τὸ τεῖχος ὅμως δὲν εἶδον· ἐπὶ τῇ βάσει ὅμως τῆς διαθεδαίσεως τοῦ Δαϊρπφελδ ὅτι ὡς πρὸς τὸ σχῆμα εἶναι ὅμοιον πρὸς τὸ τρωϊκὸν οὐδαμῶς δύναμαι ν' ἀμφισβάλω. Ἀναμφισβητῶς βέβαιον φαίνεται ὅτι ὁ συντάξας τὴν ἐπιγραφὴν χαρακτηρίζει τμήματα οἰκοδομῶν ἀπερὲς ἐγὼ θ' ἀπεκάλουν Strebe Pfeiler, Vorlagen, Contreforts διὰ τῆς λέξεως πύργοι Γερμανιστὶ δὲ ὁ πύργος λέγεται Thurm Ἄλλως — προσέθηκεν ὁ Δαϊρπφελδ — δὲν εἶναι ὁ πρῶτος καὶ μόνος Γερμανὸς ὅστις ἀπεκάλεσε τοιοῦτους ὄγκους τείχους « πύργους ».

Κατωτέρω παρατίθησι μαρτυρίας (ὡς τὴν τοῦ Bœdeker) περὶ τοῦ ὅτι τοιοῦτοι ὄγκοι πύργοι ἀποκαλοῦνται, σημειωθείσας αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Δαϊρπφελδ μεθ' οὗ καὶ συνεφωνήθη ὅτι ὁ μὲν Δαϊρπφελδ θ' ἀπεκάλει τὰ τοιαῦτα ἐν εἰδει στριγιμάτων τειχίσματα πύργους, οὗτος δὲ δὲν θά διεμαρτύρητο κατὰ τῆς ὀνομασίας ταύτης. Εἶτα ὁ κ. Σραΐδερ προστίθησιν εἰς πληρεστέραν δικαιολογίαν αὐτοῦ :

« Οὐχὶ ὅμως διότι ἐπεῖσθην ὅτι ὁ Δαϊρπφελδ καλῶς πράττει οὕτως ἀποκαλῶν τοὺς ὄγκους ἐκείνους ἢ διότι ἐθεώρουν τὸν Bœdeker ὡς αὐθεντεῖαν ἐν τῇ ὀχυρωματικῇ. Ἐν οὐδενὶ ἑλληνικῷ λεξικῷ ἢ λεξιλογίῳ, παρ' οὐδενὶ κλασικῷ συγγραφεῖ (διότι ἐκ τούτων ἀρῶνται ἐκεῖνα τὰς τῶν λέξεων σημασίας) ἀπαντᾷ καὶ ἢ ἐπὶ ἀπλῶν προερχῶν τειχῶν ὀνομασίᾳ πύργος. Παρ' οὐδενὶ γερμανοελληνικῷ λεξικῷ αἱ λέξεις Strebe Pfeiler ἢ Strebe ἐρμηνεύονται ἄλλως ἢ διὰ τῶν λέξεων ἀκτινῆς ἐρρισμα, ὑποστύλωμα· οὐδέποτε δὲ διὰ τῆς λέξεως πύργος. Ἐν τῇ Ἰλιάδι (Μ 259) ἀπαντᾷ ἢ φράσις « στήλας τε προβλήτας » τοῦτέστι στήλας καὶ προερχῆς, τοῦθ' ὅπερ, λαμβά-

νομένης ὑπ' ὄψιν τῆς ἑλληνικῆς γραμματικῆς, σημαίνει « προερχούσας στήλας ». Οἱ οὕτω καλούμενοι πολιορκητικοὶ, τοῦτέστιν οἱ Ἕλληνες στρατιωτικοὶ συγγραφεῖς, ὅσοι πραγματεύονται περὶ πολιορκιῶν καὶ ὀχυρωμάτων Φίλων ὁ βυζάντιος, ὁ εἰς τὴν ἑλληνιστικὴν ἀλεξανδρινὴν ἀνήκων ἐποχῆν, πιθανῶς δὲ σύγχρονος περίπου τῆς μνημονευθείσης ἔλευσινείου λογοδοσίας) καὶ Ἀνώνυμος ὁ βυζάντιος (πιθανῶς ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ) πραγματεύονται διὰ μακρῶν περὶ τειχῶν καὶ πύργων· οἱ παρ' αὐτοῖς ἀναφερόμενοι πύργοι φέρουσιν ὄντως ποικίλα σχήματα, ἀνεξαίρετος ὅμως εἰσὶν οἰκοδομαὶ κοῖλαι ἔσωθεν. Ἄλλ' ἀρκεῖται ἡμῖν ταῦτα, λίαν πολλὰ ἄλλως περὶ ζητημάτων ἀποτελοῦντος πάντως « διδακτορικόν » τοιοῦτο. Οὐδεμίαν ὑψίσταται ἀμφιβολίαν περὶ τοῦ ὁποῖαν τινὰ ὄψιν ἔχει τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος τείχος· τὸ πῶς δὲ ἀποκαλοῦμεν ἡμεῖς αὐτό, τοῦτο οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον ἀλλοιεῖ τὸ ἐκ τείχους περιήραγμα τῶν ἐν Τροίᾳ ἀνακαλυφθέντων μερῶν ».

(Ἐπεται τὸ τέλος)

Γ. Κ. Λαζαρίδης.

ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

«O FEBVRE EN KUNSTANTINOPOLE».

Ὅτε ἠγγέλθη ἡ ἔλευσις ἐνταῦθα τοῦ διαπρεποῦς πρῶτον ἐταίρου τῆς Γαλλικῆς-Κομφιδίας κ. Fr. Febvre παρέδχοντα διὰ προτέρας ἡμῶν Ἐπιθεωρήσεως βιογραφικὰς σημειώσεις ὡς καὶ τὴν περὶ τῆς τέχνης αὐτοῦ γνώμην κριτικῶν τῆς ἰδίας πατρίδος τῶν διαπρεπεστάτων, φρονοῦντες ὅτι ἡ γνώμη αὐτῶν βαρύνει πλέον πάσης ἐτέρας καὶ ὅτι, τοῦ λόγου ὄντος περὶ ὑποκριτῶν κριθέντων ἤδη ἐν Γολλίᾳ, ἡ ἀξία αὐτῶν ἐστὶ καθωρισμένη, δὲν ἐπιδέχεται δὲ μεγαλοποιήσεως ἢ ἐλαττώσεως. Οὐχ οὕτως ὅμως ἐφρόνον καὶ τινες τῶν παρ' ἡμῖν, εὐάριθμοι ἀλθῶς, οἵτινες εἰθισμένοι τυφλῶς ν' ἀποθαυμάζωσι πᾶν τὸ ξένον, εἴτε ἐξ ἀγνοίας, εἴτε πρὸς ἐπίδειξιν ὅτι γινώσκουσι τὸ καλὸν καὶ θαυμάζουσιν αὐτό, ἔσπευδον τοσοῦτον νὰ καίωσι θυμίαμα τῇ τέχνῃ τῷ Febvre, ὥστε οὐδὲ κόκκος αὐτοῦ ὑπελείφθη αὐτοῖς, ὅπως προσενέγκωσι ἐτέροις ὑποκριταῖς, οἳ οἱ Coquelin καὶ ὁ Got, εἴ τοτε ἤρχοντο ἐνταῦθα, ἵνα μὴδὲν εἴπωμεν περὶ τοῦ μετὰ μικρὸν ἀφικνουμένου εἰς τὴν ἡμετέραν πόλιν ἐξόχου τραγωδοῦ Mounet Sully. Τὸ πᾶν μέτρον ἄριστον τῶν ἡμετέρων προγόνων οὐδόλως ἐλήφθη καὶ ἐν τῇ παρούσῃ περιπτώσει ὑπ' ὄψιν, ἐντεῦθεν δ' ἄλλοι ἠρνήθησαν καθόλου ἀξίαν τῷ Febvre. Εἶχομεν πρὸ ἡμῶν δύο στρατόπεδα ἀλληλομαχοῦντα, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν ἀκλόνητον τὴν ὀρθὴν κριτικὴν. Ὡς εἴπωμεν καὶ ἐν προτέρῳ ἡμῶν Ἐπιθεωρήσει ὑποκριτῆς προσληφθεῖς ἐν τῷ ἐπιφανεστάτῳ Γαλλικῷ-Θεάτρῳ δὲν στερεῖται ἀξίας, ὑπεδείξαμεν δὲ τινες αἱ ἀρεταὶ τοῦ ἐταίρου τοῦ Οἴκου τοῦ Μολιέρου καὶ τι τὸ θεωρούμενον ὡς ἐλαττωματικὸν παρ' αὐτῷ. Ὅσα ἐθέλησάν τινες νὰ εἴπωσι περὶ ὑποκρισεως τ' ἀποδεχόμεθα, ἀλλὰ ἰδίως ὧσιν ἐπεῖσθημεν, ὅτι ἡ γνώμη περὶ τοῦ λέγειν (diction) τοῦ Febvre εἶνε ὀρθοτάτη. Ἠκούσαμεν αὐτοῦ καὶ ἐν τῷ Demi-Monde καὶ

ἐν τῇ *Julie* καὶ ἐν τῷ *Ami Fritz* καὶ ἐν τῷ *Père Prodigue* καὶ συνελάβομεν αὐτὸν κόποντα τὰς ψεῦδεις, παρατονίζοντα αὐτάς, ἐπεισθόμεν δ' ὅτι ἐν τῷ *artien-latio* ὑπολείπεται, ὅθεν συμβαίνει νὰ μὴ ὄσι καταληπταὶ πολλάκις αἱ λέξεις. Ἄλλ' ἐν τῇ μιμικῇ ἔδοξεν ἡμῖν *naturel* καὶ οὐχὶ κατὰ *nature*. Εἰς μακρὸν θὰ ἐξετροπέμεθα λόγον, ἂν ἐπεχειροῦμεν ν' ἐκθῶμεν τὴν διαφορὰν τῆς κατὰ *nature* ὑποκρίσεως ἀπὸ τῆς *naturelle*, διαφορὰν, ἢν ὑμνηζήμεθα ἐν προτέροις Ἐπιθεωρήσεσιν ἡμῶν, γράφοντες περὶ τῆς Ἄδριανῆς Δεκουβρέρ καὶ ἐκτιθέμενοι τὰς περὶ *Iv'ng* καὶ *Mounet-Sully* ἰδίας τοῦ πριτάνεως τῶν κριτικῶν κ. *Sarcey*. Ἡμεῖς ἐμμένομεν εἰς, τι εἶπομεν περὶ τοῦ *Febvre* ἐν τῇ προτέρᾳ ἡμῶν Ἐπιθεωρήσει, μηδόλοως, ὡς ἐδηλώσαμεν, ἀρνούμενοι τὴν ὡς ὑποκριτοῦ ἀξίαν αὐτοῦ. Δὲν πρέπει τὴν αὐστηρότητα ἡμῶν νὰ ἐπιδεικνύωμεν πρὸς τοὺς ἡμετέρους μόνους ὑποκριτὰς — τοῦ θαυμαζομένου μάλιστα ἀποδείξαντος ὅτι δυνατόν ἐστι νὰ διαπρέψῃ τις ὡς ὑποκριτὴς μὴ ἐν τῷ Ὠδεῖῳ σπουδάσας καὶ τοῦ *Brunetiére* καταδείξαντος, ὅτι δυνατόν νὰ γείνη τις ἀκαδημαϊκὸς καὶ καθηγητὴς διαπρεπὴς μὴ ἔχων πτυχίον πανεπιστημίου — ἢ τοῖς ἐρχομένοις ἀνευ ἀξιώσεων ξένοις. Καὶ ἐνταῦθα ὀφείλομεν νὰ ἐπαναλάβωμεν ὅ τι ἄλλοτε εἶπομεν ἀπὸ τοῦ βήματος τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου, ὅτι πολλάκις ἐξ ὑπερβολικοῦ θαυμασμοῦ πρὸς τὰ ξένα ἀδικοῦμεν τὰ ἡμέτερα, πολλάκις ὑποκριτὰς ἡμετέρους ἀδικοῦμεν. Ταῦτα λέγομεν οὐχὶ περὶ τοῦ *Febvre* προκειμένου, ἀλλὰ περὶ τινῶν τῶν ἀποτελούντων τὸν θιάσον αὐτοῦ, ὧν τινες ἦσαν ὑποκριταὶ συνήθεις καὶ μέτριοι.

Ἄλλ' ἐμκύναμεν τὸν λόγον, παρασυρθέντες, ἐφ' ᾧ καὶ ὀλίγας μόνον γραμμὰς ἐπιπροστιθέμεθα περὶ τῶν διδαχθέντων ἔργων ὑπὸ τοῦ θιάσου τοῦ *Febvre*. Τὸ κυριώτατον καὶ κράτιστον τῶν ἔργων ἐξ ὧν ἐδίδαξεν ὁ *Demi-Monde*, ἢ γνωστὴ κωμῶδια, ἢν τοῦ Ἀλεξάνδρου Δουμᾶ υἱοῦ, ἦτις ἀπὸ τοῦ 1855, ὅτε ἐδιδάχθη τὸ πρῶτον, πολλὰς προὐκάλεσε κρίσεις, θεωρουμένη τῶν κρειτόνων ἔργων αὐτοῦ, καθ' ἡμᾶς δὲ συμπύπτουσα ἐν τισὶ προσώποις πρὸς τὸ ἀριστούργημα αὐτοῦ, τὴν *Denise*, καίτοι αὕτη μὴ ἀνήκουσα εἰς ὃν ἢ δεσποινίς *Suzanna* κόσμον, ἔχουσα ὅμως τὸν *Thouvenin* ν' ἀντιτάξῃ πρὸς τὸν *Jalin*, καὶ ἐν μέρει τὸν Ἄνδρεαν πρὸς τὸν *Nanjac*. Περὶ τῆς κωμῶδιας ταύτης γράφων ὁ γνωστὸς *Edmond About* κατέστρεψε τὴν κρίσιν αὐτοῦ διὰ τῶν ἐξῆς: « Ἄν ὁ Ἀλεξάνδρος Δουμᾶς υἱὸς ἐβούλετο νὰ χρησιμοποιοῖσθαι τὸ τοσοῦτον ἀκριβὲς ἰχνογράφημα αὐτοῦ καὶ τὸ διαφανὲς αὐτοῦ χρῶμα, πρὸς ἐξεκόνισιν ἄλλων ὑποκειμένων, ἂν ἐδείκνυσεν ἡμῖν ἑτέρους ἔρωτας τῶν ἀγοραζομένων καὶ ἑτερα ἐπαγγέλματα τῶν τῆς ἡδονῆς, ἂν κατέλιπε τὸν *demi-monde* χάριν τοῦ ἀληθοῦς κόσμου, θὰ ἐτύγχανεν ἴσως ἐπιτυχῶν ἐπίσης λαμπρῶν καὶ ἀγνωστῶν καὶ ὁ ἀπύλασθε τὸν κόσμον τῆς ἀνίας τοῦ ἀκούειν τὴν ἠθικὴν, μεμιγμένην μετὰ ἀμφιβόλων θεμάτων». Ταῦτα ἔγραψε τότε ὁ συγγραφεὺς τοῦ *Bastille* τῶν Ὁρέων, εἰπομεν δὲ ἡμεῖς τὰ δεόντα περὶ τοῦ Δουμᾶ υἱοῦ καὶ τῶν ἔργων αὐτοῦ, γράψαντες ἄλλοτε περὶ τῆς *Dame aux Camélias* καὶ τῆς *Denise*, ἦτις δὲν ἀνήκει εἰς τὸν *demi-monde*. Ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος κωμῶδια τοῦ Δουμᾶ υἱοῦ, οὐχὶ νῦν τὸ πρῶτον ἐνταῦθα διδάσκειται, διότι ἠκούσαμεν αὐτὴν πρὸ τινῶν ἑτῶν,

διδαχθεῖσαν ὑπὸ τοῦ θιάσου τῆς κυρίας *Théo* de *Bolsheim*, ἀπὸ τῆς σκιανῆς τοῦ πυροποληθέντος Γαλλικοῦ Θεάτρου. Σημειωτέον πρὸς τούτοις ὅτι ἐν Παρισίοις ὁ κ. *Febvre* ὑπεδύδατο τὸ σκῆμα τοῦ *Nanjac* καὶ οὐχὶ τὸ τοῦ *Jalin* ὡς ἐνταῦθα.

Τὸ δὲ δράμα τοῦ *Octave Feuillet* *Julie*, ὅπερ ἐκ τριῶν πράξεων ἀποτελούμενον, εἶνε τῶν λεπτοτάτων ἔργων τοῦ συγγραφέως τῆς *Clé d'or*, τοῦ *Cheveu blanc*, τῆς *Dalila*, τοῦ *Montjoie* καὶ τοῦ *Camoës*. Ἐχει ὠραιότατος σκιανῆς, οἷα ἐκείνη καθ' ἣν ἡ *Julie* ἐπὶ τῇ ἐγκαλεῖσθαι αὐτῆς ὑπὸ ἀτασθάλου συζύγου σκεπτεται, οἶονεὶ τί γενήσεται φωνῆς τινος ἐπερχομένης αὐτῇ, ὡς ἐγένετο ἡ τοῦ *Maxime de Turgy*, φίλου τοῦ *Maurice de Cambre*, « *Non, Julie, non ne croyez pas que vous soyez seule au monde, sachez que vous avez été aimée, éperdument aimée.* » Ἐπίσης ἐκείνη καθ' ἣν ἐν τῇ παρουσίᾳ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς *Cécile* διαβλέπει τὴν μόνην παρρηγορίαν, τὴν μόνην ἀπολύτρωσιν: « *Sa présence, λέγει, me serait si douce, si nécessaire.* » Ὠραῖος ἐπίσης εἶνε καὶ ὁ διάλογος τοῦ *de Turgy* καὶ τοῦ *Maurice*, καθ' ὃν ὁ πρῶτος ἐλέγχει τὸν δεύτερον, ὅτι παρέχει μὲν τῇ συζύγῳ πάντα τὰ ἀγαθὰ, ἀρνεῖται ὅμως αὐτῇ τὸ κυριώτατον, τὸν ἔρωτα, ἀναφωνῶν ἐν τέλει πρὸς αὐτόν: *Maurice* *crois-tu que ta femme soit heureuse?* καὶ ἐπιπροστιθέμενος: « *Ce n'est pas avec du lux, avec des diamants et des dentelles qu'on s'acquitte envers une si noble créature. Ne la traite pas comme tes maîtresses, elle a droit à ton affection. Ne la paie point, aime-la.* ».

Ἡ ἀγαθὴ, τιμὴ καὶ ἐνάρετος σύζυγος ἀμαρτάνει ἔνεκα τῶν ἰδεῶν τοῦ συζύγου, ὅστις, οἰόμενος ὅτι εὐτυχῇ ἔχει τὴν σύζυγον τὸν ἔρωτα αὐτοῦ πρὸς παλαικίδας παρέχων καὶ οὐχὶ αὐτῇ, ἀκούει ἐν τέλει τὸ φοβερὸν ἐκεῖνο « *tuez moi, je vous ai trompé* » καὶ ἐπὶ τῇ ἀγγελίᾳ τῆς ἐλεύσεως τοῦ *Turgy* στρεφόμενος πρὸς αὐτὴν λέγει « *Tu sais que je te tuera!* » δέχεται τὸ φοβερότερον « *Tu sait qu'elle est morte?* » διότι ἡ ἀτυχὴς γυνὴ ἔπεσε νεκρά.

Τὸ ἔργον ἐδιδάχθη τῷ 1879 ἐν τῇ *Comédie-Française*, τοῦ *Febvre* τὸ σκῆμα τοῦ *Turgy* ὑποδουμένου καὶ οὐχὶ ὡς ἐνταῦθα τοῦ συζύγου *Maurice de Cambre*, ὅπερ διέπλασεν ὁ *Lafontaine*. Τὸ ἔργον διεθέσμανε ἢ ὑπόκρισις τῆς *Reichenberg*.

Τοῦ ὀρισμένου ἡμῖν χρόνου ἔξαντληθέντος, δύο μόνως λέξεις ἐπιπροστιθέμεθα περὶ τῶν ἄλλων διδαχθέντων ἔργων, ἢτοι τῆς κωμῶδιας τῶν *Erickmann-Chatrion* *Ami Fritz*, ἦτις ἐστὶ τῶν *pièces à spectacle* καὶ οὐδὲν πλέον καὶ ἐν ἧ ὅπερ καὶ ἐν Παρισίοις ὑπεδύδατο ὁ κ. *Febvre* σκῆμα τοῦ *Kobus* εἶχε, δὲ ὅπερ λογιζέται μία τῶν ἐκτάκτων ἐπιτυχῶν αὐτοῦ, καὶ τῆς κωμῶδιας αὐθις τοῦ Ἀλεξάνδρου Δουμᾶ υἱοῦ *Père Prodigue*, ἦτις, ἂν μὴ τῶν ἀρίστων τοῦ ἐξόχου δραματοποιοῦ ἢ, ἐστὶν ὅμως τῶν συχνάκις ἐπαναλαμβανομένων, διδαχθεῖσα τὸ πρῶτον κατὰ τὸ 1869. Τὰ ἄλλα διδαχθέντα ἔργα ἦσαν μονόπρακτοι κωμῶδιαί, τῶν *pour lever le rideau*, ὧν τινες ζίαν καλά.